

LICHAMELIJKE OPVOEDING

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING

Topic: Sportief klimaat op school

Jaargang 93

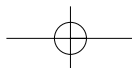
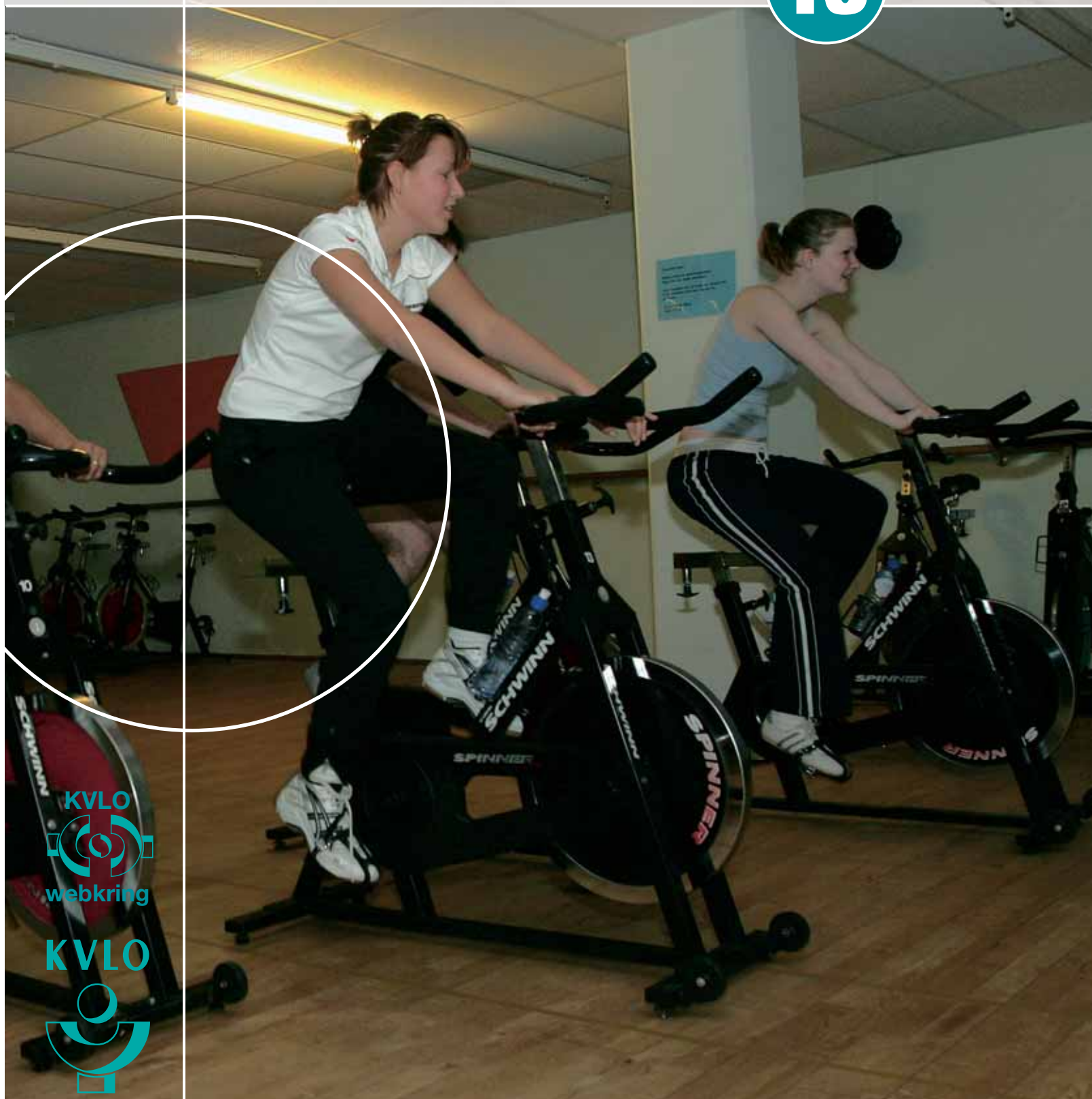
Verkiezing Sportiefste School VO

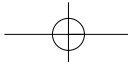
18 november 2005

Ongevallen in lessen LO

Aankondiging studiedag VO

13

ALBATRACK ADVENTURES
 Voor de "echte" survival werkweken

*** Aktieve "hikes" België/Nederland**
 24-uurs begeleiding, offerte op maat, vaste instructeurs, thema's 2e fase. info-avond

*** All-in pakket**
 activiteiten, tenten, materiaal, vervoer, maaltijden, programmaboek.

info 035-5387783
 E-mail: outdoor@albatrack.nl
www.albatrack.nl

Brezo Kampen

schoolkleding.nl

Haatlanderdijk 22, 8263 AR Kampen
 Tel. 038 - 333 15 35 / Fax 038 - 333 10 91
 E-mail: brezo@hetnet.nl / Website: www.brezo.nl

ENTRE-PRISES NL
 Postbus 28 6343 ZG Klimmen

EEN KLIMWAND VOOR IEDEREEN

- Grootste leverancier ter wereld
- Ervaring in de bouw van meer dan 3000 klimwanden
- 3-dimensionale wanden, hout, kunststof, beton.... alles is mogelijk!
- speciaal modulair klimwand-systeem voor scholen
- Klimwanden conform EN 12572
- Klimgrepen conform EN 1176
- Vraag naar onze catalogi en een vrijblijvende offerte.

Tel. 043 - 450 6004 info@entre-prises.nl
 Fax 043 - 450 6002 www.entre-prises.nl

Waar zet je een ...sportcarrière voort?.....

Hebt u het diploma mbo sport & bewegen / CIOS of een hbo-diploma én een jaar onderwijservaring óf drie jaar ervaring als sportinstructeur? Of een achtergrond als sportinstructeur bij defensie, penitentiaire inrichting of politie?

Schrijf u dan in voor de Versnelde Opleiding docent Lichamelijke Opvoeding (VOLO)

Start: augustus 2006
 Plaats: Fontys Sporthogeschool, Tilburg
 Duur: twee en een half jaar
 Kosten: €3.750,- voor het eerste studiejaar
 €3.750,- voor het tweede studiejaar
 €700,- voor het afstuderen (indicatief)
 Opleidingsdagen: vrijdagmiddag (15.00-19.00 uur)
 zaterdagochtend (9.00-12.30 uur, incidenteel vanaf 8.00 uur)
 Diploma: leraar lichamelijke opvoeding eerste graad (bachelor of education)

Meer weten?

Kom naar de informatiebijeenkomst: vrijdag 24 februari, van 13.00 tot 16.00 uur.
 Fontys Sporthogeschool, Tilburg.

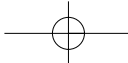
Of vraag de brochure aan via:

Fontys Sporthogeschool
 Goirleseweg 46, 5026 PC Tilburg
 telefoon 0877 877 040/ b.g.g. 0877 870199, fax 0877 875 388
 e-mail: e.vanbilsen@fontys.nl

Surf naar www.fontys.nl/sporthogeschool -> sport zakelijk -> opleidingen

...Fontys antwoordt.....

the learning community

INHOUD

TOPIC SPORTIEF KLIMAAT OP SCHOOL

Er komen steeds vaker geluiden die het belang van bewegen en sport en de link met gezondheid onderkennen. Er zijn ook scholen die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid kennen en met hun (beweeg)aanbod daarop inspelen.

Hoe staat het met de opleidingen. Bereiden ze de studenten goed voor op een veranderende rol van de vakleerkracht? In dit topic zoomen we op die varianten in.

6

PROJECT JEUGKADEROPLEIDINGEN

Jorg Radstake

10

COMPETENT IN BEWEEGMANAGEMENT

Jarno Hilhorst

13

BEWEGEN NET ZO BELANGRIJK ALS REKENEN EN SCHRIJVEN

Eva van Beek

16

PREVENTIE VAN ONGEVALLLEN EN BLESSURES

Waar gehakt wordt, vallen spaanders luidt een spreekwoord. Dat geldt dus ook voor bewegen en sport. Waar veel mensen bewegen, gebeurt zo nu en dan ook een ongelukje. De stichting Consument en Veiligheid heeft het aantal en de aard van de ongevallen in zowel PO als VO in kaart gebracht er conclusies aan verbonden voor het onderwijs.

Christine Stam, Ingrid Vriend en Marco Brugmans

22

DE SPORTIEFSTE SCHOOL VAN NEDERLAND VOOR DE DERDE KEER

Na de aankondiging voor de verkiezing van de sportiefste school in het PO, nu aandacht voor de verkiezing in het VO. Wie wordt, na het Stedelijk Lyceum Zuid uit Enschede en het Echnaton uit Almere, de derde school met de titel 'Sportiefste school van Nederland'?

Aernout Dorpmans

34

KWALITEITSPROJECT OP SECTIENIVEAU

Om te achterhalen hoe een sectie LO opschool werkt en wat de kwaliteit van hun inspanningen is, is er nu een instrument ontwikkeld. Het ontwikkelde instrument voor zelfevaluatie geeft een beeld van de kwaliteit van een sectie. De rol van leerlingen hierin is erg groot. Daarnaast worden ook andere scholen bezocht (visitatie).

Hilli de Blois-Hofma en Guus Klein Lankhorst

50

MINISTER BRENGT BEWEGINGSONDERWIJS IN GEVAAR

Tijdens de actie GYM MOET, verschenen er artikelen op de gelijknamige website waarin het belang van ons vak nog maar weer eens aangaven. In dit nummer de eerste bijdrage.

Harry Stegeman

25

PRAKTIJK

26

SCHERMEN IN HET VO (2)

Maarten Massink

29

NIETS IS ONMOGELIJK

Ferdinand van der Neut

RUBRIEKEN Eerste pagina 5 Afdelingen/Agenda 33 Gymnastiek een volkszaak 46 Laatste pagina 54

EN VERDER Daling van het aantal ongevallen in de gymles / Baukje Zandstra 21 De Basiszorgverzekering 33 Unihockey wint terrein / Hans Botman 38 De samen spelen 2005 / Michiel Martens 39 'Alle kinderen moeten kunnen sporten' / Harrie Postma 40 'Leiden en begeleiden' / Pim de Vries en Alien Zonnenberg 42 Volleybalclinic voor het voortgezet onderwijs / Aernout Dorpmans 48 Hoezo LO? / Jeroen Timmermans 52

AANKONDIGING

KORFBAL, SAMEN SCOREN

Rob Lof en Kees Vlietstra

Illustraties van Hendrik J. Vos

Jan Luiting Fonds, Zeist, 2005

Fax: 030-6912810

E-mail: alg@kvlo.nl

ISBN: 90 72335 41 4

Prijs: 14,90 euro

Kindgericht praktijkboek voor bewegingsonderwijs en korfbalsport op basis van essentiële thema's voor beginnende korfbalers. In samenwerking met het Koninklijk Nederlands Korfbal Verbond.

Lichamelijke opvoeding en jeugdsport kunnen veel van elkaar leren. Natuurlijk zijn de doelstellingen niet gelijk, maar bij beide draait het om 'bewegen'. Het Jan Luiting Fonds wil met de praktijkreeks SPORTIMPULS zorgdragen voor verantwoorde ondersteuning binnen de vakgebieden waarbij bewegen door jeugdigen centraal staat. SPORTIMPULS kan voorzien in de grote behoefte aan praktische vakliteratuur bij zowel leraren lichamelijke opvoeding als sporttrainers. Inmiddels is het achtste deel in deze praktijkreeks verschenen: *Korfbal, samen scoren*.

Korfbal wordt in hoofdzaak beoefend in korfbalverenigingen. Maar ook in het bewegingsonderwijs op scholen worden vormen van korfbal bijgebracht. In *Korfbal, samen scoren* wordt een brug geslagen tussen jeugdsport en bewegingsonderwijs. Het biedt docenten en studenten lichamelijke opvoeding alsmede korfbaltrainers (in opleiding) een visie en veel praktijksituaties om korfbal bij kinderen te introduceren. Er wordt dus een brede toegankelijkheid nagestreefd.

Naast het schot uit stand en de doorloopbal, worden de thema's samenspelen, gooien en vangen beschreven. Tevens wordt ingegaan op de thema's onderscheppen en verdedigen, goochelen met de bal en spelregels. Bovendien komen talrijke oefen- en spelvormen aan bod. Steeds is hierbij het uitgangspunt dat korfbal zeer uitdagend kan zijn, mits er ook veel aandacht wordt geschonken aan het creëren van spelplezier.

Dat U veel geld kunt besparen met onze pakketpolis wist U al

Maar dat U via de pakketpolis ook op vakantie zou kunnen naar Brazilië, dat wist U vast nog niet!

Hoe? Kijk snel op onze vernieuwde website

www.fac.nl

Financieel Advies Centrum verzorgt uw

- Privé verzekeringen
- Ziektekosten
- Hypotheken
- Pensioenen

Bel voor meer informatie: 020-4560088

Financieel Advies Centrum
Postbus 9030
1180 MA Amstelveen
Fax: 020-4412813
E-mail: info@fac.nl

AVERO | **achmea**

Financieel Advies Centrum viert met U het 5 jarig bestaan van de Pakket Polis

Voor alle klanten die aan het eind van dit jaar een Pakket Polis bij ons hebben lopen betekent dat dat U naast de al heel aantrekkelijke premie kortingen ook nog eens mee dingt naar een volledig verzorgde vakantie reis naar Brazilië!!

[http://www.rtl.nl/\(/reizen/yorintravel\)/components/reizen/yorintravel/2002/12_december/stad/salvador.xml](http://www.rtl.nl/(/reizen/yorintravel)/components/reizen/yorintravel/2002/12_december/stad/salvador.xml)

SALVADOR de Bahia Brazilië

Yorin travel besteedde er al maar liefst 2 keer aandacht aan Bahia het echte Brazilië, niet het op Spanje lijkende noorden (Forta Leza) of het zeer hektische zuiden (Rio – Sao Paolo). Maar de ongerepte schoonheid van Bahia.

Kijk voor meer informatie maar eens op de Yorin site.

- De plek waar het Yorin team verbleef ligt zo'n 40 kilometer boven de grote stad Salvador.
- Wordt door een Nederlander geleid en heeft heel veel mogelijkheden naast zalig niets doen.
- Kijk gerust rond op de website.

In december wordt bij onze cliënten onder de bezitters van een pakket polis deze fantastische reis verloot.!

Nieuw CAO-akkoord van alles een ietsje meer!

EERSTE PAGINA DOOR GERT VAN DRIEL

Op 18 oktober jl. is door de vertegenwoordigers van de vakcentrales, waaronder de CMHF waarbij de KVLO is aangesloten, een onderhandelaarsakkoord bereikt met het Ministerie over een nieuwe CAO. Deze CAO geldt voor het personeel in het primair en voortgezet onderwijs. Een CAO die onder de huidige moeilijke economische omstandigheden moest worden afgesloten en waar van te voren weinig hooggespannen verwachtingen over waren. De volledige tekst van het bereikte akkoord is te lezen op de website www.kvlo.nl. Inmiddels is het akkoord via een raadpleging voorgelegd aan de leden van de KVLO en kan ik u melden dat gezien de stemming bij deze bijeenkomsten het hoofdbestuur zal instemmen met het bereikte akkoord. Wanneer ook de andere bonden van de CMHF en de andere centrales instemmen, zal de nieuwe CAO een feit zijn.

Wanneer wij de resultaten van het akkoord op ons laten inwerken dan is het een akkoord met als kenmerk 'van alles een ietsje meer'. Zeker geen resultaat waar mensen enthousiast van worden, maar gezien de pessimistische berichten vooraf toch ook weer meer dan niets. En het lijkt erop dat daarmee toch gesproken kan worden van een goed resultaat voor de onderhandelaars.

Op het punt van de loonontwikkeling was door het kabinet ingezet op de nullijn voor het overheidspersoneel. De bereikte salarisverhoging van 2.4% over 30 maanden betekent ongeveer 1% loonsverhoging per jaar. De incidentele verhoging van een half procent van de eindejaarsuitkering is omgezet naar een structurele verhoging. Die bedraagt nu 4.1 procent; toch een verbetering, maar per saldo geen verhoging. Twee ontwikkelingen hebben hierbij ongetwijfeld een rol gespeeld. Allereerst de blijvende dreiging van het lerarentekort en daarnaast de licht positieve verwachtingen met betrekking tot het economisch herstel. In het begeleidend persbericht wordt met betrekking tot de loonontwikkeling in deze CAO gesproken over 'een positieve bijdrage aan de arbeidsmarktpositie van de sectoren primair en voortgezet onderwijs en aan het imago van het onderwijs als werkgever'.

Het is niet duidelijk bij wie dit imago leeft, maar als we spreken met de werknemers in het onderwijs, dan geldt deze uitspraak niet voor hen. Velen in het onderwijs vinden dat zij erg hard moeten werken voor een, in vergelijking met het bedrijfsleven, karig loontje. En het lukt het Ministerie ook met deze CAO zeker niet om de medewerkers trots te laten zijn op 'hun' werkgever. Bij een internationale vergelijking binnen Europa blijkt dat Nederlandse onderwijsgeevenden zowel op het punt van beloning als op het punt van belasting zichzelf moeten zoeken in de onderste (lees minste) helft van de statistieken.

Een bijzonder onderwerp in deze CAO is ongetwijfeld de vergoeding ziektekosten. Door de invoering van het nieuwe ziektekostenstelsel zal er voor veel werknemers het nodige veranderen. En dat geldt zeker voor de werknemers in het onderwijs; zo zal de halfjaarlijkse uitkering ZKOO/ZVOO verdwijnen. Wat voor velen onduidelijk is, is het waarom van de afschaffing. Deze premie diende om de extra kosten die ambtenaren moesten maken om particulier verzekerd te zijn, te compenseren. Het wegvallen heeft voor verschillende groepen werknemers echter ook verschillende financiële gevolgen, welke voor de ene groep positief en voor de andere groep negatief kunnen uitvallen.

Maar voor velen was deze uitkering voor ziektekosten een prettig extraatje, dat nauwelijks in verband werd gebracht met de te betalen premie ziektekosten. Als compensatie voor de oude regeling is er een bedrag afgesproken van 360 euro per jaar, uit te betalen in maandelijkse termijnen.

Door de invoering van het nieuwe zorgstelsel en de levensloopregeling verandert er rond de jaarwisseling nogal wat op het gebied van de inkomens en moet er over veel worden nagedacht en gekozen. Of er met de invoering van al die keuzes ook nog wat te winnen valt, blijft vooralsnog de vraag.

COLOFON LICHAAMELIJKE OPVOEDING is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (eindredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) **Redactieraad:** Harry Stegeman (vz), Hilde Bax, Marianne van Bussel-Schippers, Bert Boetes, Lars Borghouts, Danny van Dijk, Ernst Hart, Maarten Massink, Chris Mooij, Eric Pardon. **Redactieadres:** KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl
Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 55,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 3,- (excl. verzendkosten) **Handelsadvertenties:** Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort. fax: 023 5717680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com **Verschijningsdata 2005:** 21 jan., 11 feb., 11 maart, 1 april, 29 april, 20 mei, 17 juni, 8 juli, 19 aug., 9 sep., 30 sept., 21 okt., 18 nov., 9 dec. **Druk:** Drukkerij Giethoorn Ten Brink, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 0522 855111.
Vormgeving: FIZZ new media solutions, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 0522 246162. **DTP:** Jan Ottens, Drukkerij Giethoorn Ten Brink. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur. **Dagelijks bestuur KVLO:** G. van Driel, voorzitter mw. drs. B. Zandstra, secretaris mw. M. G. van Bussel-Schippers, penningmeester e-mail: bestuur@kvlo.nl **De afdeling rechtspositie is dagelijks bereikbaar van 12.30 tot 16.30 uur** Bezoekadres: Zinzendorflaan 9. e-mail: irp@kvlo.nl **Ledenadministratie:** abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist. fax: 030 6912810 e-mail: ledenadm@kvlo.nl site: www.kvlo.nl Opzeggingen dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. Contributie KVLO: zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie **Secretariaat Thomas Groepering:** Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 0416 333022, e-mail: fred.huijboom@wxs.nl **ISSN-nummer: 0024-2810**
Telefoon: ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847, Afdeling individuele rechtspositie 030 6937678

SPORTIEF KLIMAAT OP SCHOOL

'HET, OP SPORTGEBIED, AANBIEDEN VAN SCHEIDSRECHTER- EN/OF TRAINERSCURSUSSEN'

PROJECT JEUGDKADEROPLEIDINGEN

In *Lichamelijke Opvoeding* nummer 9, jaargang 2004, is een artikel geschreven over 'sportklassen in het voortgezet onderwijs'. In het voorbeeld van het Ichthus College uit Kampen, dat alleen op de website gepubliceerd is, staat dat elke sportklasleerling ook een trainerscursus moet volgen. Voor dit onderdeel in het lesprogramma is gebruik gemaakt van informatie afkomstig van S.G. De Waerdenborch (DW) in Holten en Goor, waar de auteur (naast zijn werkzaamheden op de Calo) nog twee dagen per week werkzaam is.

Door: Jorg Radstake

Op S.G. De Waerdenborch hebben we in september 2003 een projectgroep opgericht met het idee om in de toekomst scheidsrechter- en/of trainerscursussen in het voortgezet onderwijs aan te gaan bieden, te gaan onderzoeken. Deze projectgroep bestaat uit een docent bewegingsonderwijs (bo), een docent Nederlands die in het bestuur van een regionale voetbalvereniging zit en tevens jeugdtrainer is én Koen Vlek, een eindstagiaire van de Calo, die in het kader van zijn mesotaken deel uit heeft gemaakt van deze projectgroep.

DE AANLEIDING: EEN MAATSCHAPPELIJK PROBLEEM

De laatste tijd bereikt ons steeds vaker het bericht, hetzij via de landelijke of regionale pers, hetzij via de verschillende (regionale) bestuursleden, dat er steeds meer verenigingen met een kadertekort te kampen hebben. Het gaat hierbij dan om een tekort aan trainers, scheidsrechters en andere vrijwilligers. Dat is een zorgelijke ontwikkeling!

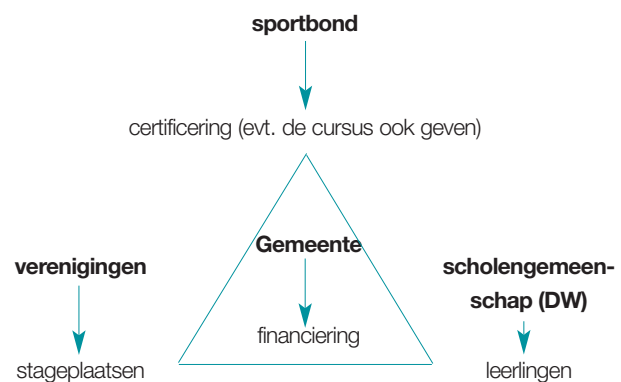
OOK ONS PROBLEEM?

Eén van de algemene doelstellingen van DW is om onze leerlingen op verschillende gebieden te begeleiden voor; het functioneren in de steeds veranderende maatschappij. Hieruit kunnen we dus concluderen dat onze school een belangrijke positie in de samenleving in wil en moet nemen. Het is dus ook ons probleem! We kunnen ons afvragen of dit in de reguliere lessen bewegingsonderwijs (bo) aan de orde moet komen of dat we dit, als extra mogelijkheid, buiten de lessen bo aan moeten bieden.

Als projectgroep vinden we dat DW als eerste taak heeft om kwalitatief goed bewegingsonderwijs aan te bieden. Daarnaast moet ook één van de doelstellingen zijn om onze leerlingen voor te bereiden op hun sportieve keuze na hun schoolperiode. We willen dus de inhoud van de reguliere lessen bo intact laten en daarnaast, in het naschoolse programma (direct aansluitend aan de lessen), de mogelijkheid bieden om scheidsrechter- en/of trainerscursussen op school te volgen. Je kunt deze cursussen ook binnen de (nieuwe) onderwijsontwikkelingen, zoals sportklassen, Sport, Dienstverlening & Veiligheid (SDV) én LO2 plaatsen, zodat de betreffende leerlingen 'verplicht' zijn deel te nemen.

De scholengemeenschap (S) zal zorgen voor de deelnemers/leerlin-

gen en hun locatie beschikbaar stellen voor het geven van (de theorie van) deze cursussen. De verenigingen (V) stimuleren dit plan door voor stageplaatsen te zorgen en eventueel hun velden, voor de praktijk, beschikbaar te stellen. De cursus zal door de desbetreffende sportbond (S) gecertificeerd moeten worden. Daarbij zal de Gemeente voor de gehele financiering, in de vorm van het betalen van het cursusgeld en het faciliteren van de coördinator voor deze cursus zorg dragen (zie bijlage 1, SVS-driehoek).

Bijlage 1: Schematische weergave van de diverse 'partijen' en hun verantwoordelijkheden (SVS-driehoek)

Om te kijken of er voldoende draagvlak voor het realiseren van dit project is, hebben we een aantal stappen moeten ondernemen om een antwoord op de volgende vragen te kunnen geven.

- Is er voldoende animo om deel te nemen aan zo'n scheidsrechter- en/of trainerscursus?
- Is de Gemeente bereid om dit project te financieren?
- Willen de verenigingen zorgen voor stageplaatsen?
- Willen de diverse sportbonden de cursussen, inclusief certificaat, verzorgen?

Deze vier vragen zullen hieronder toegelicht en beantwoord worden.

ANIMO?

We zijn begonnen met het inventariseren van de behoefte bij de leerlingen van DW, locatie Holten. Als de leerlingen namelijk geen interes-

FOTO: BANDARTIUS COLLEGE

Wedstrijd analyseren

se hebben, dan is dit project gedoemd te mislukken, want de leerlingen zullen er (bij ons op school) 'vrije' tijd in moeten steken. Het valt immers niet binnen de reguliere lessen bo of binnen andere, eerder genoemde onderwijsontwikkelingen. Om deze interesse te peilen,

	aantal leerlingen	aantal sporters	aantal niet-sporters
VMBO (bb)	60	35	25
VMBO (kbl)	97	74	23
VMBO (gl/tl)	77	57	20
Havo	160	124	36
VWO	172	143	29
cumulatieven	566	433	133

Figuur 1: aantal sporters / niet-sporters (in %)

	aantal sporters	wel cursus (aantal)	geen cursus (aantal)
VMBO (bb)	35	12	23
VMBO (kbl)	74	29	45
VMBO (gl/tl)	57	29	28
Havo	124	48	76
VWO	143	53	90
cumulatieven	433	171	262

Figuur 2: aantal cursussen / geen cursus (in %)

hebben we een enquête onder de betreffende doelgroep uitgezet. Deze is afgenomen door de docenten bo, die les geven aan de klassen die onder de doelgroep vallen. De doelgroep bestaat uit alle leerlingen van 3vmbo (bbl, kbl en gl/tl), 3- en 4 havo en 3-, 4- en 5vwo. We hebben hiervoor gekozen, omdat zij ons inziens het meest geschikt zijn, zij dan (ongeveer) de leeftijd hebben om aan dit soort cursussen deel te mogen nemen en komend schooljaar (waarschijnlijk) nog op onze school zitten.

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

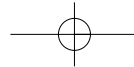
Is er voldoende animo om deel te nemen aan een scheidsrechter- en/of trainerscursus?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moeten we eerst de volgende deelvragen kunnen beantwoorden:

- Hoeveel leerlingen doen er aan sport?
- Hoeveel van die sportende leerlingen zouden (eventueel) een trainers- en/of scheidsrechtercursus willen volgen?
- Voor welke sport zouden zij deze cursus willen volgen?

De enquête is onder 566 leerlingen afgenomen. Dat betrof ongeveer 98% van alle leerlingen die onder de doelgroep vielen. De resultaten van dit onderzoek kunnen dus als betrouwbaar gezien worden en zullen hieronder aan de hand van de deelvragen weergegeven worden (zie figuur 1 t/m 3).

Uit bovengenoemde resultaten kan geconcludeerd worden dat er onder de doelgroep op DW voldoende belangstelling bestaat om

	VMBO (bbl)	VMBO (kbl)	VMBO (gl/tl)	Havo	VWO	cumulatieven
badminton		1	1		1	3
basketbal	1	3			1	5
dansen	1	2	4	2	4	13
fitness		1		3		4
handbal			2	3	3	8
hockey		1	2	7	6	16
paardrijden	1	1	1	4	5	12
schaatsen			1		2	3
tennis			2	5	5	12
turnen	1	3	1	2		7
voetbal	7	14	9	16	10	56
volleybal		1	5	1	11	18
zwemmen					4	4
overige	1	1	1	5	1	9

Figuur 3: aantal cursussen per sport

aansluitend aan de lessen en in eigen tijd, deel te nemen aan trainers- en/of scheidsrechtercursussen. Er zullen niveauheterogene groepen ontstaan, want er is vanuit alle niveaus voldoende interesse getoond.

IS DE GEMEENTE BEREID DIT PROJECT TE FINANCIEREN?

Zoals veel gemeentes heeft ook de Gemeente Holten-Rijssen, waarin onze school ligt, bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (MWS) een subsidieaanvraag gedaan in het kader van de Breedtesportimpuls (BSI). Voor de invulling van de diverse projecten hebben ze diverse werkgroepen samengesteld, zo ook een werkgroep jongeren en een werkgroep verenigingen. In deze werkgroepen participeert een aantal, voor ons project, belangrijke partijen, zoals een aantal mensen uit het verenigingsleven (bestuur) en de Gemeente. Voor het onder andere verwezenlijken van dit project maak ik dan ook deel uit van deze werkgroep. In een eerste bijeenkomst waren de diverse werkgroepleden enthousiast over dit project en er is besloten om er in de volgende vergadering op terug te komen, daar de omvang van de subsidie nog niet duidelijk was. Ik heb er voldoende vertrouwen in dat de Gemeente in het kader van de BSI aan onze vraag kan voldoen, aangezien ons noodzakelijk budget relatief klein is. Zeker als we ook kijken naar de Gemeente Zutphen, die voor een soortgelijk project van het Baudartius College inmiddels geld beschikbaar heeft gesteld.

WILLEN DE VERENIGINGEN ZORGEN VOOR STAGEPLAATSEN?

We zijn nog niet in dit stadium, maar we hebben hier al wel positieve reacties op gekregen. Veel verenigingen zien namelijk wel dat er winst te halen is en willen zodoende hun medewerking verlenen. Voor het verdere vervolg zien we dat als volgt: de leerlingen moeten *zelf* voor een geschikte stageplaats, inclusief gecertificeerde stagebegeleider zorgen om de kwaliteit te bewaken, liefst bij hun eigen vereniging want ze moeten aan de betreffende sport doen. Vervolgens zal er een bijeenkomst gepland worden met alle stagecoaches en minimaal één lid van het verenigingsbestuur, waarin wij tekst en uitleg zullen geven.

CURSUSSEN, INCLUSIEF CERTIFICAAT, VERZORGEN?

In de oriënteringsfase komt duidelijk naar voren komt dat de verschillende sportbonden, zoals de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB), de Nederlandse Volleybalbond (NeVoBo), Koninklijk Nederlands Korfbalverbond (KNKV) en de Koninklijke Nederlandse Hockeybond (KNHB), graag met hun cursussen bij deze ontwikkeling aan willen sluiten en dit sluit naar mijn mening goed aan bij de nieuwe (Europese) kwalificatiestructuur van hun cursussen. Concrete afspraken zijn er echter nog niet gemaakt. Dat zal direct na het sein dat de gemeente voor de financiering zorgt, moeten gebeuren. Vervolgens kan de desbetreffende bond tijdens de geplande bijeenkomst tekst en uitleg geven over de invulling van de cursus.

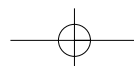
Als projectgroep hebben we wel een aantal voorwaarden voor het (laten) lukken van dit project.

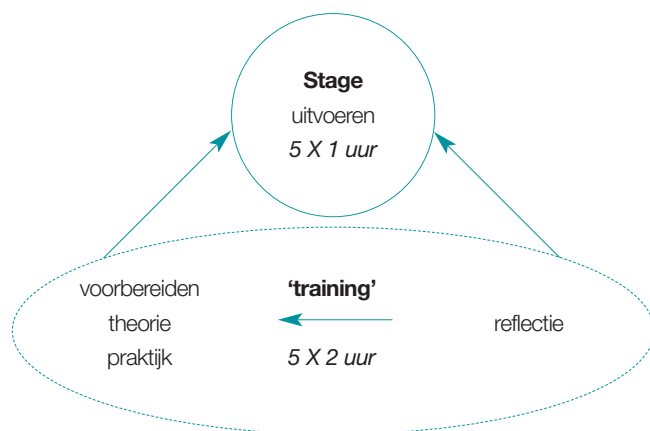
De inhoud van de cursussen zal in nauwe samenwerking met een docent bo en de sportbonden samengesteld moeten worden (maat-

KNVB-cursus

FOTO: BANDARTIUS COLLEGE

Bijlage 2: didactisch cursusmodel

werk) en dienen te passen bij 'onze visie op leren'. Dit wil ik graag toelichten aan de hand van een eenvoudig voorbeeld:

Je leert fietsen door te fietsen en niet door het lezen van boeken over hoe je moet fietsen (theorie). Die theorie kan echter wel bijdragen tot het (nog) beter kunnen fietsen.

Als we dit vertalen naar deze cursussen, dan zal de stagecomponent groot moeten zijn en zullen we met onze theorielessen, zgn. 'training' aan moeten sluiten bij concrete stage-ervaringen. Daarnaast moet de cursus qua omvang niet te groot worden, anders zal een aantal leerlingen niet deel gaan nemen. De gehele cursus mag een maximale studiebelasting van zo'n 15 uur in beslag nemen, bestaande uit een relatief grote stagecomponent (5 x 1 uur) en een aantal verplichte bijeenkomsten/'training'(zo'n 10 uur).

Bij de 'training' zal enerzijds teruggeblikt moeten worden op stage-ervaringen (reflectie-component) en daarnaast zullen de deelnemers zich d.m.v. 'training' meer kennis en vaardigheden moeten verwerven voor nieuwe (stage-)ervaringen. Dit blok zal grotendeels praktisch ingericht moeten worden en zal dus ongeveer de helft van de 'training' moeten bevatten (zie bijlage 2, didactisch cursusmodel).

De bijeenkomsten worden direct aansluitend aan de lessen en op onze school gegeven i.p.v. dat de leerlingen naar de diverse bijeenkomsten, in de avonden of zaterdagochtend, moeten reizen.

Uiteindelijk zal de bond ook zorgen dat de leerlingen een certificaat ontvangen, dat erkend wordt.

PLAATSBEPALING VAN DIT PROJECT

Zoals al eerder gezegd, heb je als docent bewegingsonderwijs als eerste taak om kwalitatief goed bewegingsonderwijs te geven.

Daarnaast zijn er volop mogelijkheden om het vak in een breder perspectief te (gaan) zien. Dit project past naar mijn mening prima in de nieuwe ontwikkelingen die momenteel op sportgebied in het onderwijs plaatsvinden en laat zien dat er volop mogelijkheden zijn om ons vak in een breder perspectief (te gaan) zien. Op deze wijze kun je je namelijk ook profileren als sportactieve school (zie *Lichamelijke Opvoeding*, nummer 10, jaargang 2004). Zo kun je deze cursussen bijvoorbeeld ook binnen het curriculum plaatsen, in het kader van een verplicht onderdeel in de sportklassen, SDV of binnen LO2 (binnen het domein bewegen en regelen).

VERVOLG

Op dit moment zitten we met dit project op S.G. De Waerdenborch in een impasse, omdat de de Gemeente zich in eerste instantie wil richten op de sportstimulering onder de basisschooljeugd en zich pas in een later stadium wil gaan richten op dit project.

Wel hebben we er mede voor gezorgd dat dit project al vanaf mei 2005 op het Baudartius College (BC) in Zutphen daadwerkelijk in de praktijk uitgevoerd is.

Het Baudartius College heeft namelijk in leerjaar 1 en 2 sportklassen en deze 'lijn' wordt vanaf leerjaar 3 doorgezet naar LO2 plus, het sportprofiel. Alle leerlingen die voor het sportprofiel gekozen hebben, zijn namelijk verplicht om in leerjaar 3 of 4 deel te nemen aan één cursus. Naast de trainers- en scheidsrechtercursussen kunnen zij (vanaf schooljaar 2005-2006) uit nog twee andere typen cursussen kiezen, namelijk de cursus jeugdbestuurlid én de cursus activiteitencommissie. Deze beide cursussen zijn gebaseerd op dezelfde visie op leren.

DE THEORIE IN DE PRAKTIJK

Het BC heeft deze plannen op de Dag van de Sport (6 oktober 2004) met succes aan de sportverenigingen in de regio van de school gepresenteerd. Het resultaat hiervan is dat er vanaf mei 2005 daadwerkelijk de eerste cursus van start is gegaan. Voordat er gestart kon worden, moest er contact gezocht worden met de KNVB-regiocoach (Taco Laurens) om in overleg te treden over de inhoud en omvang van de cursus én moesten de leerlingen benaderd worden. Uiteindelijk is men tot een inhoudelijk aangepaste cursusinhoud gekomen (afwijkend van de standaard trainerscursus), die hij zelf gegeven heeft. Al deze contacten werden door Arnoud Pijpker, vierde jaars Calo-student (S&B) verzorgd. Voor deze eerste cursus hebben zich veertien leerlingen bij het BC aangemeld, waarvan er uiteindelijk twaalf de cursus met goed gevolg afgerond hebben. De andere twee krijgen een aanvullende opdracht en hopen in de toekomst ook een certificaat te ontvangen. Naar aanleiding van de evaluatie bij de diverse belanghebbenden kan wel geconcludeerd worden dat deze eerste cursus een groot succes is en in navolging hiervan zullen er vanaf dit schooljaar ook andere cursussen gegeven worden.

CORRESPONDENTIE: jorg.radstake@windesheim.nl

radstake@waardenborch.nl

SPORTIEF KLIMAAT OP SCHOOL

EEN VERKENNING NAAR KANSEN EN BEDREIGINGEN VOOR DE IMPLEMENTATIE VAN BEWEEGMANAGEMENT VIA D

COMPETENT IN BEWEEGMANAGEMENT

Eind 2004 werden de ALO's uitgedaagd door de landelijke partners School & Sport en in het bijzonder de KVLO om werk te maken van hun taken en verantwoordelijkheden waar het gaat om School & Sport en beweegmanagement. Binnen dit beweegmanagement werd met name een belangrijke rol toegedicht aan de leeraar lichamelijke opvoeding. Verslag van een onderzoek. Door: Jarno Hilhorst

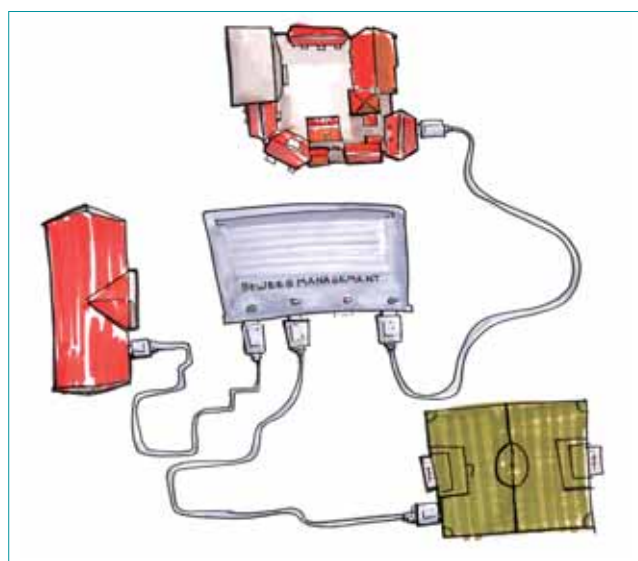
In maart/ april 2005 is een onderzoek uitgevoerd door Jarno Hilhorst (vierdejaars student Sport en Bewegen, Calo Zwolle) waarin de opleidingen op de ALO's zelf centraal hebben gestaan. Hoe kijken zij tegen deze ontwikkelingen aan en hoe spelen zij daar nu en in de toekomst op in?

GANG VAN ZAKEN

Hiervoor zijn individuele gesprekken gevoerd met de opleidingscoördinatoren van de vijf LO-opleidingen (vertegenwoordigd in ALOCO) en zijn telefonische gesprekken gevoerd met de opleidingscoördinatoren van de vijf sportmanagementopleidingen (vertegenwoordigd in SBM-5) op de ALO's. En er is contact geweest met NISB en de KVLO vanuit de landelijke partners School & Sport. De resultaten van het onderzoek geven een aantal duidelijke overeenkomsten in visie op School & Sport tussen de opleidingen weer, maar ook is er een aantal aandachtspunten. Dit vormde de basis voor de scriptie die Jarno Hilhorst op 3 juni op de Calo in Zwolle presenteerde. In de scriptie doet hij naar aanleiding van het gedane onderzoek conclusies en aanbevelingen aan de landelijke partners School & Sport (KVLO, LC, NOC*NSF en NISB). Maar ook de ALO's dienen naar aanleiding van het onderzoek nader actie te ondernemen om ervoor te zorgen dat afgestudeerde leraren lichamelijke opvoeding de competenties verwerven om hun rol binnen beweegmanagement goed uit te oefenen. Pas dan zijn ze competent in beweegmanagement!

SCHOOL & SPORT

Onder andere naar aanleiding van de steeds dikker wordende jeugd en de beperkte samenwerking op lokaal niveau om daar verandering in aan te brengen, zijn KVLO, LC, NOC*NSF en NISB gaan samenwerken in het landelijke programma School & Sport. Reeds in 1999 had Jeugd In Beweging (JIB) hiervoor het initiatief genomen en werd School & Sport op de agenda van alle belangrijke landelijke beleidspartners gezet (NISB, 2004). School & Sport beoogt uiteindelijk 'vergaande vormen van samenwerking tussen scholen, sportverenigingen en buurtorganisaties, het kwalitatief verbeteren van de lokale sportinfrastructuur en het op de voet volgen en beïnvloeden van het sport- en beweeggedrag van scholieren. Sleutelbegrip hierbij is het invoeren van beweegmanagement, dat zowel verantwoordelijk is voor, als de coördinatie voert over deze vergaande vormen van lokale samenwerking in de driehoek buurt, onderwijs en sport (BOS) en van waaruit de beweegnorm en de sport- en beweegscan worden inge-

De schakelfunctie van Beweegmanagement tussen Buurt, Onderwijs en Sport.

zet (JIB/ NISB, 2001)'. Beweegmanagement wordt gedefinieerd als 'handelingen op uitvoerend niveau in een netwerk van samenwerkende partners in de BOS-driehoek, dat vanuit het onderwijs opereert. Dit netwerk is structureel van aard en werkt systematisch aan het meer en beter sporten en bewegen van de schoolgaande jeugd (Legendijk en Duijvestijn, 2004)'.

In de periode 2002-2004 (ontwikkelingsfase) hebben verschillende pilots op lokaal niveau ervaring opgedaan met beweegmanagement, zijn verschillende ondersteunende instrumenten ontwikkeld en is het expertisepunt School & Sport bij het NISB opgezet. Deze fase is inmiddels afgerond en in de periode 2005-2008 (effectueringsfase) wil School & Sport met de ervaringen uit de pilots en de ondersteunende instrumenten beweegmanagement breed gaan implementeren. Doel is dat er in 2008 op veel lokale plekken in Nederland gebruik wordt gemaakt van de methode beweegmanagement en buurtorganisaties, onderwijsinstellingen en sportaanbieders samenwerken aan het meer en beter sporten en bewegen van de schoolgaande jeugd.

HET BEWEEGMANAGEMENTTEAM

Beweegmanagement wordt meestal uitgevoerd door een klein en slagvaardig team van samenwerkende mensen, meestal professio-

MENT?!

Beweegmanagement vormt de kapstok waaraan allerlei projecten en activiteiten opgehangen kunnen worden.

nals, uit de BOS-driehoek, met korte lijnen naar een groot netwerk in de wijk. Binnen dit beweegmanagementteam is een centrale coördinator van grote waarde (Lagendijk en Duijvestijn, 2004). Deze persoon - vaak een leraar LO, sportbuurtwerker of sportconsulent met taakuitbreiding - is de aanjager, kartrekker en procesbewaker van het beweegmanagementteam. Daarvoor worden een aantal specifieke competenties van deze coördinator gevraagd. Een eerste aanzet voor een competentieprofiel is gegeven, maar School & Sport dient deze competenties nog nader uit te werken.

DE LERAAR LO EN BEWEEGMANAGEMENT

Gedurende het onderzoek is duidelijker geworden wat de rol van de leraar LO in Beweegmanagement is. Van belang was hierbij ook, dat de uitbreiding van het beroepscompetentieprofiel voor de leraar LO (KVLO 2004) met 'beweegmanagement-competenties' door de LO-opleidingen als positief wordt ervaren. De conclusie kon getrokken worden, dat iedere leraar LO werkzaam moet kunnen zijn binnen een beweegmanagementteam en iedere leraar LO moet de mogelijkheid hebben om de competenties te verwerven die nodig zijn om de rol als coördinator van het beweegmanagementteam goed uit te oefenen. Deze coördinerende rol kan ook goed worden ingenomen door de afgestudeerden aan de sportmanagementopleidingen.

Of ze in de praktijk op het lokale niveau ook daadwerkelijk (als coördinator) actief worden in een beweegmanagementteam hangt af van de lokale situatie: welk beleid voert de gemeente, wat is de schaal-grootte, hoe ziet de sportinfrastructuur er al uit, wie financiert etc.? Er is duidelijk een ontwikkeling ingezet, waarbij beweegmanagement steeds belangrijker en omvangrijker wordt. De BOS-impuls draagt hier ook aan bij. Er ligt dus een taak voor zowel de sportmanagementopleidingen als de opleidingen tot leraar LO om ervoor zorgen, dat studenten goed worden voorbereid op hun taak in het lokale beweegmanagement.

DE ALO'S EN BEWEEGMANAGEMENT

De opleidingen op de ALO's maken al in meer of mindere mate werk van deze taak. Enkele belangrijke en relevante ontwikkelingen voor

de ALO's en de invoering van beweegmanagement zijn ook de invoering van het major/minor-systeem, het ontstaan van vele nieuwe mbo-sportopleidingen en het formuleren van (gemeenschappelijke) opleidingscompetenties.

De verschillende sportmanagementopleidingen leiden hun studenten reeds op om de juiste competenties te krijgen om de coördinatie van een beweegmanagementteam te kunnen voeren. De LO-opleidingen willen ook werk maken van hun taak in beweegmanagement. In Groningen en Den Haag wordt hier reeds invulling aan gegeven door middel van stages van LO-studenten, waarin de BOS-driehoek centraal staat. Alle LO-opleidingen geven aan, dat er tijd en ruimte binnen de major dient te komen voor de BOS-driehoek en beweegmanagement. Zo dienen alle studenten actief te kunnen participeren in een netwerk van samenwerkende uitvoeringspartners binnen BOS

De leraar LO heeft een belangrijke taak in Beweegmanagement. Door goede afstemming dient te voorkomen te worden dat deze taakuitbreiding en te grote last wordt.

(beweegmanagementteam). Ook hebben vier van de vijf LO-opleidingen de intentie om een verdiepingsmogelijkheid door middel van een minor te creëren met betrekking tot beweegmanagement en de competenties die horen bij de coördinatie van dit netwerk.

De LO-opleidingen zijn het echter niet eens over de meervoudige aanstelling van de leraar LO en de rol van de opleiding daarin. Dient de leraar LO ook op het uitvoerende vlak actief te worden in buurt en sport en dient iedere student daarvoor te worden opgeleid? Wellicht zou het al heel mooi zijn als iedere leraar LO vanuit het onderwijs verbindings kan leggen met buurtorganisaties en sportaanbieders en dat hij of zij een inhoudelijk (pedagogisch en didactisch) aanspreek-

punt vormt voor het lokale beweegmanagementteam. Naast de inhoudelijke discussie zijn er tijdens de gesprekken een aantal aandachtspunten en suggesties door de opleidingen naar voren gebracht. Zo bleek uit een aantal genoemde aandachtspunten onder andere, dat de opleidingen nog een aantal vragen hebben over de financiering, positionering en behoefte bij beweegmanagement. Waarschijnlijk komt dit ook, doordat met name de LO-opleidingen het landelijke School & Sport-programma en beweegmanagement inhoudelijk niet goed kennen. Ook blijkt, dat er weinig contacten zijn tussen de LO-opleidingen en NISB en NOC*NSF, als zijnde landelijke School & Sport-partners, en dat deze niet altijd positief ervaren worden. Het laatste belangrijke punt wat de opleidingen genoemd hebben, was de zwakke positie van de S(port) in de BOS-driehoek. Door meer aandacht voor verenigingsmanagement en de instroom van de afgestudeerden van de nieuwe mbo-sportopleidingen in de arbeidsmarkt, kan deze zwakke positie versterkt worden.

BIJSCHOLING

Op een drietal plekken in het land worden de eerste ervaringen opgedaan met een cursus Beweegmanagement voor reeds werkzame leraren LO. Alle ALO's hebben de intentie om een bijscholingsmogelijkheid te creëren op het gebied van beweegmanagement en kunnen gebruik maken van de ervaringen die momenteel worden opgedaan.

Richting de toekomst

In navolging van de resultaten van het onderzoek is een aantal concrete aanbevelingen gedaan aan de landelijke partners School & Sport en de ALO's:

- Vanuit het expertisepunt School & Sport (individueel) contacten leggen met de LO-opleidingen om hiermee een betere communicatielijntje te leggen en ze indien gewenst te informeren en ondersteuning te bieden.
- Het opstellen van een gezamenlijk actieplan door de LO-opleidingen (ALOCO) om de BOS-driehoek en beweegmanagement op te nemen in de opleidingen.
- Uitwerken van het competentieprofiel van de coördinator van een beweegmanagementteam door School & Sport.
- Het duidelijk opnemen door het ALOCO en SBM-5 van de competenties behorende bij de BOS-driehoek en beweegmanagement in de 'nieuwe' gemeenschappelijke opleidingskwalificaties van de LO-opleidingen en de 'nieuwe' gemeenschappelijke opleidingskwalificaties van de sportmanagementopleidingen.
- Het door School & Sport verkennen van de behoefte voor een methodiek Beweegmanagement voor leraren LO.
- Blijvende aandacht van de landelijke partners School & Sport voor versterking van de S(port) binnen de BOS-driehoek.
- Verkennen van mogelijkheden door School & Sport om ook de andere ALO's en hun provinciale sportraad te laten samenwerken volgens de werkwijze van het Groninger Sport Model.
- Het door School & Sport communiceren van de evaluaties van de eerste cursussen Beweegmanagement met alle ALO's.

COMPETENT IN BEWEEGMANAGEMENT!

Door middel van het onderzoek heeft Jarno Hilhorst een eerste verkenning gedaan naar kansen en bedreigingen - voor een succesvolle

implementatie van beweegmanagement via de ALO's, voor de samenwerkende partners School & Sport - om in te zetten op de leraar LO als lokale coördinator van het beweegmanagement. Wat bleek is, dat iedere leraar LO wel moet kunnen deelnemen in een beweegmanagementteam, maar niet persé de coördinatie hoeft te (kunnen) voeren. Op lokaal niveau kan deze rol ook door bijvoorbeeld een sportbuurtwerker of sportsconsulent worden ingenomen. De sportmanagementopleidingen zorgen reeds voor afgestudeerde sportmanagers, die de rol van coördinator in het beweegmanagementteam kunnen innemen. De LO-opleidingen willen ook werk maken van beweegmanagement. Enerzijds kan dit door een bepaalde basis waar het gaat om de BOS-driehoek en beweegmanagement in de major op te nemen en anderzijds door een verdiepingsmogelijkheid in een minor te creëren. Zo kan iedere leraar LO actief participeren in een beweegmanagementteam. En worden studenten die zich verdiepen in beweegmanagement door middel van een minor, opgeleid om de coördinatie van een beweegmanagementteam op zich te nemen. Volledige overeenstemming is er niet tussen de opleidingen, maar er wordt wel een duidelijke lijn ingezet. Het lijkt goed, dat de verschillende opleidingen hier samen in het ALOCO (en SBM-5) aandacht aan schenken en trachten om hier enige overeenstemming over te bereiken. Dit kan goed aansluiten op de formulering van gemeenschappelijke opleidingscompetenties door zowel ALOCO als SBM-5. Het zou daarbij goed zijn als vanuit het School & Sport-programma contact wordt opgenomen met de opleidingen en dat geprobeerd wordt om aan te sluiten bij de wensen van de opleidingen.

KVLO, LC, NOC*NSF en NISB zetten zich samen in om uiteindelijk op lokaal niveau vergaande vormen van samenwerking te laten ontstaan tussen buurtorganisaties, onderwijsinstellingen en sportaanbieders. De ALO's dragen zorg voor competente hbo-professionals in sport en bewegen. Het onderzoek daagt de landelijke partners en de ALO's dan ook uit om samen te zorgen voor complete, goed opgeleide professionals in sport en bewegen met de competenties om op lokaal niveau uitvoering te geven aan beweegmanagement.

Jarno Hilhorst is vierdejaars student aan de Calo, Windesheim in Zwolle.

Illustraties: Dayenne L'abée en Dorien Dijk

CORRESPONDENTIE: jarno_hilhorst@hotmail.com

SPORTIEF KLIMAAT OP SCHOOL**ROTTERDAM START PROJECT 'ELKE DAG BEWEGEN' OP VIJFTIEN BASISCHOLEN****BEWEGEN NET ZO BELANGRIJK****ALS REKENEN EN SCHRIJVEN**

De gemeente Rotterdam gaat de strijd aan met inactiviteit en slechte eetgewoontes onder de plaatselijke jeugd. In de stad lijdt één op de vier kinderen van negen en tien jaar aan overgewicht. Het integrale actieprogramma Voeding en Beweging biedt onder meer dagelijks bewegingsonderwijs op school, een gratis lespakket over voeding en beweging en oudervoorlichting door de GGD. Bovendien vinden er aanpassingen plaats aan de binnen- en buitenruimten. Ook sportverenigingen spelen een belangrijke rol in het actieprogramma.

Door: Eva van Beek

Gezond eten, ontbijten en sporten lijken voor de hand liggende gewoontes, maar helaas is gebleken dat dit in Rotterdam voor veel kinderen niet het geval is. Veel kinderen lijden dan ook aan overgewicht, onder de 9- en 10-jarigen is zelfs een kwart te zwaar. Niet alleen diep gewortelde slechte (eet)gewoontes zijn daarvan de oor-

zaak, ook het ontbreken van veilige plekken in de oude wijken om buiten te spelen draagt bij aan toenemende inactiviteit onder kinderen. Met het actieplan Voeding en Beweging - één van de speerpunten van het jeugdbeleid van de gemeente Rotterdam - probeert de stad haar jeugd weer in beweging te krijgen.

Kijk zo!

FOTO: EVA VAN BEEK

TIEN PIJLERS

Een van de belangrijkste projecten uit het actieprogramma is 'Elke dag bewegen' dat op tien pijlers rust (zie kader). Dit project wordt geleid door de gemeentelijke afdeling Sport en Recreatie. Andere participanten zijn de GGD, de Dienst Stedelijk Onderwijs en de schoolbesturen. 'Elke dag bewegen' is op 5 september 2005 op vijftien basisscholen in Rotterdam van start gegaan en kent een integrale aanpak waar voeding en beweging centraal staan. In 2009 moeten negentig scholen aan het programma meedoen. Deelnemende basisscholen krijgen voor alle kinderen minimaal drie keer en maximaal vijf keer per week onder schooltijd een gymles aangeboden. Aanvullend vinden na schooltijd sport- en spelactiviteiten plaats. Deze extra gymlessen vinden plaats in gymzalen, op de accommodatie van een sportvereniging, maar ook bijvoorbeeld op het schoolplein of op trapveldjes in de buurt. Ook speeltuinverenigingen doen mee. De lessen tijdens en na schooltijd worden gegeven door een professionele vakleerkracht die door de gemeente Rotterdam voor een periode van twee jaar wordt aangesteld. Deze gymleraren nieuwe stijl verzorgen zowel onder schooltijd als na schooltijd bewegingslessen en hebben een centrale rol in het project 'Elke dag bewegen' als beweegmanager. Deze opzet is uniek voor Nederland. Na die tijd is

het de bedoeling dat scholen het dienstverband met de vakleerkracht continueren. De gymleraar treedt op als een soort beweegmanager en werkt nauw samen met instanties die zich bezig houden met bewegen en sporten, zoals bijvoorbeeld sportverenigingen, Sport & Recreatie en Rotterdam Sportsupport. Topsporters verzorgen daarnaast clinics voor de sporten volleybal, basketbal, honkbal en tafeltennis.

'ELKE DAG BEWEGEN' BEGINT EN EINDIGT MET EEN TEST

De gemeente Rotterdam wil met 'Elke dag bewegen' aantoonbare resultaten boeken. Daarom begint het programma op iedere school met een Eurofittest, waarmee de conditie van de leerlingen gemeten wordt. Op basis van deze testen wordt bekeken of kinderen doorverwezen moeten worden naar de huisarts. Ouders worden ook nauw betrokken. Zij krijgen extra hulp en advies via oudervoorlichtingsavonden op scholen georganiseerd door de GGD. Ouders hebben ook een rol in het lespakket dat op school wordt uitgedeeld. Zo bevat het lespakket een boekje met opdrachten. Die opdrachten, zoals nauwkeurig vastleggen wat een kind gedurende een dag eet, moeten de kinderen thuis samen met hun ouders uitvoeren. Het lespakket bestaat uit drie blokken over gezonde voeding, beweging en het maken van gezonde keuzes.

Tien pijlers onder 'Elke dag bewegen'

- 1 Extra bewegingsonderwijs tijdens en na schooltijd
Kinderen van groep 3 t/m 8 krijgen minimaal drie keer - en maximaal vijf keer - per week onder schooltijd gymlessen. Aanvullend vinden na schooltijd sport- en spelactiviteiten plaats.
- 2 Aanstelling Gymleraar nieuwe stijl
De gemeente Rotterdam stelt twee jaar lang een professionele vakleerkracht op de school aan.
- 3 Oudervoorlichting en lespakket groep 1 t/m 8
De GGD verzorgt ouderbijeenkomsten of koffieochtenden waarbij de betrokkenheid van ouders gestimuleerd wordt. Basisscholen ontvangen van de gemeente Rotterdam een lespakket Voeding en Beweging, waarmee zij zelf drie theorielessen kunnen verzorgen. De thema's komen terug in de gymlessen die kort daarna worden gegeven.
- 4 Kennismaking met sport
Twee keer in de maand kunnen de deelnemende scholen hun leerlingen kennis laten maken met verschillende takken van sport. Tijdens deze activiteit presenteren sportverenigingen uit de buurt zich.
- 5 Sportverenigingen terug in de wijk
Sportverenigingen verzorgen tijdens de gymlessen en na schooltijd introductielessen. Verenigingen worden bovendien gestimuleerd om structureel trainingsuren te verzorgen in wijken zonder vereniging in de betreffende tak van sport.
- 6 Sportpas
Alle jongeren tussen vier en twaalf jaar krijgen gratis een Sportpas, waarmee zij kunnen deelnemen aan sportactiviteiten.
- 7 Eurofittest
Het programma 'Elke dag bewegen' begint en eindigt met een fittest en een BMI-meting (Body Mass Index, dat de verhouding tussen gewicht en lengte aangeeft). Met deze testen wordt de algemene conditie gemeten en de ontwikkeling gedurende het project in kaart gebracht. Hierdoor worden de resultaten van de kinderen duidelijk zichtbaar.
- 8 Hulp door jeugdarts
Ouders krijgen via de Jeugdgezondheidszorg extra hulp en advies om overgewicht bij hun kinderen te voorkomen of aan te pakken.
- 9 Rotterdamse jeugdmonitor
De GGD onderzoekt en volgt de (lichamelijke en psychische) gezondheid en de ontwikkelingen van kinderen, waaronder overgewicht. Uitkomsten hiervan vormen de basis voor onder andere inzet van interventies.
- 10 Beweegteam op school
De gymleraar nieuwe stijl zal nauw samenwerken met een 'gangmaker' in de school, bijvoorbeeld de 'coördinator brede school' en de coördinator Sportstimulering in de wijk.

FOTO: EVA VAN BEEK

Juffie goed hè?

SPORTVERENIGINGEN TERUG IN DE WIJKEN

Rotterdam probeert nadrukkelijk sportverenigingen te betrekken bij 'Elke dag bewegen'. Dit is belangrijk, omdat niet alleen het bewegen op school of in de buurt steeds lastiger wordt, ook bewegen kinderen steeds minder in verenigingsverband. Rotterdam Sportsupport, het servicepunt voor Rotterdamse verenigingen, zet het al bestaande project 'Sportverenigingen terug in de Wijken' ook in voor 'Elke dag bewegen'. Verenigingen kunnen kennismakingslessen en trainingen voor basisschoolleerlingen verzorgen waardoor verenigingen meer in contact komen met kinderen in de wijk. De verenigingen verzorgen waar mogelijk met vrijwilligers lessen op school, maar in ieder geval na schooltijd op het eigen verenigingscomplex.

Rotterdam probeert ook letterlijk de vereniging terug te krijgen in de wijk, door zogenaamde satellietverenigingen. Een satellietvereniging is een club die in een wijk een start wil maken met lessen tijdens of na schooltijd. In wijken waar wel animo is voor een bepaalde sport maar geen vereniging aanwezig is, krijgen verenigingen de mogelijkheid om in de buurt gebruik te maken van een accommodatie. Om dit te ondersteunen gaat Rotterdam op bestaande en nieuwe plekken de komende jaren maar liefst 25 kunstgrasveldjes aanleggen. Ook gymlokalen bij scholen worden gerenoveerd, terwijl er ook nieuwe gymzalen in de planning staan. De gymlokalen worden aantrekkelijker gemaakt voor verenigingen door betere voorzieningen te plaatsen. Immers, als sportclubs dichterbij de buurt zitten van potentiële leden, zal er een natuurlijker toeloop ontstaan van vooral kinderen.

RESULTATEN PILOT

Begin 2005 is een pilot 'Elke dag bewegen' gestart op twee scholen in Delfshaven en Charlois. Deze laat positieve resultaten zien. Uit de eerste resultaten blijkt dat de kinderen inderdaad bewuster omgaan met voeding en positiever staan ten opzichte van bewegen. De leerlingen hebben dankzij de pilot vooral kennis opgedaan over voeding en beweging. Na het project zeggen meer leerlingen gezonde producten te eten dan voor het project en is vooral het aantal snacks dat ze eten gedaald. 'Elke dag bewegen' start in wijken waar overgewicht relatief veel voorkomt en is een van de projecten van het actieprogramma 'Voeding en Beweging'. Het actieprogramma is een van de speerpunten van het integraal jeugdbeleid en bestaat uit vier thema's die gericht zijn op het stimuleren van een gezonde leefstijl waarlangs allerlei activiteiten ingezet worden. Deze thema's bestaan uit jeugd en buitenruimte, jeugd en binnenruimte, voeding en beweging en evenementen.

Meer informatie over 'Elke dag bewegen' is te vinden op www.senr.rotterdam.nl/elkedagbewegen

Over de auteur

Eva van Beek is communicatieadviseur Sportjaar 2005 bij de gemeente Rotterdam.

CORRESPONDENTIE: e.vanbeek@senr.rotterdam.nl

PREVENTIE VAN ONGEVALLLEN EN BLESS

Bewegen is gezond maar bewegen gaat ook gepaard met blessures. Hoe vaak komen sportblessures eigenlijk voor, en specifiek, hoe zit dat in het bewegingsonderwijs? Wat is de aard van de blessures en hoe ontstaan ze? En hoe kunnen we het aantal blessures in het bewegingsonderwijs terugdringen? Consument en Veiligheid beschikt over gegevens om antwoord te geven op deze vragen.

Door: Christine Stam, Ingrid Vriend en Marco Brugmans

Het onderstaande artikel geeft eerst een globaal overzicht van de aard en omvang van de sportblessureproblematiek in Nederland en gaat daarna nader in op blessures die ontstaan tijdens bewegingsonderwijs en dan vooral die blessures die behandeld worden op een Spoedeisende Hulp (SEH) afdeling van een ziekenhuis. We gaan daarbij in op kenmerken van de leerlingen die de blessure oplopen (leeftijd, geslacht), de ontstaanswijze van de blessure (wat gebeurde er) en de aard en ernst van de blessures. We maken hierbij steeds onderscheid tussen het basis- (BO) en het voortgezet onderwijs (VO). De gegevens zijn met name afkomstig uit het onderzoek Ongevallen en Bewegen in Nederland en uit het Letsel Informatie Systeem van Consument en Veiligheid (zie kader). Verder presenteren we het onderzoek 'Veilig bewegingsonderwijs: van ongevallen naar preventie' dat recentelijk door Consument en Veiligheid is uitgevoerd (zie kader) en worden plannen voor de toekomst besproken.

OMVANG VAN DE PROBLEMATIEK

Jaarlijks doen zich in Nederland circa 1,5 miljoen sportblessures voor.

Bij 1,3 miljoen slachtoffers gaat het om een plotseling ontstane sportblessure, bij de overige slachtoffers is de blessure geleidelijk ontstaan. Ongeveer de helft van de sportblessures (780.000 sportletsels) wordt medisch behandeld, bijvoorbeeld door huisarts, fysiotherapeut of op een Spoedeisende Hulpafdeling van een ziekenhuis.^{1,4} Het bewegingsonderwijs neemt 120.000 sportblessures voor zijn rekening. Ook ongeveer de helft van deze blessures wordt medisch behandeld.⁴

Uit het Letsel Informatie Systeem is bekend dat jaarlijks 74.000 kinderen/jongeren in de schoolleeftijd (vier tot en met achttien jaar) in verband met een sportblessure worden behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis. In ongeveer een vijfde van deze gevallen (14.000 SEH-behandelingen) betreft het een behandeling van een blessure die is opgelopen tijdens het bewegingsonderwijs, waarbij de aantallen ongeveer gelijk verdeeld zijn over het basis- (7.100 blessures) en voortgezet onderwijs (6.800 blessures, figuur 1). Dit komt overeen met 42% respectievelijk 64% van alle ongevallen op school waarvoor

Figuur 1: Jaarlijks aantal en percentage SEH-behandelingen bij kinderen/jongeren van 4 tot en met 18 jaar

Basisonderwijs / 4-12 jaar		17.000	100%	School totaal
		9.900	58%	School overig
Bewegingsonderwijs	21%	7.100	42%	Bewegingsonderwijs
Sport overig	79%	27.000		
Sport totaal	100%	34.000		
Voortgezet onderwijs / 13-18 jaar		11.000	100%	School totaal
		3.900	36%	School overig
Bewegingsonderwijs	17%	6.800	64%	Bewegingsonderwijs
Sport overig	83%	33.000		
Sport totaal	100%	40.000		

Bron: Letsel Informatie Systeem 1999-2003, Consument en Veiligheid

BLESSURES: EEN CIJFERMATIGE AANPAK

leerlingen behandeld worden op een SEH-afdeling. Uitgaande van 200 lesdagen (40 weken) per schooljaar betekent dit, dat gemiddeld per schooldag circa 35 leerlingen uit het basisonderwijs en 35 leerlingen uit het voortgezet onderwijs een SEH-afdeling van een ziekenhuis bezoeken in verband met een ongeval tijdens bewegingsonderwijs. Betekent dit nu dat bewegingsonderwijs gevaarlijk is? Om hierover een uitspraak te kunnen doen is het risico op een blessure tijdens bewegingsonderwijs vergeleken met het risico op een blessure door sport in het algemeen. Een berekening op basis van genormeerde uren en het aantal leerlingen per type onderwijs, resulteert in een schatting van 0,8 SEH-behandelingen per 10.000 uren bewegingsonderwijs op de basisschool en 0,5 tot 2,0 SEH-behandelingen per 10.000 uren bewegingsonderwijs in voortgezet onderwijs afhankelijk van het type voortgezet onderwijs (Basisvorming/brugklas: 0,5; VMBO: 2,0; HAVO/VWO: 2,0; LIS 1998-2002).³ Bij sport in het algemeen is sprake van 1,0 SEH-behandeling per 10.000 uren sport (alle leeftijden) maar dit varieert aanzienlijk per tak van sport. Bijvoorbeeld zaalvoetbal is een relatief risicovolle sport met 4,6 SEH-behandelingen per 10.000 sport-uren terwijl bijvoorbeeld tennis juist laag scoort met 0,4 SEH-behandelingen per 10.000 sporturen.⁵ Bewegingsonderwijs is ten opzichte van sport in het algemeen dus niet bijzonder risicovol. Dat neemt niet weg dat het interessant is te kijken naar de blessures die worden opgelopen tijdens het bewegingsonderwijs en na te denken over blessurepreventieve maatregelen voor het bewegingsonderwijs.

KENMERKEN VAN DE LEERLINGEN

Binnen het basisonderwijs valt op dat het aantal blessures toeneemt met het toenemen van de leeftijd: van 140 geblesseerde vierjarigen tot 1.900 blessures bij leerlingen van twaalf jaar (figuur 2). In het voortgezet onderwijs is het beeld juist omgekeerd; het aantal leerlingen dat op een SEH-afdeling wordt behandeld in verband met een sportblessure opgelopen tijdens bewegingsonderwijs neemt af van 2.000 geblesseerden onder dertienjarige leerlingen tot 200 onder achttienjarige

leerlingen. De meeste slachtoffers vallen dus in de hoogste klassen van het basisonderwijs en de laagste klassen van het voortgezet onderwijs.

Worden jongens en meisjes met elkaar vergeleken, dan valt op dat in het basisonderwijs evenveel jongens als meisjes op een SEH-afdeling van een ziekenhuis worden behandeld in verband met een ongeval tijdens bewegingsonderwijs. In het voortgezet onderwijs zijn de jongens in de meerderheid (figuur 2).

TOEDRACHT EN OORZAKEN VAN DE BLESSURES

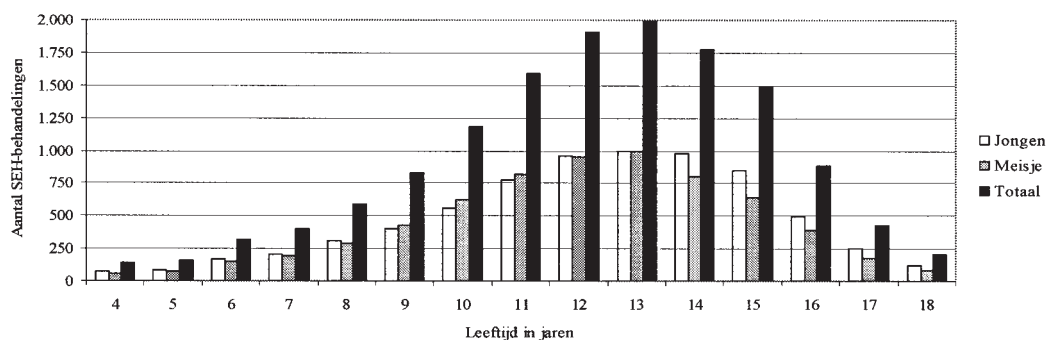
Kijken we naar de ontstaanswijze van de blessures, dan vallen de volgende overeenkomsten tussen de beide schooltypen op (tabel 1):

- 1 het merendeel van de ongevallen is een valongeval
- 2 bij ongeveer een kwart van de ongevallen is sprake van een contact met een object waarbij het in de helft of meer van de gevallen gaat om 'geraakt door bal'
- 3 ongeveer één tiende van de slachtoffers heeft letsel door lichamelijk contact, bijvoorbeeld door een botsing met een klasgenoot of door een schop
- 4 slechts een klein deel van de slachtoffers wordt behandeld in verband met letsel door acute fysieke overbelasting.

Naast overeenkomsten tussen de ongevallen tijdens bewegingsonderwijs in het basis- en in het voortgezet onderwijs zijn er ook enkele verschillen te ontdekken (tabel 1). Binnen de valongevallen komt in het basisonderwijs een 'val van hoogte' vaker voor dan in het voortgezet onderwijs. Dit verschil wordt vooral veroorzaakt door een relatief groot aantal slachtoffers in het basisonderwijs dat van of uit een gymtoestel valt. In het basisonderwijs is dit 11% van de ongevallen, in het voortgezet onderwijs de helft minder. Zwikken komt daarentegen juist weer vaker voor in het voortgezet onderwijs.

Binnen de groep ongevallen door 'contact met object' zien we dat relatief veel leerlingen in het voortgezet onderwijs letsel oplopen doordat ze geraakt worden door een bal, bijvoorbeeld 'bal op vinger'.

Figuur 2: Jaarlijks aantal SEH-behandelingen bij kinderen/jongeren in het basis- (4-12 jaar) en voortgezet onderwijs (13-18 jaar) in verband met een sportblessure opgelopen tijdens bewegingsonderwijs

Verder blijkt dat in het basisonderwijs bij bijna een kwart van de ongevallen een gymtoestel betrokken is en bij 15% van de ongevallen een bal (tabel 1). Het gaat hier dan om alle mogelijke ongevallen waarbij een gymtoestel of een bal betrokken is, dus bijvoorbeeld zowel het vallen uit/van als ook het stoten tegen een gymtoestel, en zowel het geraakt worden door als het struikelen over een bal. In het voortgezet onderwijs zijn deze percentages ongeveer omgekeerd.

Voor beide schooltypen geldt dat verreweg de meeste ongevallen tijdens bewegingsonderwijs plaatsvinden in een sporthal of gymnastieklokaal (tabel 1). Op afstand volgt het sportveld.

Op grond van de cijfers alleen kan geen verklaring gegeven worden voor de verschillen tussen de beide schooltypen wat betreft de letselmechanismen en de producten die betrokken zijn bij de ongevallen. De verschillen kunnen samenhangen met de leeftijd van de leerlingen, maar hangen vermoedelijk vooral samen met verschillen in activiteiten tijdens de gymlessen in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs.

Bij de interpretatie van de gegevens over de locatie van de ongevallen moet rekening worden gehouden met het feit dat de meeste gymles-

sen binnen gegeven worden. Precieze cijfers hierover ontbreken.

Het vragenlijstonderzoek leverde onder andere de volgende aanvullende informatie op.³

De blessures bleken vooral te ontstaan tijdens een spel-/sportactiviteit of atletiek (BO: 62%; VO: 63%) en tijdens gymnastiekoefeningen (BO: 34%; VO: 30%). In dit laatste geval werden vrijwel alle blessures opgelopen terwijl een toestel gebruikt werd (tabel 2). Ongeveer een kwart van de leerlingen liep de blessure op terwijl ze geholpen werden bij hun oefening met een toestel. Op het moment van het ongeval werd bij een derde van de lessen meer dan één sport of oefening tegelijk gedaan. De meeste ongevallen zijn halverwege de les ontstaan, zowel bij lessen die één als twee uur duren.

De leerlingen gaven relatief vaak aan dat een gladde vloer, uitstekende voorwerpen of materialen en/of onvoorzichtig gedrag (vooral van een ander maar ook van het slachtoffer zelf) een rol zouden kunnen hebben gespeeld bij het ontstaan van het ongeval (tabel 2). Het gaat hier dus nadrukkelijk om het (subjectieve) oordeel van de leerlingen. Op het moment van het ongeval had een derde van de slachtoffers in het basisonderwijs les van een vakleerkracht en 57% van de groepsleerkracht. In het voortgezet onderwijs was 92% een vakleerkracht.

Tabel 1: Jaarlijks aantal SEH-behandelingen bij kinderen/jongeren in het basis- (4-12 jaar) en voortgezet onderwijs (13-18 jaar) in verband met een sportblessure opgelopen tijdens bewegingsonderwijs naar belangrijkste kenmerken van de toedracht

	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
	Aantal	%	Aantal	%
<u>Letselmechanisme</u>				
Vallen	4.500	63	3.700	54
<i>Val van hoogte, val uit/van</i>	910	13	390	6
<i>Zwikken</i>	680	10	1.200	18
Contact met object	1.700	24	1.900	28
<i>Geraakt door bal</i>	880	12	1.200	18
Lichamelijk contact	570	8	710	11
Acute fysieke belasting	210	3	320	5
Overig/onbekend	170	2	200	3
<u>Sportartikelen</u>				
Gymnastiektoestel	1.600	23	1.000	15
Bal	1.000	15	1.400	21
Overig/onbekend	4.500	63	4.400	64
<u>Locatie</u>				
Sporthal, gymnastieklokaal	5.900	83	5.500	82
Sportveld	590	8	690	10
Overig/onbekend	650	9	560	8

Bron: Letsel Informatie Systeem 1999-2003, Consument en Veiligheid

Deze verdeling komt goed overeen met het landelijke beeld. Meer dan de helft van de slachtoffers geeft aan dat aan het begin van de les een vorm van warming-up is gedaan.

GEVOLGEN

De verdeling van de blessures over de verschillende lichaamsdelen laat in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs een vergelijkbaar beeld zien (figuur 3). De meeste blessures door bewegingsonderwijs treden op aan de armen. Op de tweede plaats komen blessures aan de benen, op afstand gevolgd door letsels aan het hoofd en aan de romp.

Hoewel het globale beeld dus hetzelfde is, zijn er ook verschillen. In het basisonderwijs lijken relatief meer letsels aan de armen voor te komen dan in het voortgezet onderwijs (vooral relatief meer blessures aan pols, onderarm en elleboog), in het voortgezet onderwijs komen echter meer letsels aan de benen voor (vooral meer enkel- en knieblessures).

Kijken we naar het geblesseerde lichaamsdeel in combinatie met het type letsel dat is opgelopen, dan valt vooral op dat 13% van de slachtoffers van een ongeval tijdens bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs op de SEH-afdeling wordt behandeld in verband met een enkeldistorsie tegenover maar 6% van de slachtoffers in het basisonderwijs (figuur 3). Pols- en onderarmfracturen komen juist weer vaker voor in het basisonderwijs. Deze verschillen kunnen deels verklaard worden door het verschil in letselmechanisme; basisschoolleerlingen vallen meer van hoogte dan leerlingen uit het voortgezet onderwijs terwijl zwikken meer voorkomt in het voortgezet onderwijs.

De ongevallen tijdens bewegingsonderwijs lijken niet ernstiger dan ongevallen op school in het algemeen of sportblessures in het algemeen. Een voorzichtige conclusie is wel dat de ongevallen tijdens bewegingsonderwijs op de basisschool mogelijk iets ernstiger zijn dan die tijdens bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs.

Bovenstaande blijkt uit het feit dat vijf procent van basisschoolleerlingen en drie procent van de geblesseerde leerlingen uit het voortgezet onderwijs na behandeling van hun blessure op de SEH-afdeling direct wordt opgenomen in het ziekenhuis. Deze percentages zijn vergelijkbaar met de overeenkomstige percentages voor alle ongevallen op school (BO: 4%; VO: 2%) en sportblessures in het algemeen (4-12 jaar: 4%; 13-18 jaar: 3%).

VAN ONGEVALLEN NAAR PREVENTIE

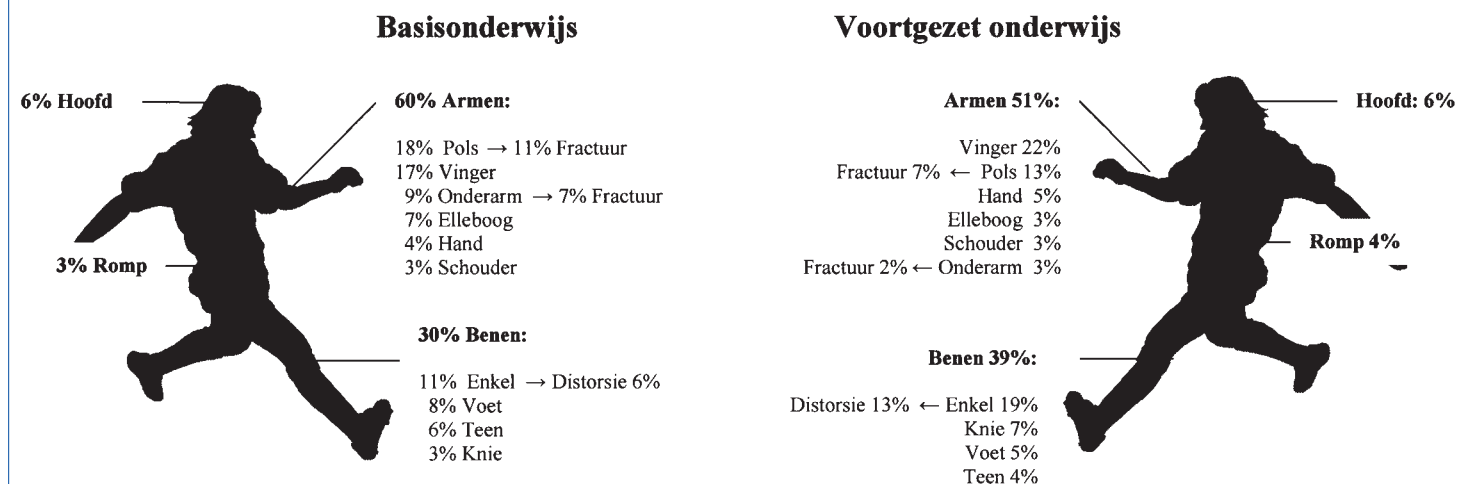
Tijdens de expertmeeting van het onderzoek 'Veilig bewegingsonderwijs: van ongevallen naar preventie' is de blessureproblematiek door experts besproken. Vervolgens is op basis van de onderzoeksresultaten en kennis en ervaring van de aanwezige experts, gebrainstormd over aanknopingspunten voor interventies om het aantal blessures te verminderen en de fysieke veiligheid van het bewegingsonderwijs te bevorderen.³ Geconcludeerd werd dat het belangrijk is al bestaande activiteiten ter bevordering van de veiligheid van bewegingsonderwijs voort te zetten en toe te zien op de uitvoering en naleving ervan. Het gaat hier om (1) het opnemen van veiligheidsaspecten in de opleiding van de docent; (2) het vergroten van het aandeel vakdocenten in het basisonderwijs; (3) het vergroten van de veiligheid van de accommodaties, onder andere door het uitvoeren van risico-inventarisaties en -evaluaties (RI&E) en het opstellen van normen en richtlijnen en (4) het opnemen van veiligheidsaspecten (waaronder blessurepreventie en

Tabel 2: SEH-behandelingen in verband met een sportblessure opgelopen tijdens bewegingsonderwijs: door leerlingen meest genoemde activiteiten tijdens en oorzaken van de blessures

		Basisonderwijs	Voortgezet onderwijs
Spel/sport	Activiteiten:	Voetbal Trefbal	Voetbal Trefbal Apenkooien
	Oorzaken:	Gladde vloer Uitstekende voorwerpen/materialen Onvoorzichtig gedrag	
Gymnastiek	Toestellen:	Bank Trampoline Kast	Trampoline Ringen Kast
	Oorzaken:	Slechte of geen matten Aantal leerlingen Uitstekende voorwerpen/materialen Gladde vloer Onvoorzichtig gedrag	

Bron: Vriend I, Bastiaans B, Stam C. Veilig bewegingsonderwijs: van ongevallen naar preventie. Amsterdam: Stichting Consument en Veiligheid, 2005.

Figuur 3 SEH-behandelingen bij kinderen/jongeren in het basis- (4-12 jaar) en voortgezet onderwijs (13-18 jaar) in verband met een sportblessure opgelopen tijdens bewegingsonderwijs naar belangrijkste letsels (percentage van totaal)

het opzetten van veilige spel- en oefensituaties) in het lespakket van de leerling. Daarnaast kwam het informeren van de groepsdocent in het basisonderwijs over de veiligheid van de les en de preventie van ongevallen als erg belangrijk naar voren en wordt aanbevolen op school meer aandacht te besteden aan 'fair play'. Dit laatste kan bijvoorbeeld bereikt worden via de opleiding van de docenten en door het opnemen van dit onderwerp in de lespakketten van de leerlingen. Aanvullend wordt geadviseerd meer gevolg te geven aan de resultaten en conclusies van inspectierapporten met betrekking tot de veiligheid van bewegingsonderwijs, zowel door vakdocenten en schoolbesturen als landelijke organisaties.

Rekening houdend met de haalbaarheid en effectiviteit, is tijdens de expertmeeting aanbevolen om de interventie niet alleen te richten op de vakdocent bewegingsonderwijs maar ook op schoolbesturen, schoolleiders en gemeenten ('beslissers'). Het is noodzakelijk dat binnen deze laatstgenoemde groepen de houding en kennis van de veiligheid van het bewegingsonderwijs verbeterd zodat de vakdocent gesteund en gestimuleerd wordt om goed en veilig bewegingsonderwijs te geven.

Consument en Veiligheid neemt het initiatief voor de praktische uitwerking van bovenstaande aanbevelingen, waarbij samenwerking gezocht zal worden met bijvoorbeeld het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, en de opleidingen van vakdocenten bewegingsonderwijs (KVLO, ALO).

Voor een uitgebreidere beschrijving van het onderzoek en de resultaten wordt verwezen naar het recent verschenen rapport over dit onderzoek³ en de website van Consument en Veiligheid www.veiligheid.nl.

REFERENTIES

- 1 Vriend I, Kampen B van, Schmikli S, Eckhardt J, Schoots W, Hertog P den. Ongevallen en Bewegingen in Nederland. Ongevalsletsels en sportblessures in kaart gebracht. Amsterdam: Stichting Consument en Veiligheid, 2005.
- 2 Consument en Veiligheid, Letsel Informatie Systeem 2003. Stichting Consument en Veiligheid, 2005.
- 3 Vriend I, Bastiaans B, Stam C. Veilig bewegingsonderwijs: van ongevallen naar preventie. Amsterdam: Stichting Consument en Veiligheid, 2005.
- 4 www.veiligheid.nl
- 5 Consument en Veiligheid, Monitor 'Privé- en sportongevallen 1999-2003'. Stichting Consument en Veiligheid, 2005.

OVER DE AUTEURS

De schrijvers van dit artikel zijn werkzaam bij Stichting Consument en Veiligheid en tevens de samenstellers van het rapport 'Veilig bewegingsonderwijs: van ongevallen naar preventie'.

CORRESPONDENTIE: Christine Stam

Consument en Veiligheid Tel.: 020 511 4511

Email: c.stam@veiligheid.nl

DALING VAN HET AANTAL

ONGEVALLLEN IN DE GYMLES

Het voorgaande artikel van de Stichting Consument en Veiligheid waarin de cijfers verkregen uit een onderzoek over de periode 1998 – 2003 worden geïnterpreteerd, geeft aanleiding voor het hoofdbestuur van de KVLO tot het geven van een reactie.

Door: Baukje Zandstra

'Letselrisico hoogst bij schoolgym' kopten de kranten in juni jongstleden toen Consument en Veiligheid de ongevalcijfers over de periode 1999-2003 openbaar maakte. Dit gebeurde naar aanleiding van het aanbieden van het rapport 'Veiligheid op de basisschool' aan Minister van der Hoeven. Ongeveer 55% van de ongevallen gebeurt in de basisschool of op het schoolplein en 45% tijdens de gymles. Het aantal ongevallen op basisscholen is tijdens de gelijknamige campagne met een kwart gedaald. Dit suggereert een verband. Maar de trendanalyse (1998-2002) wijst uit dat ook tijdens de lessen bewegingsonderwijs het aantal ongevallen met 21% gedaald is en in het voortgezet onderwijs zelfs met 37%. En daar heeft de campagne van Consument en Veiligheid zich niet op gericht. Waar die daling wel aan te wijten is, wordt niet duidelijk gemaakt.

INTERPRETATIE

Is het aantal ongevallen tijdens bewegingsonderwijs zorgwekkend hoog, zoals de kranten doen geloven? Is bewegingsonderwijs een gevaarlijk vak? Zijn 14.000 ongevallen per jaar (PO en VO), die voor een SEH-behandeling in aanmerking komen veel? Nee, kan geconcludeerd worden uit de nadere analyse die door Consument en Veiligheid op verzoek van VWS gemaakt is. Ten eerste zijn de ongevallen niet ernstiger dan de ongevallen op school of tijdens sportbeoefening.

Ten tweede is bewegingsonderwijs ten opzichte van de sport niet bijzonder risicovol, sterker nog het is een relatief veilige 'sport'. Een vijfde van alle SEH-behandelingen na een sportongeval is tijdens bewegingsonderwijs ontstaan. Ten derde is het in absolute zin een fractie van het aantal SEH-behandelingen door privé-ongevallen in deze leeftijdsklasse. Dit aantal ligt op 114.000. Ten vierde liggen de kosten ten gevolge van privé-ongevallen (€ 1400,-) twee keer zo hoog als de kosten ten gevolgen van sport-ongevallen (€ 700,-). Ongevallen gebeuren nu eenmaal en zijn niet te elimineren. Toch moet het aantal blessures teruggedrongen kunnen worden als we kijken naar de toedracht van het ongeval. Risicofactoren als gedrag van leerlingen, pedagogisch didactische context, lawaai, te grote groepen, vakdeskundigheid, harde vloeren, ruwe wanden, obstakels langs de wanden, slechte schoenen, te weinig of slechte matten, etc. zijn te beïnvloeden. Zo blijken bijvoorbeeld veel ongevallen voor te komen tijdens het ogenschijnlijk veilige spelletje trefbal en wel met name bij groepsleerkrachten. De KVLO zal zich ervoor inzetten om, samen met Consument en Veiligheid, een plan van aanpak uit te werken dat tot doel heeft de veiligheid van bewegingsonderwijs te vergroten. Daarbij zal nadrukkelijk aandacht uitgaan naar de te beïnvloeden beslissers die een indirecte verantwoordelijkheid hebben voor de veiligheid,

FOTO: HANS DIJKHOFF

Goed vastzetten voorkomt ongevallen

zoals schoolbesturen, schoolleiders en gemeenten. We zullen daarbij een beroep doen op de deskundigheid van de leden, zodat de aanpak in elk geval draagvlak heeft in het veld.

CORRESPONDENTIE: baukje.zandstra@kvlo.nl

KVLO

PRIJSVRAAG VOOR SCHOLEN VOOR VOORTGEZET ONDERWIJS

DE SPORTIEFSTE SCHOOL VAN NEDERLAND

De KVLO organiseert samen met het NOC*NSF in voorjaar 2006 voor het voortgezet onderwijs een prijsvraag op het gebied van bewegen & sport. Aan deze prijsvraag is een award: 'De sportiefste school VO van Nederland' verbonden. Door: Aernout Dorpmans

Zo als u bij de aankondiging voor de verkiezing van de sportiefste basisschool heeft kunnen lezen gaat het om de rol van het onderwijs in de BOS-driehoek en de kwaliteit van het bewegingsonderwijs. Juist in het VO kijken we naar de samenwerkingsverbanden tussen de school en de sportieve omgeving van de school. Deze samenwerking

tussen het onderwijs en de sport moet erop gericht zijn dat er voor de leerlingen een aantrekkelijk, uitdagend én kwaliteitsvol aanbod van bewegen en sport is.

We moeten echter ook constateren dat de kwaliteit en de kwantiteit van het bewegingsonderwijs op scholen in het voortgezet onderwijs erg divers is. Door de voorgenomen plannen van de minister staan kwaliteit en kwantiteit geweldig onder druk. Daarnaast zien we dat het voor het onderwijs nog altijd niet vanzelfsprekend is om samenwerkingsverbanden aan te gaan met de lokale sportvereniging in de buurt. Scholen zijn voornamelijk intern gericht met betrekking tot het bewegingsonderwijs.

We moeten echter ook vaststellen dat er op veel scholen wel prima werk wordt geleverd. Deze award wil aansluiten bij het vakmanschap van de vele collega's.

Om het gedachtegoed van het project school en sport verder te verbreiden organiseert de KVLO voor de derde maal samen met het NOC*NSF de Verkiezing van de Sportiefste school VO van Nederland.

In 2002 en zeer zeker in 2004 hebben we met deze verkiezing het klimaat voor bewegen & sport op school een duidelijke impuls kunnen geven. De winnaar van 2004 de OSG Echnaton Almere is voor haar plannen zelfs genomineerd voor de EU-award: the Most Sport Minded School of Western Europe. Tijdens de slotmanifestatie van EYES in december 2004 is het Echnaton gedeeld tweede geworden.

OPZET EN DOEL

De sportiefste school van Nederland is een prijsvraag, een wedstrijd, waar alle scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland aan deel kunnen deelnemen. Deze prijsvraag is erop gericht een impuls te geven aan alles wat te maken heeft met bewegen en sport op school. Het gaat hierbij om concrete plannen of te realiseren ideeën voor het bewegingsonderwijs met als doel een meer bewegingsvriendelijk klimaat op school, onder schooltijd of daarbuiten, te realiseren.

Om genomineerd te kunnen worden moet de school voldoen aan de volgende criteria:

- de minimumlestabel voor het vak bewegingsonderwijs
- de wettelijk voorgeschreven kerndoelen en eindtermen voor bewegingsonderwijs VO
- het aanbieden van een uitdagend bewegings- en sportprogramma in de lessen en ook een aantrekkelijk en uitdagend programma buiten het reguliere lesprogramma om
- structurele samenwerking met lokale sportverenigingen of andere

Podiumpresentatie

FOTO: HENNY DERKSEN

FOTO: HENNY DERKSEN

EDERLAND VOOR DE DERDE KEER

FOTO: HENNY DERKSEN

Echnaton, winnaar 2004

aanbieders van bewegen en sport

- aandacht voor alle leerlingen, niet alleen voor de toppers maar ook voor de zwakkere leerling op het terrein van bewegen en sport
- participatie van leerlingen en/of ouders in het veld van bewegen en sport
- betrokkenheid bij maatschappelijke organisaties
- gefocust zijn op een gezonde leefstijl.

DE NOMINATIECOMMISSIE

Alle plannen en ideeën worden beoordeeld door een nominatiecommissie. Deze commissie beoordeelt de plannen en ideeën op:

- het draagvlak binnen de school
- het perspectief voor de toekomst, duurzaamheid en verankering van de plannen
- facilitering voor docenten om het plan en idee tot uitvoering te brengen

- structurele samenwerkingsverbanden in de het kader van de BOS-driehoek.

Daarnaast kijkt de jury naar de volgende aspecten:

- de wijze van invoering binnen de school
- de originaliteit en creativiteit van het plan of idee
- de financiële consequenties
- onderwijskundige/didactische implementatie in de school
- de mogelijkheden voor andere scholen ('good-practice').

DE JURY

De jury VO bestaat uit vertegenwoordigers of afgevaardigden van organisaties en instellingen die zich bezighouden met de school en de lichamelijke opvoeding & sport.

In de jury hebben zitting:

Jan Rijpstra, voorzitter, burgemeester Tynaarlo

Henk Gemser, bestuurslid NOC*NSF

dr. Harry Stegeman, KVLO beleidsmedewerker en verbonden aan het Mulier instituut.

Oscar Erken, KVLO hoofdbestuurslid portefeuillehouder schoolsport Koos van den IJssel, collega LO en schoolleider Atlascollege Rijswijk
Secretaris van de jury is : Aernout Dorpmans, beleidsmedewerker schoolport KVLO.

Aan de Nationale Jeugd Raad is gevraagd een afgevaardigde voor de jury te benoemen.

SLOTMANIFESTATIE

On stage presentatie

De genomineerde scholen presenteren zich voor elkaar. Maximaal vijf minuten per school. De school kan kiezen uit drie vormen van presenteren:

- een videopresentatie
- presentatie met cabaret/toneel
- presentatie met muziek en dans
- een mix van alledrie is ook mogelijk.

De verdere artistieke invulling is vrij. De presentatie wordt apart beoordeeld. De school met de origineelste presentatie wint een beker, dus hoe origineler en professioneler, hoe beter!

Het overschrijden van de tijd van vijf minuten voor deze presentatie levert strafpunten op. De leerlingen die met de bus komen, zijn ook de leerlingen die ingezet mogen worden tijdens de stageperformance. Worden toch extra leerlingen ingezet dan eindigt de school op de vijfde en laatste plaats.

Ondervraging

Op de feestelijke bijeenkomst in april krijgt elke genomineerde school vijf minuten om hun plan of onderwijskundig concept toe te lichten. Daarna ondervraagt de jury de directeur en/of docent bewegingsonderwijs maximaal twintig minuten over de vakinhoudelijke kant van het plan. De vorm waarin de plannen en ideeën gepresenteerd worden, is vrij. Nadat alle plannen gepresenteerd en toegelicht zijn, trekt de jury zich terug en bespreekt de presentaties en de antwoorden op de gestelde vragen. Daarna worden de prijzen uitgereikt.

INDIENEN VAN DE PLANNEN

Aanmelden kan door het aanmeldingsformulier van de website www.schoolensport.nl te downloaden en vóór 15 februari 2006 de antwoorden op de vragen van het format te sturen naar de secretaris van de jury.

De directie van de school motiveert in een begeleidend schrijven waarom haar school in aanmerking moet komen voor de prijs van de sportiefste school van Nederland.

Zoals u al bij de aankondiging voor het PO heeft kunnen lezen, is er een format ontwikkeld om vergelijking tussen de diverse scholen en verschillen in onderwijskundig denken en onderwijskundige systemen mogelijk te maken. Het gebruik van een format maakte het de internationale jury van EYES bijvoorbeeld mogelijk om de diverse internationale plannen met elkaar te vergelijken. Vandaar dat de aanmelding moet geschieden aan de hand van het format zoals op de website schoolensport.nl staat aangegeven.

Vóór 1 maart 2006 ontvangen alle scholen bericht omtrent de nominatie. Aan de deelname zijn geen kosten verbonden. Het reglement

voor deelname, de 'spelregels', is te vinden op de website van de KVLO (www.schoolensport.nl). De deelnemende scholen gaan bij inschrijving akkoord met de voorwaarden zoals geformuleerd in deze regels.

DE PRIJZEN

De te winnen prijzen zijn op zich al een uitdaging om deel te nemen. Ze bestaan uit cheques die besteed kunnen worden bij alle aan de prijsvraag verbonden firma's van gymnastiek- en sportmaterialen. Met deze cheques denkt de jury dat het prijzengeld volledig ten goede komt aan de leerlingen.

In tegenstelling tot alle andere jaren is er geen onderscheid meer tussen de plaatsen twee tot en met vijf. Alle andere scholen eindigen op een gedeelde tweede plek en krijgen een beker.

De eerste prijs is, naast de award, een waardecheque van € 6.000,-. En voor de andere vier scholen een waardecheque van € 1.500,- per school.

De cheques zijn beschikbaar gesteld door: Janssen & Fritsen Nederland uit Helmond, Bosan Sport b.v. uit Haaksbergen, Nijha uit Lochem en Schelde International b.v. uit Goes.

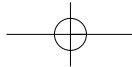
De cheques kunnen niet verzilverd worden of worden gebruikt om uitstaande bedragen te verrekenen.

De organisatiekosten van deze dag worden gedragen door NOC*NSF en KVLO en alle betrokken partners in het werkveld van school & sport en bewegen.

GOOD-PRACTICE

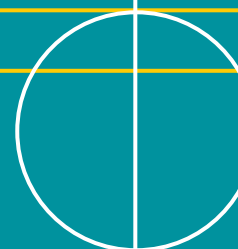
Een selectie van de ingediende plannen en ideeën zal als voorbeeld van good-practice in een speciale uitgave van de *Lichamelijke Opvoeding* worden gepubliceerd. Zo kan iedereen kennisnemen van wat er leeft en gedaan wordt op het gebied van bewegen & sport op school en daarbuiten, met het uiteindelijke doel: een (nog) bewegingsvriendelijk(er) klimaat te creëren.

CORRESPONDENTIE: schoolsport@kvlo.nl

PRAKTIJKATERN BEHORENDE BIJ LICHAAMELIJKE OPVOEDING 13 - 2005

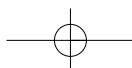
PRAKTIJKATERN

PRAKTIJK VOORTGEZET- EN SPECIAALONDERWIJS

26 SCHERMEN IN VO (2) *Maarten Massink*

29 NIETS IS ONMOGELIJK *Ferdinand van der Neut*

PRAKTIJK VOORTGEZET ONDERWIJS

RIPOSTEREN

SCHERMEN IN VO (2)

In het eerste artikel over schermen is de aantrekkelijkheid van trefspelen voor leerlingen besproken. Ze vinden het leuk elkaar te tikken en proberen te voorkomen dat ze getikt worden. Daar kunnen we gebruik van maken omdat er veel pedagogische waarden zitten in met elkaar trefspelletjes spelen. Bovendien zijn er veel ontwikkelkansen qua bewegingsvaardigheid. Leerlingen die geïnteresseerd raken kunnen mogelijk aansluiting vinden bij clubs en verenigingen en officiële wedstrijden spelen. Een perspectiefrijk gebied.

Door: Maarten Massink

Leerlingen willen zo snel mogelijk wedstrijdjes spelen, maar de veiligheid moet wel in acht worden genomen. In het vorige artikel zijn opdrachten beschreven waarmee leerlingen in het VO aan de slag kunnen met sabelschermen. Na een introductie op veiligheid en de eerste beginselen van de stelling, aanvallen en verdedigen gaan leerlingen oefenen in groepjes van vier. Hoelang de opdrachten duren die in het eerste artikel staan is moeilijk aan te geven. Het kan één les zijn of meerdere lessen. Dat hangt af van verschillende factoren; de docent, de groep leerlingen, de uitvoering, de beschikbare tijd per les et cetera.

RIPOSTE

Het vorige artikel beschreef opdrachten waarbij leerlingen een directe aanval maakten naar buik, flank of hoofd.

Daarna mochten ze een partijtje spelen volgens procedures. In dat partijtje komen ze meerdere problemen tegen.

Na een aanval en een wering stopt het niet. De ander moet de gelegenheid gebruiken om een tegenaanval te maken (riposte) die op zijn beurt ook weer geweerd kan worden, waar weer een contrarioste op kan volgen.

De tegenstander valt niet alleen aan met rechtstreekse aanvallen, maar wil ook schijnbewegingen maken met indirecte en samengestelde aanvallen.

We gaan aandacht besteden aan het maken van een snelle tegenaanval; de riposte of het riposteren.

Als je met succes hebt geweerd kun je door een snelle tegenaanval

te maken je tegenstander proberen te treffen voordat hij terug stapt na zijn uitvalspas. Hij is nog dichtbij.

Opdrachten met viertallen

Twee voeren uit, twee controleren op een veilige afstand/plaats en geven aanwijzingen. Eerst opdracht 1, daarna wisselen. Dan opdracht 2 en dan wisselen enzovoort. Let op de volgende uitvoeringen.

- Alle aanvallen moeten met een uitvalspas gemaakt worden.
- Daarna stapt de aanvaller weer snel terug in de stelling.
- Herstel steeds de afstand tussen de spelers (niet te dichtbij staan).
- Zachtjes tikken door een snelle polsactie en geen slaande armbewegingen.
- Voer de aanvallen eerst langzaam en direct (zonder schijnbewegingen) uit zodat er geweerd en geriposteerd kan worden.

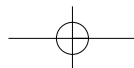
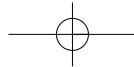

FOTO: STUDIO WIERD

Aanval op het hoofd

VRAGEN

Bevraag de leerlingen na afloop in de nabespreking. Allereerst vragen we ze terug over de opdracht.

- Hebben jullie ontdekt welke riposte het snelst is als er aangevallen wordt naar buik, flank of hoofd. Maakt dat verschil? Wat is je favoriete riposte actie?
- Hebben jullie wedstrijdje gespeeld of een slagenwisseling afgesproken? Als het laatste het geval is mogen ze een demonstratie geven.

Verder zijn er vragen mogelijk om te controleren of ze essenties van aanvallen, verdedigen en riposteren begrepen hebben. Dit kan mondeling, waarbij het groepje eerst over het antwoord moet overleggen. Het kan ook schriftelijk waarbij ieder groepje met elkaar de antwoorden bedenkt op de vragen.

Voorbeelden van vragen

- Je bent rechtshandig. Je staat in de stelling. Hoe sta je? Noem drie belangrijke punten.
- Je wilt gaan aanvallen met een uitval. Hoe krijg je het recht van de aanval?
- Je weert eerst je hoofd, dan je buik en dan je flank. Hoe heten deze weringen?
- Je weert met je wapen een aanval. Waar moet je opletten? Noem

drie belangrijke punten.

VOLGENDE KEER

We hebben de verdediging vooral geholpen door het aanvallen eenvoudig te houden, door directe aanvallen te plaatsen. Volgende keer gaan we het hebben over aanvallen met schijnbewegingen; de indirecte en samengestelde aanval.

LITERATUUR

Allround, vmbo onderbouw (+ werkboek), Wolters Noordhoff. Breukelman e.a.

Allround, vmbo bovenbouw (+ werkboek), Wolters Noordhoff. Breukelman e.a.

Allround, havo/vwo onderbouw (+ werkboek), Wolters Noordhoff. Breukelman e.a.

Allround, havo/vwo bovenbouw (+ werkboek), Wolters Noordhoff. Breukelman e.a.

CORRESPONDENTIE: M.Massink1@chello.nl

PRAKTIJK SPECIAAL ONDERWIJS

VERBREED HET BEWEGINGSONDERWIJS VOOR LEERLINGEN MET EEN HANDICAP

NIETS IS ONMOGELIJK!

Zo af en toe komen we zeer verrassende artikelen tegen van aankomende collega's. Zoals deze van student Ferdinand van der Neut, laatste jaar Halo. Het artikel valt op door originaliteit en analytisch denken en werken in het speciaal onderwijs. Wellicht ook voor (aankomende) collega's een aanzet om hun ideeën aan het papier toe te vertrouwen.

Door: Ferdinand van der Neut

Van der Neut probeert zichzelf te verdiepen in bewegingsproblemen van leerlingen op een Mythyschool die in een rolstoel zitten om daarna op een unieke en creatieve manier oplossingen daarvoor te zoeken. De manier van denken, en proberen los te komen van alledaagse routines in bewegingssituaties is zeer zeker ook stimulerend voor het reguliere onderwijs.

Leerlingen met een handicap kunnen in de gymles een aantal beperkingen hebben ten opzichte van kinderen in het reguliere onderwijs. Beperkingen zijn echter geen grenzen die niet verlegd kunnen worden! Met dit artikel probeer ik aan te geven dat met behulp van technische aanpassingen en de introductie van een nieuw spelidee meer mogelijkheden geboden kunnen worden.

Het zal opvallen dat de ontwikkelingen er op vooral gericht zijn om het verschil in de groep te verminderen zodat meer leerlingen meer op dezelfde wijze kunnen deelnemen aan de activiteiten.

PROFIEL

Op de Halo volgen de laatstejaars studenten een profiel. Eén van de te volgen profielen is het vrije keuzeprofiel. Voor dit profiel volgt de student ongeveer een half jaar een opleiding in het verlengde van de Halo. Daarna wordt een stage gelopen. Gangbare opleidingen in het vrije keuzeprofiel zijn Fysiotherapie, Pabo, Ergotherapie, Pedagogiek en Bewegingswetenschappen.

Zelf heb ik veel belangstelling voor techniek. Ik wilde graag het vrije keuzeprofiel gebruiken om vanuit de techniek iets te gaan ontwikkelen voor de sportwereld. Ik dacht daarbij eerst aan het reguliere bewegingsonderwijs, de duiksport en bewegingsonderwijs voor kinderen met een handicap. Frank Jacobs, Halo-begeleider van het vrije keuzeprofiel, stimuleerde mij in de richting van laatst genoemde.

Het eerste semester van het schooljaar heb ik Werktuigbouwkunde aan de Technische Universiteit te Delft gestudeerd. Ik heb het regulie-

Ferdinand van der Neut

re programma met de eerstejaars studenten meegedraaid, waarna ik ook alle tentamens heb gemaakt. Vooral de mechanicavakken gingen goed en dat zijn juist de vakken die goed bij mijn afstudeerprofiel zouden passen omdat ik iets tastbaars wilde maken. Het projectonderwijs stimuleert het creatief en oplossingsgericht denken. Vooraf gezien een ideale voorbereiding dus.

STAGE

In februari ben ik op de Mytyschool Ariane de Ranitz te Utrecht begonnen aan vijf weken stage. Naast het analyseren van de bewegingsactiviteiten die in die periode aan bod kwamen heb ik zelf mee gegymd (ook in een rolstoel) en vooral veel lesgegeven. Met deze manier van stagelopen hoopte ik een veelzijdig beeld van materialen en activiteiten te krijgen.

Rolstoelhockey

Bij het rolstoelhockey voor beginners is mij een aantal zaken opgevallen:

- de bal rolt te snel met als gevolg dat hij moeilijk te controleren is
- sommige kinderen met een (sterk) verminderde armfunctie spelen niet met een hockeystick maar krijgen een T-stick voorop de rolstoel bevestigd. Extra spelregel hierbij is 'beschermde balbezit' als de bal in de T-stick is. Echter, de bal rolt hier vrij snel weer uit. De speler kan de bal nooit remmen, eigenlijk alleen maar versnellen
- de bal rolt vaak per ongeluk onder een rolstoel door of er tegenaan waardoor hij buiten bereik van de spelers is.

Het spelidee van rolstoelhockey komt bij deze beginnersgroep nog niet tot zijn recht. Ik heb geprobeerd oplossingen te vinden om het spelidee er beter uit te laten komen.

Het eerste punt is gemakkelijk op te lossen door met een langzamer rollende bal te spelen.

Het tweede punt is erg lastig. Het spelen met een stick is te belastend. De bal en de stick zijn relatief erg zwaar, daarnaast is de stick ook erg lang. Het gewicht zou verlaagd kunnen worden (er bestaan al hockeysticks en ballen in diverse gewichten), maar de lengte van de stick kan nauwelijks verminderd worden vanwege de hoogte van de rolstoel. Met een dergelijk lang ding een bal spelen blijft zwaar. Dus kom je bij de T-stick terecht. Tenzij de bal op hoofdhoogte blijft zweven. Hierdoor wordt de afstand van de speler tot de bal vele malen kleiner. Maar hoe verwezenlijk je dat?

Het derde punt is grotendeels verholpen als er met een grotere bal gespeeld wordt. Ook bij dit punt is een tweede oplossing een bal die op hoofdhoogte blijft zweven. Hierdoor kan hij niet onder de rolstoel komen.

Vanuit deze overwegingen kwam ik bij - wat ik noem - 'plafondhockey' terecht.

Plafondhockey

Foto 1: Plafondhockey in actie

Het spel is te vergelijken met rolstoelhockey. De bal wordt vervangen door een ballon gevuld met helium (gewoon te koop in funshops, zie foto 2) en de hockeysticks door vliegenmeppers. Beide lichte materialen dus. Daarnaast zijn de doeltjes op hoofdhoogte en een stuk groter. De ballon wordt op hoofdhoogte

Foto 2: Een bus helium

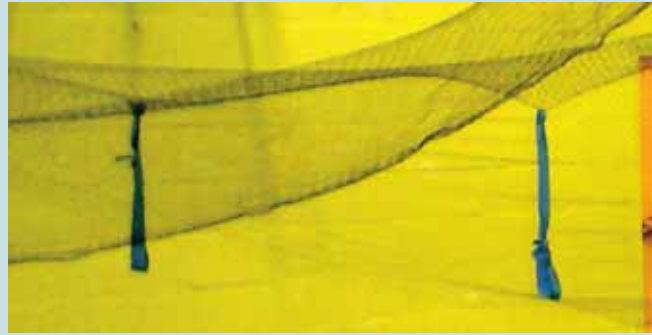

Foto 3: Doeltje gemaakt van lintjes

gehouden door een horizontaal gespannen net. De spelers rijden onder dit net en kunnen met de vliegenmepper de ballon onder meer pushen, dribbelen, drijven en samenspelen. Beide partijen verdedigen elk een doel wat gevormd wordt door twee lintjes die aan het net (= plafond) zijn geknoopt. Doel van het spel is om de ballon bij de tegenpartij in het doel te spelen, tussen de twee lintjes door dus (zie foto 3).

Na het spel meerdere keren gespeeld te hebben in het reguliere basisonderwijs en op de Mytyschool in Utrecht is mij wederom een aantal zaken opgevallen:

- De ballon verplaatst zich bij dit spel juist te langzaam. Hierdoor is het overspelen erg moeilijk.

Foto 4: De waaier bevestigd op het blad

Foto 5: Buiten bereik van de waaier

- Sommige leerlingen kunnen alsnog niet de stick hanteren. Voor hun heb ik een 'waaier' gemaakt bestaande uit drie vliegenmepers die op het blad van de rolstoel bevestigd wordt (zie afbeelding 4).
- Als de ballon boven een rolstoel is dan is hij niet speelbaar voor alle spelers. Zeker voor degenen met een 'waaier' is hij onspeelbaar. (zie foto 5)

Het spelidee van rolstoelhockey kwam eigenlijk niet beter tot zijn recht, zoals de bedoeling was. Het spel blijkt meer geschikt als extra doelspel in plaats van een plaats in de leerlijn van het rolstoelhockey. Als extra doelspel kan het spel zeker zijn nut hebben in de gymles omdat het erg gemakkelijk is om te spelen waardoor veel leerlingen het kunnen spelen. Verder kunnen niet alleen kinderen in een rolstoel wat aan dit spel hebben maar ook 'de lopers'. Tal van leerdoelen binnen diverse leerlijnen kunnen bedacht worden voor dit spel. Er kunnen onder het net ook allerlei oefeningen uitgevoerd worden. Bijvoorbeeld de bovenhandse strekwerp door de ballon simpelweg met de blote hand (die bij deze oefening op reikhoogte hangt) zover mogelijk te slaan. Ook geschikt voor volleybal om de bal te leren

Foto 6: Ook te spelen met bijvoorbeeld badmintonrackets

smashen met een gestrekte arm. Met een badmintonracket in de hand is deze oefening geschikt in de leerlijn badminton (zie foto 6). Ook kunnen er parcours afgelegd worden met diverse speelsticks.

Het spel werd door de kinderen erg leuk gevonden en zou daardoor ook voor recreatiedoelinden gebruikt kunnen worden (zie foto 7).

SCHOMMELEN

Tijdens mijn periode van lesgeven en analyseren viel op dat bij het schommelen niet iedereen in staat is om geschommeld te worden, laat staan zelfstandig te schommelen. De wat oudere leerlingen die niet zelfstandig op de schommel kunnen klimmen zijn vaak te zwaar om er door de vakleerkracht op getild te worden. Dit lukt doorgaans

Foto 7: Plafondhockey in het reguliere basisonderwijs

ook niet met behulp van een eventueel aanwezige klassenassistent. Een kind kan wel tegen de 100 kilo wegen! Het is natuurlijk vervelend als leerlingen daardoor niet kunnen schommelen.

Ik vind het erg belangrijk voor deze leerlingen om toch te schommelen. Naast het psychische aspect (dezelfde activiteiten als klasgenoten kunnen doen) kan het voor kinderen met een spasme een leerdoel zijn om tijdens de spanning van het schommelen het spasme (deels) te beheersen. Verder doen ze een unieke bewegingservaring op die niet met andere activiteiten opgedaan kan worden.

Voor deze leerlingen heb ik - wat ik noem - de Tilzakschommel bedacht.

De Tilzakschommel

Het systeem van de tilzakschommel is vrij eenvoudig. De bestaande ring- of hijsinstallatie die in vrijwel elke gymzaal te vinden is, wordt gekoppeld aan de tilzak. De tilzak is een bestaand instrument om rolstoelrijders met behulp van een tillift uit hun stoel te tillen (zie foto 8).

Foto 8: De tilzak

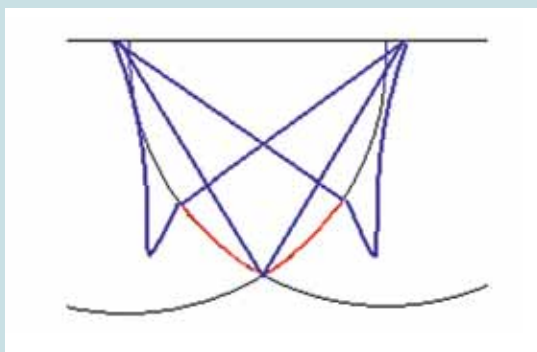
De tilzak wordt via de rug onder het kind getrokken waarna er twee bevestigingspunten bij de rug zitten en er twee tussen de benen komen. Deze vier punten komen met vier lijnen aan de ringen te hangen.

In gymzalen met elektrische hijsunits kan het kind met behulp van de elektromotor uit de rolstoel gehesen worden.

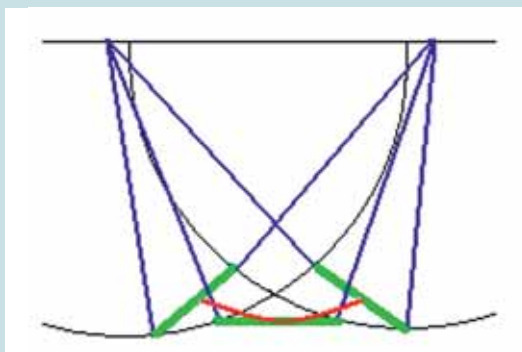
Doorgaans hebben deze een hijsvermogen van ongeveer 75

kg. Wanneer twee units tegenover elkaar komen te hangen kunnen beide units gekoppeld worden. Nu kan er ongeveer 150 kg worden gehesen. Er zit nu echter een knik in de schommelbeweging, zoals te zien is in foto 9. De rode lijn geeft de bewegingsbaan aan.

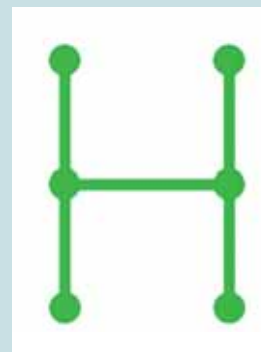
Deze knik is niet wenselijk tijdens het schommelen. Om dit te voorkomen moet er nog een constructie tussen beide uiteinden komen. Dit doe ik met - wat ik noem - een 'scharnierend platform'. Hiermee

Afbeelding 9: Bewegingsbaan als twee ringstellen direct verbonden worden (blauw). De zwarte curve's geven de afzonderlijke bewegingsbanen van de beide ringstellen aan. Merk het blauwe touw op wat slap hangt in de voor- en achterzwaai

Afbeelding 10: Bewegingsbaan met tussenkomst van het scharnierend platform

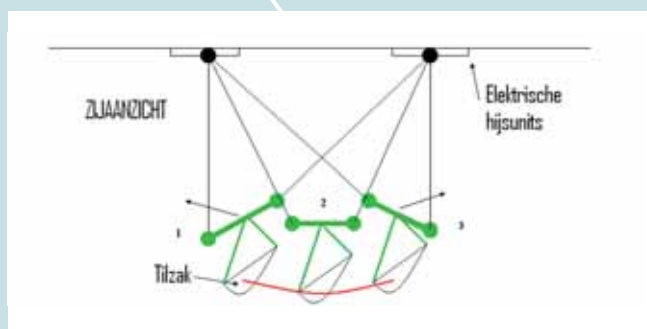

Afbeelding 11: Boven-aanzicht scharnierend platform

wordt als het ware het bekende 'vliegende tapijt' gevormd (zie afbeelding 10). Veel docenten bewegingsonderwijs doen dit in de les met gebruik van een dikke mat als tapijt. Er is nu een soepele schommelbaan gecreëerd. Je kan zien dat de touwen (blauw) strak blijven.

Het 'scharnierend platform', met groen aangegeven (zie afbeelding 11), verbindt de hijsunit met de tilzak. Om te voorkomen dat het kind tijdens het schommelen zijn/haar hoofd kan stoten heeft de constructie een open structuur.

Wanneer de bevestigingspunten van de rug aan de ene unit komen te hangen en de punten van de benen aan de andere unit zal het kind in de voorzwaai overdreven naar voren kantelen en in de achterzwaai te veel achterover neigen. Dit heb ik opgelost door de vier bevestigingspunten van de tilzak in het midden van dit platform vast te maken. Er is nu maar één scharnierpunt in plaats van twee. Dit zorgt

Afbeelding 12: Bewegingsbaan van de tilzakschommel

voor een comfortabele en stabiele schommelpositie. Zie de rode lijn in afbeelding 12.

Toepassing voor niet-elektrische ringstellen (zie foto 13)

Niet iedere gymzaal beschikt over de luxe van elektrische hijsunits. Voor zulke installaties is een andere toepassing nodig. In plaats van een scharnierend platform wordt er een ratelsysteem aan de ringen gehangen (zie afbeelding 14). De vier punten van de tilzak hangen aan een (stalen) balk waarop een ratel zit. Op deze balk is ook een lijn bevestigd die naar de bovenste (stalen) balk gaat en via twee

katrollen weer terug naar beneden, de ratel in. De bovenste balk wordt aan de ringen gehaakt. Nadat de tilzak onder het kind is geschoven en aan de onderste balk is bevestigd, kan de leerling uit de rolstoel gehesen worden. Nu kan er geschommeld worden. De leerkracht kan telkens een zetje geven om de leerling te laten schommelen. Maar omdat het hoofd, de romp, de armen en de benen in de tilzak vrijer te bewegen zijn, kan de schommel makkelijker zelfstandig in zwaai gehouden worden. Het kind kan leren de vrije lichaamsdelen zo te gebruiken dat hij/zij zelf de zwaai kan vergroten of onderhouden.

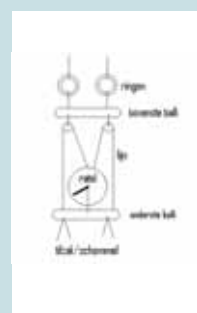
VOOR DE TOEKOMST

Tijdens mijn vijf weken stage en de daarop volgende periode heb ik aan de hiervoor beschreven ontwikkelingen gewerkt. Een flinke klus die een minieme bijdrage heeft geleverd. De leerlijnen waarmee ik me heb beziggehouden, rolstoelhockey en schommelen, zijn slechts twee van de twaalf leerlijnen die er tegenwoordig zijn. Alle Mytylscholen zijn al jaren hard aan het werk om alle leerlijnen toe te kunnen passen voor hun type onderwijs. Het *Basisdocument* kan hiervoor als prima leidraad dienen. Mijn advies: tijdens het uitproberen van een willekeurige activiteit moet er nauwkeurig geanalyseerd worden. Lukt het? Zo ja: mooi! Zo nee: waarom niet? Wat is de beperkende factor? Kan deze factor beïnvloed worden? Na het beantwoorden van deze vragen komt de grootste uitdaging: Het vinden van een oplossing. Bedenk: niets is onmogelijk.

Foto's bij dit artikel Ferdinand van der Neut

CORRESPONDENTIE: FerdinandvanderNeut@hotmail.com

Foto 13: Een niet-elektrische unit

Afbeelding 14: Schematische weergave van de toepassing voor niet-elektrische units

KVLO

VANAF 1 JANUARI

DE BASISZORGVERZEKERING

Zoals ongetwijfeld bij u bekend heeft de regering inmiddels definitief besloten dat per 1 januari 2006 het stelsel van ziektekostenverzekering in Nederland gaat veranderen.

Het verschil tussen ziekenfondsverzekering en particuliere ziektekostenverzekering verdwijnt en iedereen wordt op dezelfde manier verzekerd volgens de zogenaamde Basiszorgverzekering.

BASISZORGVERZEKERING ALGEMEEN

De verwachting is dat de basiszorgdekking nagenoeg gelijk zal zijn aan de huidige dekking van het ziekenfonds.

De premie van de basisverzekering is nog niet bekend.

Vast staat dat kinderen tot 18 jaar voor de basisverzekering *gratis zijn verzekerd*.

Voor volwassenen wordt steeds een premie genoemd van ongeveer € 1100 per jaar.

Ziektekostenverzekeraars mogen zelf deze premie vaststellen en hebben aangegeven dat zij uiterlijk op 15 december 2005 deze bedragen bekend maken.

De regering heeft inmiddels besloten een zorgtoeslag in te voeren voor diegenen die er, als gevolg van de invoering van de Basiszorgverzekering, te veel op achteruit gaan.

Naast de Basiszorgverzekering gaan ziektekostenverzekeraars aanvullende pakketten aanbieden.

Bij deze aanvullende verzekering zal er verschil zijn tussen dekking en prijs, dus concurrentie.

WAT DOET DE KVLO

Sinds 1 september 2005 is de intermediair voor de KVLO collectieve verzekeringen (ongevallen- en WA-verzekering) en het ziektekostencontract 'Lancyr kantoor Elswout'.

Deze intermediair is voor KVLO-leden, die via dit kantoor voor ziektekosten verzekerd zijn, bezig om een zeer concurrerende aanbieding, zowel met betrekking tot de premie als de aanvullende dekking, samen te stellen. Uitgangspunt hierbij is om een gelijkwaardige regeling aan te houden in vergelijking met uw huidige dekking. Wij streven ernaar om u in november een voorstel te doen.

WAT OP DIT MOMENT TE DOEN EN HOE VERDER?

Zoals uit het voorgaande blijkt is op dit moment nog een hoop zaken niet duidelijk.

Dat zijn voornamelijk zaken die door de regering (dekking Basiszorgverzekering) en door ziektekostenverzekeraars (tarief Basiszorgverzekering) moeten worden vastgesteld.

Wij raden u dringend aan om voorlopig nog niet in te gaan op andere aanbiedingen, er zijn te veel onderwerpen niet uitgewerkt.

Het is nog maar de vraag of het aangeboden dezelfde kwaliteit heeft in vergelijking met wat u nu heeft. Er is nog veel onduidelijk met betrekking tot de kortingsmogelijkheden die verzekeraars mogen en kunnen bieden.

De KVLO is druk bezig om voor u (en uw gezinsleden) qua premie en voorwaarden een zo goed mogelijk pakket op te zetten. Wij vragen dus nog even geduld. U heeft in ieder geval tot *1 maart 2006* de tijd om zonder selectie uw huidige pakket om te zetten naar de Basiszorgverzekering en de aanvullende dekkingen van uw keuze.

Zodra e.e.a van de ziektekostenverzekeraar bekend is krijgt u van ons de beschikbare informatie zodat u een weloverwogen beslissing kan nemen

Leden die privé schadeverzekeringen hebben afgesloten bij Lancyr kantoor FAC kunnen kiezen of zij daarvoor ook een overstap naar Lancyr Elswout maken. Binnenkort ontvangt u hierover een schrijven.

Indien u nu al vragen heeft neem dan contact op met Lancyr Elswout en bel met:

Willem Broertjes Tel: 023-7510015 (speciaal voor de KVLO-leden).

Eveline Balk Tel: 023 751 0020.

AFDELINGEN

HAARLEM

Papendal 2006

Noteer in uw agenda 14, 15 en 16 juni 2006

UTRECHT

Informatiebijeenkomst 'Hoe verder in Utrecht'

Datum: donderdag 24 november

Tijd: 16.00 tot 20.00 uur

Plaats: KVLO gebouw, te Zeist

AGENDA

Symposium revalidatie, sport en bewegen De Toekomst?!

Datum: 12 januari 2006

Plaats: Vrije Universiteit te Amsterdam

Informatie over het programma: www.revalidatieensport.nl, www.nebasng.nl en www.revalidatie.nl

KWALITEIT VAN LO

VOORTGANGSVERSLAG VAN EEN PILOTPROJECT

KWALITEITSPROJECT OP SECTIENIVEAU

Geef ik goed les? Wordt er bij ons op school goed lesgegeven? Interessante vragen, maar hoe weet je het antwoord? Je kunt het de leerlingen eens vragen tussen de lessen door. Maar er is nu de mogelijkheid om op een gestructureerde manier antwoord te krijgen op bovenstaande vragen door middel van krachtige instrumenten: zelfevaluatie en visitatie. Leerlingen spelen hierbij een grote rol. Zes scholen hebben inmiddels het traject doorlopen, ze leerden systematisch omgaan met kwaliteitszorg en waren zeer enthousiast. 'Voor herhaling vatbaar.' Door: Hillie de Blois-Hofma en Guus Klein Lankhorst

In de *Lichamelijke Opvoeding* 12 van 2004 heeft u kunnen lezen over een pilotproject voor kwaliteitszorg binnen de LO waaraan vier scholen hebben deelgenomen. Afgelopen schooljaar (2004-2005) heeft het project een vervolg gekregen op tien scholen in Friesland en Twente.

Het pilotproject 'Kwaliteit op de sportvloer' had als doel in de praktijk te onderzoeken of met behulp van zelfevaluatie en collegiale visitatie gewerkt kan worden aan de borging en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs in LO.

Het project richt zich op de sectie en niet op de individuele docent. Doel is om inzicht te krijgen in het functioneren van de sectie en in de kwaliteit van het vak. Uit de enquête en visitatie komen verbeterpunten naar voren waar de sectie een keuze uit maakt en vervolgens mee aan de slag kan gaan. Het gaat nadrukkelijk niet om een beoordeling.

Figuur 1

KWIVO2

In het schooljaar 2003-2004 hebben vier scholen meegedaan aan deze pilot waarvan uiteindelijk drie het hele traject hebben doorlopen. Een school is gestopt vanwege computerproblemen. Het traject bestaat uit zelfevaluatie met behulp van een vragenlijst en collegiale visitatie van de deelnemende scholen onderling.

Bij de zelfevaluatie is gebruik gemaakt van het KwIVO2, zie figuur 1 (Kwaliteitszorginstrument voor de tweede fase van het voortgezet onderwijs), ontwikkeld door Q5 (project kwaliteitszorg voortgezet onderwijs), en het WJH Mulier Instituut (onderzoeksbureau) in samenwerking met de VVO (platform Vakinhoudelijke Verenigingen Voortgezet Onderwijs), SLO (Stichting Leerplan Ontwikkeling) en KVLO.

Oorspronkelijk is het instrument een cd-rom met vragenlijsten voor leerlingen, schoolleiding, docenten en ouders. Voor LO is er een specifieke WEBmodule ontwikkeld. De onderwerpen van de enquête zijn afgeleid van de indicatoren die de onderwijsinspectie hanteert, zoals onderwijsaanbod, accommodatie, beleid en leerproces.

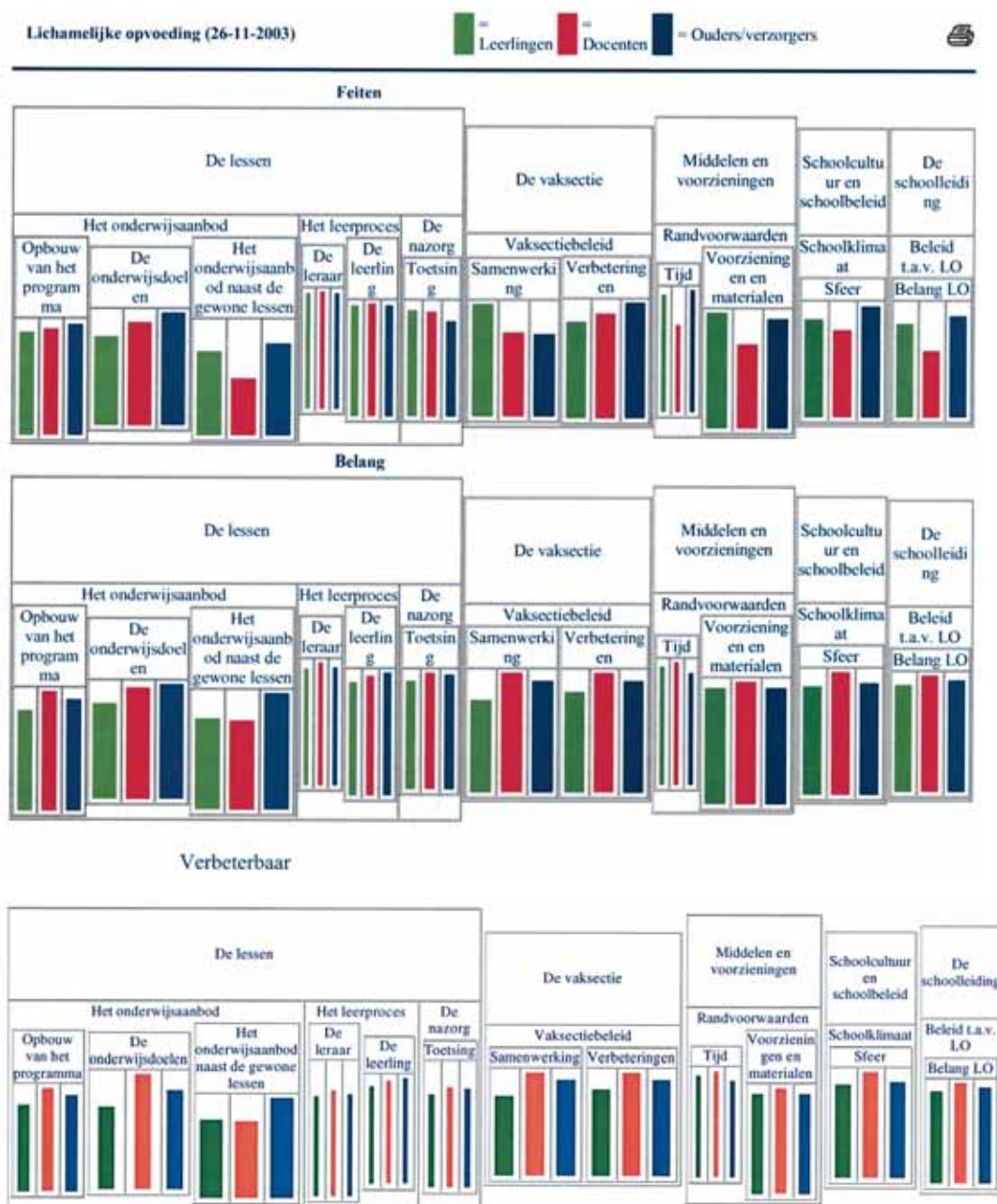
De uitkomsten worden weergegeven in staafdiagrammen. Zo is af te lezen welke items goed of matig scoren op een schaal van nul tot vier (zie figuur 2).

Op basis van de resultaten van de vragenlijsten, worden er panelgesprekken gevoerd met groepen leerlingen, met leden van de schoolleiding en soms ook met ouders. Deze gesprekken hebben tot doel de uitkomsten van de enquête te verduidelijken. Er worden verdiepende (open) vragen gesteld. Zo kan duidelijk worden gemaakt waarom bepaalde items negatief zijn beoordeeld. Er wordt ook gevraagd naar suggesties voor verbeteringen.

Hierna volgt het zelfevaluatie rapport, geschreven door de sectie LO, waarin de sterke punten van de sectie en het vak beschreven worden en de punten die voor verbetering in aanmerking komen.

Bijzonder in dit project is dat leerlingen een grote rol spelen, zowel bij de zelfevaluatie als bij de visitatie. Hun mening is erg belangrijk. De enquête wordt door een grote groep leerlingen ingevuld (60-100). In de panelgesprekken die daarna volgen, kan een aantal van hen hun standpunten verduidelijken.

IVEAU

Figuur 2

OP BEZOEK BIJ EEN ANDERE SCHOOL

Het tweede deel van het project bestaat uit visitierondes, waarbij scholen elkaar onderling gaan visiteren. Deze collegiale visitaties zijn er vooral op gericht de sectie van de school feedback te geven op het zelfevaluatie rapport.

Ook bij de visitaties zijn leerlingen betrokken. Ze maken deel uit van de visitatiecommissie, samen met twee docenten van de sectie LO. De visitatie bestaat uit het voeren van gesprekken met leerlingen, docenten en leiding van de bezochte school. Verder worden er lesbezoeken in de lessen LO gedaan aan de hand van een observatie-

formulier en wordt er gekeken naar accommodatie en materialen. De visitatiecommissie schrijft hierna een rapport met conclusies en aanbevelingen voor verbetering.

Voorbeelden van verbeteringsuggesties zijn:

- ontwikkel als sectie meer gezamenlijk beleid, dus naast het plannen van de praktische gang van zaken, ook korte en lange termijn doelen ontwikkelen en beschrijven
- onderzoek of het mogelijk is het naschoolse sportaanbod te verbreden, te vergroten
- stel een sportcommissie samen, bestaande uit leerlingen, voor het

Figuur 3

organiseren van activiteiten en sportdagen en gebruik hun feedback structureel

- intensiveer de communicatie met de schoolleiding
- organiseer sfeerverhogende vaksectie-activiteiten

De sectie gaat daarna met elkaar om de tafel om de conclusies en aanbevelingen te bespreken en deze te concretiseren in een eigen verbeterplan. Hierin komt te staan aan welke verbeteringen gewerkt zal gaan worden en wanneer de gestelde doelen bereikt moeten zijn. Zodoende komen de scholen in de PDCA-cyclus (Plan – Do – Check – Act) terecht. Belangrijk is om de verbeteringen concreet, SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) te formuleren, zodat ze op redelijk korte termijn (binnen twee jaar) haalbaar en meetbaar zijn. Wanneer je dit doet, krijg je antwoord op de volgende vijf vragen (zie figuur 3). De antwoorden zeggen veel over de geleverde kwaliteit.

Deze manier van kwaliteitszorg, op sectieniveau bij middelbare scholen, is nieuw. Het pilotproject heeft het eerste jaar al een schat aan ervaringen, procedures, instrumenten en materialen opgeleverd. In principe zijn deze allen overdraagbaar naar andere vakken die van elkaar willen leren en een vergelijkbaar proces willen doormaken. Na de pilot heeft de KVLO besloten het project verder uit te breiden.

In juli 2004 is daarom een folder ontwikkeld om scholen te introduceren in dit project. Doel was om tien scholen te werven, te beginnen in Friesland en Twente. In augustus 2004 is de folder in deze twee afdelingen naar alle leden van de KVLO gestuurd (zie figuur 4).

Vervolgens hebben in het schooljaar 2004-2005 precies tien scholen c.q. secties aangegeven mee te willen doen aan het project. Dit waren de SG St Canisius uit Almelo, Roelof van Echten uit Hoogeveen, Stedelijk Lyceum uit Enschede, SG Twickel uit Hengelo, Linde College uit Wolvega, CSG Comenius locatie CD en locatie Esdoorn uit Leeuwarden, Lauwerscollege uit Buitenpost, Piter Jelles locatie Montessori en locatie gymnasium uit Leeuwarden.

In de eerste informatiebijeenkomst werd door de projectmedewerkers uit de doeken gedaan hoe het project zou gaan verlopen, de planning van de verschillende onderdelen en praktische zaken wer-

den besproken. Er waren inmiddels afspraken gemaakt over het gebruik van het KwIVO2 instrument. Omdat het instrument nog niet voldoende getest was, zouden de scholen de cd-rom gratis gebruiken en konden de kinderziektes er wellicht uitgehaald worden. Voor de belangstellende scholen was deelname aan het project gratis. De KVLO nam de kosten voor de begeleiding voor haar rekening.

PROBLEMEN

In oktober 2004 konden de scholen van start gaan met de cd-rom van KwIVO2 met bijbehorende handleiding. Al snel bleek dat het werken met de cd-rom problemen gaf op de meeste scholen. Uiteindelijk zijn er drie scholen in geslaagd toch het instrument te gebruiken door een aantal kunstgrepen toe te passen. Door de juiste server te installeren op een laptop konden de vragenlijsten ingevuld worden.

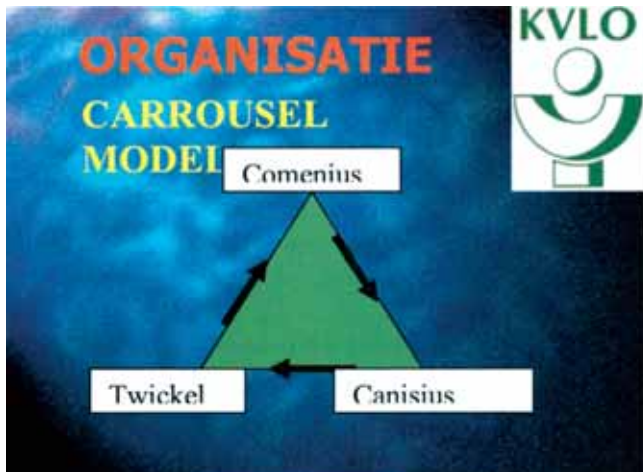
Voor de andere scholen zou er opnieuw een webbased versie van de vragenlijst op internet komen te staan zodat ook zij verder zouden kunnen.

Omdat het KwIVO2 -instrument door meerdere partijen was ontwikkeld, was de gedeelde verantwoordelijkheid een probleem bij het maken van een nieuwe webbased versie. Het is niet gelukt dit op tijd voor elkaar te krijgen wat heeft geresulteerd in het stagneren van het project bij de scholen die niet met de cd-rom konden werken. Dit betekent dat zeven scholen het afgelopen jaar niet konden starten en zij gaan dit schooljaar, 2005-2006, met een vernieuwd instrument aan de slag.

De drie scholen, die wel de vragenlijsten hebben kunnen afnemen, hebben het volledige traject doorlopen. Na het invullen van de vragenlijsten door de verschillende groepen respondenten, vond er een nascholing plaats. De projectmedewerkers gaven tips over het voeren van panelgesprekken. Gesprekstechnieken kwamen aan de orde

Figuur 4

Figuur 5

en vooral het oefenen van gesprekken, met name het doorvragen, bleek van grote waarde.

Hierna konden de secties bezig met het voeren van de panelgesprekken met leerlingen en schoolleiding op hun school.

De verbeterpunten die naar voren kwamen uit de vragenlijsten en de panelgesprekken, zijn vervolgens beschreven in het zelfevaluatie-rapport.

Dit zelfevaluatie-rapport is het uitgangspunt voor de visitatie. De visitatie is gericht op de verbeterpunten, die de school zelf heeft aangegeven. Natuurlijk is het wel zo dat andere feiten die in het oog springen tijdens de visitatie, wel genoemd kunnen worden als extra aandachtspunt in de adviserende sfeer.

Drie scholen hebben elkaar gevisiteerd volgens een carrousel model. SG St. Canisius ging op bezoek bij SG Twickel, SG Twickel ging op bezoek bij CSG Comenius en deze laatste ging vervolgens naar SG St. Canisius. (zie figuur 5). Ook voor het visiteren kregen de scholen een nascholing. 'Hoe ziet zo'n dag eruit?' en 'wie heeft welke taken?', kwamen onder andere aan de orde.

De visitatiecommissie bestond steeds uit twee leden van de sectie LO en drie leerlingen van de bezoekende school en een externe voorzitter en secretaris.

Na afloop van de visitaties is telkens voor alle drie scholen een visitatierapport geschreven.

In dit rapport wordt onder andere verslag uitgebracht van het verloop van de dag en worden aanbevelingen gedaan ten aanzien van verbeterpunten. Het is verstuurd naar de secties. Na goedkeuring door sectie en schoolleiding wordt het rapport definitief vastgesteld. Het visitatierapport zal als uitgangspunt dienen om het beleid ten aanzien van het vak LO te schrijven voor de komende twee, drie jaren. Hierin staat concreet beschreven wat er verbeterd zal worden, wie dit gaat doen en wanneer dit bereikt moet zijn.

VERVOLG

De projectleiders nemen dit schooljaar contact op met deze secties om te kijken of er hulp nodig is in de vorm van nascholing. Er kan dan met bureau VAS (Voorlichting, Advisering en Scholing) van de KVLO wellicht een passend traject afgesproken worden.

De scholen die dit nieuwe schooljaar (2005-2006) het kwaliteitsproject gaan uitvoeren, zullen dit gaan doen met een nieuw instrument, Kvalo genaamd. Kvalo staat voor: Kwaliteit lichamelijke opvoeding en is gemaakt door Harrie Ribbers van de KVLO en is zodoende in eigen beheer. Het bestaat uit een vragenlijst die rechtstreeks via internet in te vullen is. We hopen hiermee de problemen van vorig jaar opgelost te hebben en gaan vol vertrouwen het nieuwe projectjaar tegemoet.

Voor volgend schooljaar, 2006-2007, is er alweer een hele lijst scholen die belangstelling hebben voor het project. In de komende maanden zal er bij de meeste afdelingen een informatieavond rondom het project georganiseerd worden. U kunt dan misschien al volgend schooljaar meedoen aan het kwaliteitsproject. Kwaliteitsproject, het grootste risico om uitmuntend te worden..

LITERATUUR

- Gogoll, A. en Menze-Sonneck, A. (2004) *Qualität im Schulsport*. Hamburg: Czwalina Verlag
- Horsman, C. (2005) *Waarom steeds meer scholen kiezen voor visitatie*. Isisq5magazine juni pag. 32-33
- Horsman, C. en Hulsebos, L. (2004) *Kwaliteitszorg in 10 vragen*. s'Hertogenbosch: KPC groep
- Klein Lankhorst, G.W., Sniekers, J. en Stegeman, H. (2004) 'Kwaliteit op de sportvloer'. *Lichamelijke Opvoeding* 12, pag.13-15
- Linssen, L. en van Putten, L. (2004) *De Q-vijver, een boekje van eigen deeg*. Veenendaal: gvo grafisch bedrijf
- Q5 (2004) *Toelichting op achtergrond, bouw en gebruik van KwiVO2*. Utrecht: Project Kwaliteitszorg Voortgezet Onderwijs

CORRESPONDENTIE: Projectleider drs. G.W. Klein Lankhorst

tel: 050 526 1123

g.w.klein.lankhorst@maartens.nl

PROJECTMEDEWERKER: mevr. H. deBlois-Hofma

Tel: 059 151 3807

h.deblois-hofma@hondsrugcollege.nl

			Tel : 0227-549450 Fax : 0227-549465 E-mail : info@duketravel.nl Adres : Kluiten 1, 1674 NM
STEDENREIZEN	SPORT / ACTIEF	WINTERSPORT	

SCHOOLSPOORT

VAN KVLO SCHOOLSPOORT NAAR HET WK UNIHOCKEY 'ONDER 19'

UNIHOCKEY WINT TERREIN

Unihockey heeft in vele onderwijsinstellingen geen introductie meer nodig. Vrijwel alle vakleerkrachten hebben wel eens kennisgemaakt met deze jonge en dynamische sport. Velen hebben unihockey opgenomen in het programma bewegingsonderwijs. Door: Hans Botman

Unihockey als wedstrijd sport is echter minder bekend. Sinds de start in 1997 zijn er zo'n twintig clubs, verspreid over heel Nederland, opgericht. Het aantal competitie spelers en leden van de Nederlandse Floorball en Unihockey Bond (NefUB) bedraagt momenteel rond de 700. Dat is een uitstekende groei in een zo'n korte tijd. Maar de bond wil meer.

Dat de sport op school aanslaat, ervaart u regelmatig in uw lessen en tijdens de toernooien.

De NefUB wil de komende jaren actief een brug gaan slaan van schoolsport, via naschoolse (BOS)-activiteit naar club-, wedstrijd- en topsport. Daarbij heeft zij (en de jeugd) uw hulp nodig.

Afgelopen oktober hebben we gezien dat het daarbij soms hard kan gaan. Nederland was van 24 tot 30 oktober met een nationaal team vertegenwoordigd op het Wereldkampioenschap voor jongens onder 19 in Letland. De selectie is daarbij via een bijzondere weg verlopen.

CLUBS

Er zijn in Nederland nog maar weinig clubteams met een jeugd afdeling. Er is echter wel een aantal scholen waar volop unihockey gespeeld wordt, in de gymles en in naschoolse trainingsgroepen. Deze scholen doen vaak ook mee aan het KVLO Schoolsport unihockey-programma. (komend jaar 'BOSAN High School Tournament' geheten).

De coaches van het 'onder 19-team' hebben daarop een aantal docenten LO benaderd om voor hen talenten te scouten. Daarnaast kwamen de coaches zelf ook een kijkje nemen bij de finales tijdens Mission Olympic in Amsterdam. Ondanks het wat ongebruikelijke verzoek reageerden de docenten enthousiast. Zo ontstond in mei een selectie met een mix van club- en schoolspelers. De jongens waren uiteraard zelf ook razend enthousiast en tijdens enkele trainingsdagen en het 'Gasunie Open' toernooi maakten ze nader kennis met elkaar en met de sport unihockey.

Afgelopen oktober reisde het team af naar het WK in Letland om daar de 16^e plaats te behalen. Vele ervaringen rijker kwamen de jongens weer terug in Nederland. Ze hebben zich voorgenomen om veel meer te gaan trainen. Het opzetten van trainingsgroepen op school zal zeer stimulerend zijn om zo over twee jaar in Zwitserland klaar te staan voor het volgende WK.

MEISJES

Deelname aan een WK is natuurlijk slechts aan weinigen gegeven, maar het is zonneklaar dat de jeugd razend enthousiast is over unihockey. Een naschoolse trainingsgroep, eventueel in samenwerking met lokale verenigingen of het buurt- en welzijnswerk zal zeker succesvol zijn. Uw school kan zich op die wijze duidelijk profileren.

De meisjes ontbreken nog in het verhaal. Ons streven is dat we daar, parallel aan het vervolg van de jongens, aandacht aan gaan besteden.

Vanuit de bond ondersteunen we graag uw activiteiten en door onze samenwerking met de leveranciers van Unihoc en BOSAN Sport kunt u nu bovendien voor een zeer aantrekkelijke prijs sticks, ballen en geschikte doelen aanschaffen (zie de advertentie achterop deze uitgave).

Via www.nefub.nl of door een mail te sturen naar: voorzitter@nefub.nl kunt u ons bereiken.

Wie weet staan uw leerlingen dan over twee jaar aan de 'face off' tijdens het WK onder 19 in Zwitserland.

FOTO: UNIHOCKEYBOND

CORRESPONDENTIE: voorzitter@nefub.nl

COLLEGA'S OVERZEE

SYMPOSIUM EN FESTIVAL COÖPERATIEVE SPELEN

DE SAMEN SPELEN 2005

Stichting Tio Loiro organiseert in het kader van het VN jaar voor de sport en lichamelijke opvoeding 2005 *De Samen Spelen 2005*, een driedaags symposium/festival met als thema 'coöperatieve spelen'. Specialisten op dit gebied uit Brazilië en Nederland laten op interactieve manier zien en ervaren wat de kracht is van dit soort spelen. Daarnaast wil Tio Loiro laten zien dat ontwikkelingshulp geen éénrichtingsverkeer is, maar dat wij ook veel kunnen leren van de ervaringen uit de zogenaamde ontwikkelingslanden. Brazilië, waar Tio Loiro's partnerorganisatie ARCA actief is, is een goed voorbeeld van een land waar kennis en ervaring op het gebied van coöperatieve spelen al ver zijn ontwikkeld.

Door: Michiel Martens

Tijdens dit weekend zal blijken dat coöperatieve spelen ontzettend breed zijn en er verschillende disciplines zijn binnen deze spelen. Samenwerking, vertrouwen, niet competitief, creativiteit, sociale vaardigheden en omgangsvormen zijn in ieder geval elementen die zeker gaan terugkomen tijdens de diverse activiteiten en workshops. *De Samen Spelen* zijn daarom interessant voor mensen die werkzaam zijn in de sportwereld, het onderwijs, op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, welzijn, training en opleiding, etc. De elementen die bij coöperatieve spelen centraal staan zijn van groot belang in het dagelijks leven en kunnen een rol spelen bij zeer veel activiteiten. Leerzaam en aantrekkelijk voor een zeer brede doelgroep dus!

WAAR EN WANNEER?

De Samen Spelen 2005 vinden plaats op 16, 17 en 18 december op de gloednieuwe locatie van de Academie voor Lichamelijke Opvoeding (ALO) aan de dr. Meurerlaan te Amsterdam. Deelname is gratis, wél wordt van iedere deelnemer verwacht dat hij/zij een knuffel meebrengt.

Meer informatie over *De Samen Spelen*, zoals het programma, de docenten en gastsprekers én natuurlijk de inschrijfformulieren, kunt u binnenkort vinden op onze website www.desamenspelen.nl

FOTO: TIO LOIRO

Samen met de parachute

Programma

Vrijdag 16 december: 19.00 uur – 22.30 uur

De officiële opening. Vervolgens zullen twee gastsprekers een interessante lezing geven over het thema coöperatieve spelen, gevolgd door een groepsdiscussie en afsluitend een borrel.

Zaterdag 17 december: 09.00 uur – 18.00 uur

De workshops staan centraal. Deelnemers kunnen deze dag kiezen uit acht verschillende workshops, verzorgd door specialisten uit Nederland en Brazilië. De dag zal worden geopend met een gezamenlijke introductie en worden afgesloten met een plenaire evaluatie/discussie en borrel.

Zondag 18 december: 13.00 uur – 16.00 uur

De 'festivaldag'. Het congres zal afgesloten worden op een swingende, feestelijke en coöperatieve manier. Alle deelnemers zullen tegelijkertijd aan het samenwerken zijn op een manier die mogelijkheid open laat om de spirit van het samenwerken door te geven en misschien zelfs te integreren in het dagelijkse leven!

CORRESPONDENTIE: michiel.martens@tioeiro.nl

HET JEUGDSPOORTFONDS

INITIATIEF OM KINDEREN TE LATEN SPORTEN

'ALLE KINDEREN MOETEN KUNNEN SPO

Harrie Postma startte in 1998 samen met Peter Lankhorst en een aantal Amsterdamse jeugdhulpverleners het Jeugdsportfonds. Het doel van deze stichting is introductie en implementatie van de Jeugdsportfonds Formule daar waar mogelijk en wenselijk. Tevens zoveel mogelijk geld ophalen ten behoeve van het honoreren van sportaanvragen. Het Jeugdsportfonds is meer dan het mogelijk maken van een potje voetbal of het behalen van een zwemdiploma. Gebruik van het Jeugdsportfonds heeft een meerwaarde voor de aanvrager (de school en de jeugdhulpverlening), het kind en zijn omgeving (kinderen die sporten hangen minder vaak rond).

Door: Harrie Postma

Naast het Jeugdsportfonds Amsterdam is er nu ook een Jeugdsportfonds Nederland. Op dit moment zijn er Jeugdsportfondsen actief in Amsterdam, Zaanstad, Alphen aan den Rijn, Tilburg, Utrecht en in Limburg en Zuid-Holland (georganiseerd vanuit Bureau Jeugdzorg). In voorbereiding Jeugdsportfondsen in Friesland, Groningen, Zeeland, Zwolle, Rotterdam, Den Bosch en Den Helder.

In Amsterdam sporten jaarlijks meer dan 1000 kinderen met hulp van het Jeugdsportfonds. Uit de overzichten blijkt dat er een toename valt te constateren van aanvragen uit het basisonderwijs.

PLUSPUNTEN

De pluspunten van sportbeoefening opsommen is niet moeilijk. Sport is gezond, het bevordert de fysieke en mentale ontwikkeling, brengt de jeugd spelenderwijs gevoel voor discipline bij, creëert zelfvertrouwen en eigenwaarde, leert kinderen doelen stellen, doorbreekt isolement en stimuleert de sociale integratie. Sport verbreedert, is een uitlaatklep en biedt houvast. Voor wie het nog scherper wil: sportbeoefening werkt preventief op schooluitval en jeugdcriminaliteit, dat is een feit. Zonde dus dat sport geen automatisme is, dat in veel gezinnen geen geld is om de clubcontributie te betalen. Zonde dat niet ieder kind gewoon lekker kan sporten.

Het Jeugdsportfonds zamelt geld in om jongeren de kans te bieden een sport te beoefenen.

Geen ingewikkelde procedures, gewoon ervoor zorgen dat zij een paar uur per week achter een bal aan kunnen rennen, een potje kunnen judoën, of volleyballen, of baantjes kunnen trekken in het zwembad.

Meestal kunnen ouders dat betalen, maar waar dat niet het geval is probeert het Jeugdsportfonds bij te springen.

Juist jongeren die uit gezinnen komen die aan de rand van het bestaansminimum leven bevinden zich in een gevarenzone, en juist voor dié jongeren kan sport een doorbraak betekenen.

DE WERKWIJZE

Het Jeugdsportfonds is bestemd voor kinderen en jongeren tot 18 jaar die om financiële reden geen lid kunnen worden van een sport-

vereniging. De opzet van het fonds is uniek en eenvoudig. Een beroep op het Jeugdsportfonds kan uitsluitend worden gedaan door personen die op een professionele wijze zijn betrokken bij de opvoeding of scholing van een jeugdige. Dit kan bijvoorbeeld zijn een leerkracht, een jeugdhulpverlener of jongerenwerker. *Ouder(s) en kind(er)/jongeren kunnen géén aanvraag doen!*

Er wordt gewerkt met een aanvraagformulier. Wordt de aanvraag gehonoreerd dan maakt het Jeugdsportfonds de verschuldigde contributie over aan een sportvereniging. Het Jeugdsportfonds betaalt, indien nodig, de benodigde kleding aan de tussenpersoon waarbij er een maximum bedrag van € 225,- per kind per jaar beschikbaar is. Binnen twee weken wordt de aanvraag beantwoord en binnen een maand kan er gesport worden. Er is geen sprake van stigmatisering, niemand van de club hoeft te weten dat een kind sport met behulp van het Jeugdsportfonds.

SPORTEN ALS MIDDEL

Prof. A. Lange van de Vakgroep Klinische Psychologie van de Universiteit van Amsterdam constateerde na aanleiding van onderzoek gedaan naar de behandeling van gedragsproblemen van jongeren o.a. dat het versterken van de gezinsstructuur en het aanleren van opvoedingstaken aan de ouders van groot belang is. Wanneer dit onmogelijk of niet afdoende is moeten de normen en waarden van de jongeren op een andere manier worden beïnvloed bijvoorbeeld in groepsbehandelingen. Hierbij wordt vaak gebruik gemaakt van de model-functie die uitgaat van personen waar die jongere respect voor heeft. Met 'groepsbehandeling' wordt een professionele therapie bedoeld. Jongeren kunnen echter ook in groepsverband beïnvloed worden zonder dat er professionele hulpverleners aan te pas komen. Voor die jongeren die gemotiveerd zijn om een sport te beoefenen, kan een sportclub een beslissende stoot geven aan het leren van regels, sociale vaardigheden en maatschappelijke normen. Voetbalclubs, volleybal- en basketbalclubs kunnen een positieve functie hebben doordat ze zeer populair zijn, en doordat het bij deze sporten noodzakelijk is om te leren zich aan regels te onderwerpen en de eigen agressie te hanteren.

N SPORTEN'

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Iedereen moet kunnen sporten

Ook is er bij een grote groep jongeren (uit een niet-westerse cultuur) sprake van weinig structuur, orde en regelmaat. Ze functioneren van oorsprong, vanuit een ander referentiekader met een eigen taal waar de non-verbale communicatie een grote rol speelt. Door omstandigheden zijn ze terechtgekomen in een maatschappij waar de verbale communicatie overheerst. Dit is anders (andere taal) en voor hen onbekend.

Dit kan verwarring geven met als gevolg instabiliteit en gevoel van onveiligheid.

Om te kunnen overleven proberen ze met de middelen die voor handen zijn het te kunnen doen maar dat lukt niet altijd.

Lukt dit niet dan is de kans groot dat hun gevoel van eigenwaarde een behoorlijke dreun krijgt en deze jongeren zich emotioneel niet op een adequate manier ontwikkelen.

Het is heel belangrijk om in het overlevingsproces in deze maatschappij iets goed te kunnen en daar een positieve eigenwaarde aan te ontleenen. Van groot belang is dat de jeugdhulpverlening en het onderwijs juist deze groep jongeren niet uit het oog verliest. Gebeurt er niets

dan is de kans groot dat deze groep crimineel gedrag kan gaan ontwikkelen en dit ook gaat vertonen. Dit moet voorkomen worden en indien mogelijk is het gewenst om preventief te werk te gaan. Voor zolang deze jongeren binnen de hulpverlening en het onderwijs vallen zijn ze te traceren en kan er mee gewerkt worden. Geef hen de kans en de ruimte zich emotioneel goed te ontwikkelen. Bij deze jongeren ligt hun kracht in hun temperament en vorm van communicatie. Sporten kan als methodiek worden ingezet om deze groep te ondersteunen zich positief te ontwikkelen. Deze groep jongeren is gebaat bij het uitoefenen van een georganiseerde sport. Dit niet alleen voor (sociale) vaardigheden, regels en samenwerking maar ook voor het verhogen van hun gevoel van eigenwaarde.

Staan ze in het veld dan krijgen ze hier direct waardering voor.

het **jeugd**sportfonds

WORDT OOK DONATEUR

GIRO 5275

JEUGDSPORTFONDS
AMSTERDAM

WWW.JEUGDSPORTFONDS.NL

CORRESPONDENTIE: harrie.postma@jeugdsportfonds.nl

Site: www.jeugdsportfonds.nl

NASCHOLING

STUDIEDAG VOOR HET VOORTGEZET ONDERWIJS

‘LEIDEN EN BEGELEIDEN’

Interessante vragen zijn aan de orde op de studiedag van 25 januari 2006 georganiseerd door de Academie voor Lichamelijke Opvoeding te Amsterdam in samenwerking met de KVLO.

In diverse workshops wordt uiteengezet en ervaren wat diverse mensen in het kader van ‘Leiden en begeleiden’ aan oplossingen hebben gevonden. Soms door schade en schande, maar altijd zoekende naar de antwoorden op het fenomeen van ‘leiden en begeleiden’ Door: *Pim de Vries en Alien Zonnenberg*

Leiden en begeleiden. De veranderende rol van de docent in het leerproces van de leerling.

Het onderwijs is in beweging. Vooral de wijze waarop onderwijs wordt gegeven of ondergaan is middelpunt van gesprekken over onderwijs.

De rol van de docent staat in deze discussie centraal. Moet hij echter het middelpunt zijn of is de leerling belangrijker in het leerproces dan de docent? En is het gezegde: ‘If a pupil has not learned than a teacher has not taught’ nog steeds van kracht?

Als de richting van de discussie de juiste is kun je er gerust vanuit gaan dat momenteel de leerling een belangrijkere plaats inneemt dan ten tijde van het gezegde. Immers de leerling wordt verantwoordelijk geacht voor het eigen leerproces. En neemt daarin de leiding.

Maar wat wordt of is dan de rol van de docent nog in het proces van leren van de leerling? Is hij daarin passief en volgt of monitort hij het leerproces? Mag hij bijsturen als het niet goed gaat? En wat is dat dan ‘als het niet goed gaat?’ De leerling bepaalt immers de eigen weg en is hierin eigenwijs!

Dagprogramma

09.15 - 09.45	ontvangst en inschrijving
09.45 - 10.15	opening en inleiding door dr. Huub Toussaint Evidence Based Practices in LO: Een kans of een bedreiging?
10.30 - 12.00	eerste workshopronde
12.00 - 13.00	lunch
13.00 - 14.30	tweede workshopronde
14.30 - 14.45	koffie en thee
14.45 - 16.15	derde workshopronde
16.15 - 17.00	napraten met een hapje en een drankje
17.00 -	mogelijkheid voor een diner.

THEORIE WORKSHOPS**1 Vaardig coachen**

In de cursus Vaardig Coachen leer je communiceren en handelen vanuit je persoonlijke kracht en kwaliteit. Daarbij is het van belang dat je inzicht krijgt in het eigen gedrag dat de inzet van je kracht en kwaliteit belemmert. Het resultaat daarvan wordt echter werkelijk effectief als je die belemmerende gedragspatronen kunt doorbreken en ver-

anderen. In het huidige onderwijs met een breed spectrum aan begeleidingsvormen moet je zelf omgaan met vergelijkbare processen.

In het huidige onderwijs met een breed spectrum aan begeleidingsvormen word je gevraagd om te gaan met vergelijkbare processen.
Workshopleider: Otto Sanders

2 Begeleidingsdriehoek LIO stage

Begeleiding heeft meerdere gezichten. Zo worden er verschillende vertrekpunten gekozen en worden bepaalde doelen nagestreefd. De begeleider moet zich dit bewust zijn om de kwaliteit van de begeleiding te kunnen bewaken.

Met behulp van de begeleidingsdriehoek worden de meerdere gezichten helder in beeld gebracht. In de workshop worden theorie en praktisch oefenen afwisselend gebruikt.

Workshopleider: Jan Mol

3 Leiden en begeleiden

‘Collegiale consultatie’. Communiceren over je dagelijks werk als docent. Hoe doe je dat? Wat wil/vraag jij eigenlijk? En wat vertelt/wil de ander? Wat zie/hoor je (zakelijk, expressief, relationeel en appellerend) en wat doet dat met je? Wat is de boodschap áchter de boodschap?

Aan den lijve ervaren/proeven in deze workshop hoe dat werkt.
Workshopleider: Paul Verhoeven

4 Talent teams - integratie van topsport in het onderwijs.

Het HvA volleybalteam is het eerste voorbeeld van een nationale sportbond die met een onderwijsinstelling een echt partnership heeft afgesloten. Talentontwikkeling wordt nu vanuit het onderwijs aangestuurd en begeleid. De opzet is zodanig gekozen dat beide partijen optimaal kunnen profiteren van deze samenwerking.

Hoe kan dit project navolging krijgen in het middelbaar onderwijs? Wat zijn de mogelijkheden? Daarover kan in deze workshop worden gedebatteerd.

Workshopleider: Guido Vermeulen

5 De sportactieve school

Topscore Amsterdam is het sportstimuleringsprogramma van de Gemeente Amsterdam, voor jongeren tussen 12 en 18 jaar.

Programmamanager Jan Paddenburg presenteert wat er sinds 1999 tot nu toe is ontwikkeld aan de hand van beeldmateriaal.

In het tweede gedeelte van de workshop presenteren

Topscoreassistenten, jongeren die aan Topscore meegewerkt hebben of nog meewerken, wat zij voor Topscore betekenen en wat Topscore voor hen betekent.

Workshopleider: Jan Paddenburg

6 De signalering en het omgaan met leerlingen met eetproblematiek en overgewicht.

In deze workshop wordt vooral gericht op de volgende onderwerpen:

- wat is eetproblematiek en in welke vormen komt dit voor?
- signalering van eetproblematiek
- hoe ga je om met leerlingen waarvan je denkt dat er 'meer' aan de hand is?

Workshopleider: Tiny Geerets, psycholoog/diëtist/sportdiëtist

7 Leren in beweging!

Bij de vmbo-opleiding Sport, Dienstverlening en Veiligheid staat de persoonlijke groei van de leerling centraal. Door middel van ontwikkellijnen, groeigesprekken en prestaties leert de leerling naar zijn gedrag te kijken en het te verbeteren. Docenten zijn hun coach en begeleiden hen in dit voor hen onbekende proces. Voor alle partijen een nieuwe uitdaging die resultaat oplevert en vooral plezier en voldoening!

In deze workshop laten wij de leerlingen en de coach zelf aan het woord over hun kijk op coachen, begeleiden en groeien - Leren in beweging!

Workshopleiders: Marties Haukes en Jos Kappé

8 LO2 in het vmbo

Op dit moment draaien 21 pilotscholen proef met het nieuwe programma LO2 in het vmbo. In de workshop zullen we ingaan op de nieuwe kansen die dit programma biedt voor de vmbo-leerling.

Vanuit één van de pilotscholen zal informatie worden gegeven over de ervaringen en de begeleiding van de leerlingen.

Tevens zal worden besproken wat de stand van zaken is met betrekking tot de toestemming van OCW om dit programma in 2006 in te voeren.

Workshopleider: Chris Mooij

9 Bewegen en Sport in de nieuwe onderbouw

Deze workshop is een kennismaking met Bewegen en Sport in de nieuwe onderbouw. Binnen de nieuwe onderbouw krijgen de scholen de mogelijkheid om vanuit verschillende onderwijsvisies hun onderwijs in te richten. Het is aan te raden om met meer collega's uit dezelfde sectie de workshop te volgen.

Deelnemers

- ontvangen informatie over de vier voorgestelde scenario's van de Taakgroep Vernieuwing Basisvorming
- krijgen drie programmavarianten Bewegen en Sport aangereikt die door de SLO zijn ontwikkeld op basis van de scenario's
- kiezen uit de verschillende scenario's voor een programmavariant die past bij hun werksituatie
- maken een eerste opzet voor een eigen programma Bewegen en Sport in de nieuwe onderbouw en vergelijken deze met die van andere deelnemers.

Workshopleiders: Berend Brouwer, Dic Houthoff, en Ger van Mossel

PRAKTIJKWORKSHOPS

10 Het begeleiden van minder vaardige bewegers

Zorgverbreiding en motorische remedial teaching in het voortgezet onderwijs heeft veel overeenkomsten met het werken met jongere kinderen.

Er zijn ook verschillen. Vooral de motivatie van de leerling om de achterstand te verkleinen én de vorm van remedie die je daarbij kiest hebben invloed op een goed verloop.

In een theorielokaal (ondersteund met videobeelden) en in een gymzaal wordt ingegaan op motorisch remediëren van VO-ers en de rol en mogelijkheden van de docent in dit proces.

Workshopleider: Elise van Weene

11 Dansend begeleiden

Om van lesgeven naar coaching te komen heeft u maar vier basispassen nodig om uw leerlingen de meest waanzinnige choreografieën te laten bedenken en uit te voeren!

Vier basispassen + zes richtlijnen x musical-coaching = FUN-K!

Geen eenmalige aanname maar levenslang dansplezier!

Workshopleider: Sander Plomp

12 Het begeleiden van zelfontdekkend leren op de klimwand

Bij didactische werkvormen waarin leerlingen zelfstandig oplossingen zoeken of bewegingssituaties invullen, heeft de docent meer de rol van begeleider dan van instructeur. Door gericht te observeren, beperkt in te grijpen en door op een open, maar wel gerichte manier na te bespreken, begeleidt hij of zij de leerlingen naar een grotere zelfstandigheid.

Zo zoeken de leerlingen in open opdrachten zelf uit hoe een verstoring van het evenwicht kan worden opgelost, zoals bij een 'open deur situatie', doen leerlingen zelfstandig een uitdagende spelvorm in de klimwand aan de hand van een leskaart, zoals bij 'ik ga op vakantie en ik neem mee....', het 'kat en muis spel' of het 'Zweeds loop en klimspel'. Of, ze leren zekeren (!) aan de hand van een leskaart middels PGO. En wat te denken van het zelf een oplossing zoeken voor een klimprobleem door middel van het doen – en later ook zelf uitdenken – van 'boulders'?

Workshopleider: Frans Melskens

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Kogelstoten tijdens Mission Olympic

13 Schooltennis, methodische en didactische overwegingen bij de introductie van deze racketsport op school .

De onderwijsvernieuwingen zijn voor ons vakgebied, de lichamelijke opvoeding, een toegevoegde waarde. Ontzettend leuk voor de leerlingen is het grote en gevarieerde aanbod van activiteiten. Dat betekent ook dat de leerlingen voor het eerst met een aantal activiteiten in aanraking komen. Tennis is vaak zo'n nieuwe activiteit, zowel voor de leerlingen als voor de docenten. Nu kunnen we dat als sectie uitbesteden aan een expert van buiten de school. Maar wat kunnen we als lichamelijke opvoeder zelf met dit terugslagspel?

Doelstellingen

- 1 Het opdoen van ideeën qua inhoud en organisatie voor een ieder die dit spelonderdeel zelf wil aanbieden in het VO.
- 2 Het verhelderen van methodisch-didactische overwegingen die daarbij van belang zijn.

Workshopleider: Rogier Beliën

14 Steeds krachtiger leren spelen

Bij onderwijsvernieuwingen in het VO wordt vaak ingezet op het leren-leren van leerlingen. Ook binnen het vak LO is gezocht naar werkvormen die het zelfstandig leren van leerlingen bevorderen: kijkwijzers, lesbladen, demo's en het uitvoeren van regeltaken zijn daar goede voorbeelden van. Maar hoe verschuift dit proces in de loop van de schoolloopbaan van leerlingen? Hoe ontdekken leerlingen hun leerkracht? En op welke manier kun je als docent dit proces begeleiden? Aan de hand van het zelf spelen van activiteiten probe-

ren we antwoord te vinden op deze vragen.

Workshopleider: Gerie ten Brinke

15 Videoanalyse bij turnen

Gebruik van audiovisuele hulpmiddelen in de sport is niet nieuw. Maar recente - betaalbare - ontwikkelingen van soft- en hardware maken het gebruik nu ook in de lessen LO mogelijk. Vaardigheden kunnen met enkele seconden vertraging direct na de uitvoering bekeken worden. Er wordt direct visuele feedback gegeven. In deze workshop staat het gebruik van dit middel centraal. Wat zijn de (on)mogelijkheden? Welke rol speelt video bij het geven van feedback? Wordt het zelfstandig leren werken dan vergroot? Kan het gebruik een rol spelen bij het maken van een profielwerkstuk?

Workshopleider: Huib van de Kop

16 Een veilige school en agressietraining

Vandaag de dag komt agressie veel voor in onze maatschappij. Ook in het onderwijs is het geen sporadisch verschijnsel meer! Wat is agressie? Hoe ga ik om met agressie? Een stap verder denken is bij dit thema erg belangrijk: hoe kan ik agressie voor zijn of hoe creëer ik een goede en veilige werkvloer voor zowel mijzelf als ook mijn leerlingen? In deze cursus benaderen we agressie op de verbale, non-verbale (lichaamstaal) en de fysieke (lichaamscontact) kant.

Workshopleider: Sander Ewen

17 Coachen binnen atletiek

Begeleiden van leerlingen binnen atletiek. Vormgeven van het coachen waarbij de leerlingen zelfstandig aan hun doelen kunnen werken. Aan de hand van de praktijk krijgen de deelnemers handvatten om leerlijnen te ontwikkelen naar leerlinggestuurd onderwijs.

Workshopleiders: Koen Anthoni en Hans Dijkhoff

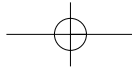
18 De Wortels en Vleugels van Opgroeïende Jongens

In mijn werk met jongeren merk ik dat met name jongens zich bij voorkeur identificeren met het beeld van 'cool, hard en stoer'. Om dit zelfbeeld neer te zetten komen jongens vaak niet in contact met hun werkelijke talenten en tekortkomingen, ofwel: hun vorm, waaruit het natuurlijke zelfvertrouwen voortkomt.

Hoe veilig is het voor de samenleving als jongens, vanuit allerlei culturen, opgroeien in een vorm waar ze zelf geen verantwoording meer voor kunnen nemen. Wat betekent dit voor de maatschappij, nu en in de toekomst.

Hoe kunnen we jongens begeleiden om een veilige, gezonde balans terug te vinden tussen Wortels en Vleugels.

Workshopleiders: John de Haas en Peter Velseboer

Inschrijfformulier 'Leiden en begeleiden'

Studiedag voortgezet onderwijs 25 januari 2006

Naam: _____ Adres: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Telefoon: _____ E-mail: _____

Bank/girorekening: _____ t.n.v.: _____

Docent Bewegingsonderwijs

Anders,

Lid KVLO: ja / nee

Kandidaat lid KVLO: ja /nee

Lidmaatschapsnummer _____ (zie adressticker vakblad)

(zonder lidmaatschapsnummer brengen wij het hoogste bedrag in rekening)

NB: Betaalt per eenmalige incasso en gaat hiermee akkoord door ondertekening. Deze incasso is onherroepelijk.

Het inschrijfgeld bedraagt € 95 voor KVLO-leden (student-lid: € 35) en € 130 voor niet-leden (student: € 55), lunch + materiaal inbegrepen.

Ik neem deel aan het buffet (€ 25,-): ja/nee

Handtekening voor akkoord: _____

Ik heb belangstelling voor de volgende workshops (drie keuzes invullen!):

Nr workshop	Titel van de workshop
Eerste keus:	
1 _____	_____
2 _____	_____
3 _____	_____
Tweede keus:	
1 _____	_____
2 _____	_____
3 _____	_____

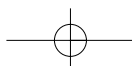
Dit formulier volledig ingevuld in een envelop (zonder postzegel) opsturen naar:

Bureau KVLO
Antwoordnummer 6030
3700 VB Zeist

Uiterste inschrijfdatum 3 december 2005

Begin januari ontvangt u een inschrijvingsbewijs met programma en routebeschrijving

Bij overinschrijving gaan KVLO-leden voor op niet-leden.

SERIE

GYMNASTIEK, EEN VOLKSZAAK (12)

In de voorlaatste aflevering van deze serie las u over artsen en andere medici die zich inzetten voor het opnemen van het vak lichamelijke opvoeding in het leerplan van de school. Via deze serie heeft u een goed beeld kunnen krijgen van het vechten voor een plaats van ons vak binnen het schoolcurriculum. Dat vechten voor je vak is dus zeker niet alleen van deze tijd. Door: J. Steendijk-Kuypers

Gedurende een ruim jaar heeft u afleveringen uit deze serie, ondersteund met authentieke foto's kunnen lezen. Een fraai stukje werk van een vrouw die zelf al op leeftijd is. De redactie dankt haar hartelijk en hoopt in de toekomst op nog meer bijdragen die een kijk geven op het bewegen in het verleden.

LUBACH (1815-1902)

Lubach had als arts een aantal officiële functies. In 1853 werd hij lid van de Provinciale Geneeskundige Commissie in Noord-Holland en in 1863 werd hij benoemd tot lector aan de geneeskundige school van Haarlem. Lubach was ook redacteur van het tijdschrift *Schat der gezondheid*, waar hij in het eerste nummer (1858) het openingsartikel 'De gymnastiek in Nederland' schreef, met als kerngedachte: men moet allereerst het nut van gymnastiek duidelijk maken en waardering verkrijgen, waarop erkenning zal volgen. Lubach zelf heeft zich daarvoor krachtig ingezet. In hetzelfde tijdschriftnummer schreef hij over 'Gymnastiek op de scholen': er zijn reeds Nutsgymnastiekscholen, maar nog beter is het wanneer gymnastiek als vak op school zal worden onderwezen, pas dan zal gymnastiek tot een volkszaak worden; *Gymnastiek, een volkszaak* was immers de leuze.

Om gymnastiek op een speelse wijze te introduceren, stelde hij voor volksspelen in te voeren en deze samen te laten gaan met gymnastiek. Volgens hem was de volksschool hét instrument om gymnastiek te populariseren. Lubach sprak bij voorkeur van *lichaamsoefeningen* die hij in verband bracht met een natuurlijke, innerlijke drang van de mens, een neiging die volgens hem door de beschaving op de achtergrond was geraakt. De gymnastiek in Nederland moest een combinatie zijn van een doelmatige keuze uit vrije- en ordeoefeningen, samen met hulpmiddelen als springtouw, klimtouw, bal, trekriem en halters; kunstenaarlijk was uit den boze!

KENNIS

Meer dan Allebé dit deed, bemoeide Lubach zich met het inhoudelijke van de gymnastiek. Hij zat in de examencommissie voor het verkrijgen van de gymnastiekonderwijsakte en constateerde dat de kennis van anatomie en fysiologie bij de kandidaten veel te wensen overliet. Ook de VGON was zich dat bewust; kennis van Lubach's *Ontleedkundig en physiologisch handboek voor onderwijzers in de gymnastiek*, een op het gymnastiekvak toegesneden bewerking van zijn in 1855 gepubliceerde *Eerste grondbeginselen der natuurkunde van den Mensch*, was voor het examen een eerste vereiste. Hij was er voorstander van dat elke onderwijzer op de kweekschool de gym-

nastiekakte zou behalen. In de jaren tachtig was hij zeer teleurgesteld over het feit dat het met gymnastiek nog steeds droevig was gesteld. Volgens hem toonden gymnastiekonderwijzers te weinig directe betrokkenheid. Uiteraard kwam daar een reactie op. F.G. Croesen, gymnastiekleraar in Amsterdam, wees de beschuldiging af en meende dat Lubach de hand wel in eigen boezem kon steken, want veel van zijn collega-artsen waren immers niet gelukkig met de hygiënische beweging en zagen het nut van de preventieve gezondheidsleer niet zitten, laat staan dat zij de gymnastiek zouden bevorderen. Maar Croesen bleef voorzichtig, want de gymnastiekonderwijzers hadden de steun van de medisch hygiënisten hard nodig. Schooldirecties en gemeentelijke autoriteiten waren vaak terughoudend als het om medewerking of subsidie ging en ook de gewenste wetgeving door de overheid liet al jaren op zich wachten. Croesen riep zijn collega's op om zich plichtsgetrouw voor de goede zaak te blijven inzetten en zich door de kritiek van Lubach niet te laten ontmoedigen.

S. S. CORONEL (1827-1892)

De derde medicus die gymnastiek tot een volkszaak wilde maken, was Samuel S. Coronel. Zijn betrokkenheid bij sociale problemen bleek al in 1861 uit een artikel in *De Gids* over de erbarmelijke omstandigheden bij jonge fabriekskinderen: 'De gezondheidsleer toegepast op de fabrieksarbeid'. Kinderarbeid werd ook in het geschrift *Fabriekskinderen* (1863) van J.J. Cremer aan de kaak gesteld. Beide publicaties droegen ertoe bij dat Thorbecke een Staatscommissie van onderzoek instelde. Het zou tot 1874 duren voordat het wetsontwerp van S. van Houten werd ingediend en arbeid voor kinderen jonger dan twaalf jaar verboden werd. Coronel wees ook op de eenzijdige arbeid van deze kinderen en ondersteunde het initiatief van gymnastiekonderwijzers die voor leerlingen van de armenscholen in de vrije tijd gratis gymnastieklessen organiseerden en de zogenaamde *Volksklassen* vormden.

Evenals Allebé wilde Coronel voor meisjes de drempel om aan gymnastiek te gaan doen, verlagen. In *Opmerkingen over het nut der gymnastiek voor meisjes en der vrouwengymnastiekverenigingen* wees hij erop dat gymnastische oefening de bekende vrouwenandoeningen als hysterie, bleekzucht en knobbeltering kon voorkomen. Ook na het huwelijk moesten zij gymnastiek blijven beoefenen, want hun zwakheid zat niet zo zeer in de natuur, maar was een gevolg van het ontbreken van regelmatige oefening. Het was een nieuw geluid, dat echter nauwelijks werd opgemerkt. Vrouwen bezochten dameskranjsjes waar aan vinger- en tonggymnastiek werd gedaan: piano-

2)

Uw gift geeft Utrecht's zwakke jeugd
In "Bosch en Duin" gezondheid-vreugd.

Gezondheidskolonie fysiek herstel; verblijf op indicatie van de schoolarts

spel, borduurwerk en het reciteren van gedichten. Hij pleitte voor het oprichten van gymnastiekafdelingen voor dames, zodat het *Ewig Ach und Weh* zou verstommen. In het damesblad *De Huisvrouw* schreef hij in 1885 een artikel dat door *De Turnvriend* werd overgenomen: 'De gymnastiek kweekt geen salonschoonheden, maar flinke vrouwen van lichaam en karakter, die bestand zijn tegen zorgen en gevaren van het huwelijksleven; geen wufte femmes du grande monde, maar vrouwen met verstand en kracht om haar kroost een degelijke opvoeding te geven, het huiselijk en familiegeluk te bevorderen'.

In 1865 trad Coronel toe tot de Provinciale Geneeskundige Raad van Friesland en Groningen waar hij voor schoolhygiëne, en in het bijzonder voor gymnastiek aandacht bleef vragen. In 1882 schakelde deze Raad de inspecteur voor het lager onderwijs in om de schoolgymnastiek in het Noorden te verbeteren.

Slechts een drietal hygiënisten van naam zijn hier genoemd, maar naast hen hebben destijds veel huisartsen en later ook schoolartsen zich voor de gymnastiekbeweging ingezet. In 1904 werden in Den Haag en Groningen de eerste schoolartsen in gemeentelijke dienst benoemd. Ze hadden tot taak de hygiëne op de scholen te bewaken. Had de schoolinspectie zich voordien met de hygiëne van het gebouw bemoeid, de schoolarts richtte zich op de gezondheid van het kind zelf en op zaken als schoolgymnastiek, schoolzwemmen, heilgymnastiek, en de uitzending van verzwakte kinderen naar vakantiekolonies.

De Groningse schoolarts A. van Voorthuizen bemoeide zich actief met het regeringsbeleid op het gebied van de onderwijsvernieuwing, in het bijzonder met het gymnastiekonderwijs; hij voorspelde pas licht aan de horizon wanneer er een centraal opleidingsinstituut voor het gymnastiekonderwijs zou verrijzen (*Pais* juni, 1918). De *Vereeniging voor schoolartsen* vormde een commissie die ervoor pleitte de gezondheidsleer in te voegen bij de nieuwe gymnastiekopleiding, waar de lessen door een medicus zouden worden gegeven (*Pais*, mei 1918). Deze commissie wees ook op de noodzaak dat kweekscholen over uitstekende gymnastieklokalen en oefenterreinen moesten beschikken, zodat alle onderwijzers zelf ook een goede conditie zouden krijgen en als een voorbeeld van vitaliteit voor de klas zouden staan. De VGON kon deze krachtige ondersteuning goed gebruiken. De inzet van arts-hygiënisten met hun propaganda voor de (school)gymnastiek, samen met de sportartsen die zich vooral na de Amsterdamse Olympische Spelen van 1928 gingen profileren, vormden de basis waarop 75 jaar later gymnastiek, spel en sport als *bewegingswetenschap* in nauwe relatie tot de medische faculteit zich een plaats bij het universitair onderwijs wist te verwerven.

CORRESPONDENTIE: redactie@kvlo.nl

SCHOOLSPOORT

NASCHOLING

VOLLEYBALCLINIC VOOR HET VOORGEZ

Voor het begin van 2006 zijn we erin geslaagd een clinic volleybal voor het voortgezet onderwijs op te zetten. Samen met Bert Boetes van het ROC Landstede en Adri de Wilde hoofdcoach Landstede Volleybal kunnen we op 28 januari bij een heren Eredivisieteam volleybal in de technisch/tactische keuken kijken. Het ROC Landstede heeft al eerder twee succesvolle clinics basketbal georganiseerd. Door: Aernout Dorpmans

De clinics rond toernooien of topwedstrijden staan de laatste jaren steeds meer in de belangstelling van de collegae. Dit schooljaar zijn we begonnen met, zeer enthousiast ontvangen, clinics rond het WK honkbal in Eindhoven en Almere. Deze clinics waren samen met de KNBSB georganiseerd. In Rotterdam zijn de collega's uit het primair onderwijs met de basketbalbond en de SLO aan de slag gegaan rond de presentatie van de sportkennismakingslessen basketbal voor het primair onderwijs. Tijdens het WK trampolinespringen in Eindhoven hebben we kennism gemaakt met de jongste ontwikkelingen binnen de KNGU.

LANDSTEDE EN VOLLEYBAL

'Landstede is een sportieve organisatie. Dat is geen toeval. In de ROC-Landstede filosofie draait het zoals ook in de sport om mensen

Smashen

FOTO: ANITA RIEMERSMA

en hun unieke talenten. Het beste uit jezelf halen. Je houden aan de spelregels, waarden en normen. Sport is de maatschappij in het klein' zegt Bert Boetes met veel enthousiasme. Bert is beleidsadviseur van het Team Sport van Landstede. 'We hebben een aantal uitgangspunten in ons beleid neergezet' vervolgt Boetes. Deze punten zijn:

- Landstede sponsort sport
'Als sportieve organisatie sponsoren we sportclubs. Deze vorm van sponsoring kost ons niet alleen maar geld, het levert ook veel op. Sport is namelijk een uiterst doeltreffend middel om je naam bekend te maken. Dankzij Landstede Volleybal en Landstede Basketbal weet iedereen in de regio wie we zijn. Niet alleen studenten, maar ook bedrijven. En dat laatste levert contacten op die leiden tot nieuwe initiatieven bij Landstede' (zie blauw in bijlage).
- Sport als katalysatoren metafoor
'Binnen ons onderwijs gaat het om jezelf ontwikkelen, de top bereiken in datgene waar je goed in bent. Samenspelen in een team. Successen behalen, maar ook goed tegen je verlies kunnen. Sport is een uitstekende manier om deze vaardigheden te oefenen. Daarom speelt sport een belangrijke rol binnen de opleidingen van Landstede'.
- Sport beweegt mensen
'Onder de vlag Sport en Beweging biedt Landstede ook beroepsopleidingen die speciaal gericht zijn op de sportwereld. Een unieke kans voor sportieve mensen om te leren hoe je anderen kunt helpen bewegen'.

DE CLINIC

De clinic is bedoeld voor docenten lichamelijke opvoeding in het voortgezet onderwijs. Studenten ALO en zie bijlage en volleybaltrainers zijn ook van harte welkom. We willen tijdens deze clinic de docenten en volleybalenthousiastelingen bekwamen in de jongste ontwikkelingen in het onderwijs en het volleybalspel.

De clinic is verdeeld in twee workshops en een bezoek aan de wedstrijd Landstede - HvA-Volleybal.

- 1 Praktijk: vanuit lijnbal naar vormen waarbij het circulatievolleybal op een speelse manier wordt aangereikt. Oefeningen met 2-, 3- en 4-tallen. En spelen 3-3 en 4-4 met de introductie van de smash.
- 2 Theorie: een kijkje in de keuken: 'Wat doen we aan: teamopbouw, scouting en teambuilding'. En specifiek: 'Wat doen we aan wed-

VOORTGEZET ONDERWIJS

strijdvoorbereiding en hoe hebben we de wedstrijd van vanavond aangepakt'.

3 Het bezoeken van de wedstrijd. HvA-volleybal bestaat voornamelijk uit spelers van Jong Oranje team dat als Talent Team uitkomt in de competitie en gesponsord wordt door de Hogeschool van Amsterdam.

De workshops worden gegeven door de coaching staf van Landstede Volleybal o.l.v. Adri de Wilde. Adri is naast een topcoach ook vakcollega. Na afloop van de clinics is er voor de deelnemers een broodmaaltijd, daarna wordt de wedstrijd bezocht. U bent dan ingelicht over het tactisch concept dat beide ploegen spelen. Bert Boetes zal tijdens de maaltijd een korte toelichting geven over het Landstede sportconcept en sponsoring. Na afloop van de wedstrijd is er de mogelijkheid om met de coach de wedstrijd te evalueren.

DE LOCATIE

De clinic vindt plaats in sporthal de Vogellanden, Hyacintstraat 66a, Zwolle. Hier gebruiken we ook de soep en de broodjes.

De wedstrijden van Landstede Volleybal worden gespeeld in de ZBC-hal. Ook Landstede basketbal speelt hier zijn thuiswedstrijden. Er is voldoende parkeergelegenheid. De zaal is goed te bereiken en is gelegen tegenover de Vrolijkheid aan de Ossenkamp 5, te Zwolle. Een routebeschrijving zal op de website www.schoolensport.nl worden geplaatst.

Het programma op 28 januari luidt als volgt:

- 14.30 uur ontvangst, kopje koffie, thee + omkleden
- 15.00 uur praktijk eerste clinic
- 16.30 uur pauze
- 16.45 uur theorie tweede clinic
- 17.30 uur omkleden en douchen
- 17.30 uur kopje soep, broodje
- 18.15 uur toelichting Landstede sponsorconcept
- 18.30 uur verplaatsing naar de wedstrijdhall
- 19.30 uur bezoek wedstrijd
- 22.30 uur nabespreking en afsluiting.

KOSTEN EN INSCHRIJVEN

Voor deze clinic wordt een bescheiden bijdrage van u gevraagd. Leden van de KVLO betalen € 17,50 en niet-leden € 25,00. Studenten van de ALO, het Cios of SB-opleidingen betalen ook € 17,50.

Aanmelden kan door het formulier te mailen naar Aernout Dorpmans, beleidsmedewerker schoolsport: schoolsport@kvlo.nl. Nadat uw inschrijving binnen is, ontvangt u een verzoek tot betaling. Inschrijven kan ook via de website van schoolsport.

De routebeschrijving zal vanaf januari 2006 te zien zijn op de internet-site van de KVLO school & sport: www.schoolensport.nl.

FOTO: ANITA RIEEMERSMA

De stop met gestrekte armen

INSCHRIJFFORMULIER VOLLEYBALCLINIC 28 JANUARI 2006

naam: _____

adres: _____

postcode / woonplaats: _____

naam school: _____

type onderwijs: Voortgezet onderwijs Student

E-mail: _____

Handtekening voor akkoord: _____

Lid KVLO ja / neen _____

Lidnummer _____

Uw lidmaatschapsnummer kunt u vinden op het adreslabel van de *Lichamelijke Opvoeding*.

KVLO

BEWEGINGSONDERWIJS ONDER VUUR

MINISTER VAN DER HOEVEN BRENGT BE

Meer dan honderdduizend leerlingen die in een tijdsbestek van enkele weken een kaartje hebben getekend waarmee ze vragen het bewegingsonderwijs te waarborgen. Een actie van de KVLO op het Plein voor de Tweede Kamer waar ook talloze maatschappelijke organisaties zich in niet mis te verstane bewoordingen uitlaten over de prioriteit die ons vak moet blijven houden. En natuurlijk de enkele duizenden op het Plein zelf. U stond er misschien ook bij. Hier nog maar een keer het waarom... Door: Harry Stegeman

De leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn op dit moment verze-kerd van twee tot drie lessen lichamelijke opvoeding per week. Dat is in de wet op het voortgezet onderwijs geregeld. Tot groot genoegen van die leerlingen zelf, die gym sinds jaar en dag tot het meest geliefde schoolvak uitverkiezen. Maar onderwijsminister Maria van der Hoeven wil van deze verplichting af; zij wil dat de scholen zelf gaan uitmaken hoeveel beweegtijd zij hun leerlingen bieden. Het is niet zo moeilijk om te voorspellen waar dat toe zal leiden: tot een geleidelijke afkalking van het bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs en dus tot nog weer minder lichaamsbeweging voor de jeugd.

VERBAZINGWEKKEND

Het voornemen van Maria van der Hoeven is zeer verbazingwekkend, in een tijd waarin collega-bewindslieden, premier Balkenende ('Sport kan de wereld bij elkaar houden') en staatssecretaris Ross-Van Dorp (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) voorop, de Nederlandse jeugd meer aan het sporten willen krijgen. Zij wijzen daarbij, zeer terecht, op de rol die sport en bewegen spelen als het gaat om de integratie, de gezondheid (obesitas!) en de sociale cohesie.

Het gaat bovendien dwars in tegen wat door ook verder niet de eersten de besten als aanbevelenswaardig wordt gezien. In 2002 deed de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg het kabinet het idee aan de hand de bewegingsarmoede terug te dringen door het aantal uren lichamelijke opvoeding met ten minste één uur uit te breiden. De Inspectie van het Onderwijs stelde in haar Jaarverslag 2003-2004 dat scholen meer ruimte moeten kunnen inruimen voor bewegingsonderwijs. De Tweede Kamer nam in december 2004 een motie aan waarin de regering wordt gevraagd alle leerlingen in de leerplichtige leeftijd ten minste drie uur lichamelijke opvoeding per week aan te bieden. En het ministerie van VWS kwam zojuist met een nieuwe Sportnota, waarin de toename van het aantal jongeren dat voldoet aan de norm voor gezond bewegen een van de speerpunten is. (Let wel: 52 procent van de leerlingen in bijvoorbeeld het vmbo voldoet momenteel niet aan die norm.)

HAAKS BELEID

Het plan van Van der Hoeven staat als klap op de vuurpijl ook nog eens haaks op wat het ministerie van Onderwijs zelf zegt voor te staan. Eén van de speerpunten van het enkele jaren terug gestarte

en mede door OCW betaalde en ondersteunde project 'School en Sport' is het realiseren van vijf uur bewegen per week voor alle jongeren in schoolverband. Een paar maanden geleden nog sloot minister Van der Hoeven zelf in dat kader met veel tamtam een tweejarige alliantie af met sportkoepel NOC*NSF. De kernboodschap van deze overeenkomst is dat bewegen en sport van grote betekenis zijn voor jongeren en daarom een steviger plaats in het onderwijs verdienen.

Nogmaals, het is op voorhand helder wat er gebeurt als de verplichte lessentabel voor lichamelijke opvoeding wordt losgelaten. De scholen hebben het financieel moeilijk en het is heel verleidelijk om op het relatief dure vak lichamelijke opvoeding te bezuinigen. We hebben dat het afgelopen decennium in het middelbaar beroepsonderwijs gezien: met de afschaffing van de minimumlessentabel en vervolgens ook de eindtermen voor lichamelijke opvoeding is het vak daar - direct al, of geleidelijk aan - kopje onder gegaan. Het argument dat de schoolleiders in het beroepsonderwijs, en als we niet oppassen straks ook die in het voortgezet onderwijs, hanteren: op school moet je allereerst dingen leren die je daarbuiten niet kunt leren; en bewegen kun je overall, daar hoeven wij ons goeie geld niet in te steken! Ook bij sommige politici wil nog wel eens de mening postvatten dat de school zich moet beperken tot wat zij basisvakken achten: wiskunde, Nederlands, beroepsvoorbereidende vakken en dergelijke. Wie meer wil, zo is de redenering, zoekt zijn heil maar buiten de school. Voor wie wil (leren) sporten, zijn er mogelijkheden te over: in de gezinssituatie, in de woonomgeving, op de sportvereniging, in de sportschool, in het buurtwerk en waar al niet meer. Maar wat is de realiteit? Om te beginnen valt er op straat, zowel als in de ruimere woonomgeving voor zeer veel jongeren niet zo heel veel meer te bewegen. Daar komt de toenemende concurrentie van andere vrijetijdsactiviteiten, met name de beeldschermactiviteiten, bij. Verder blijkt dat er, met het ouder worden, steeds minder wordt gesport. Het zijn met name de minder bewegingsbegaafde en de allochtone jongeren die de weg naar de sport niet (meer) weten te vinden.

UNIEK

Los daarvan: zoals de boekhandelaar en de dominee andere producten verkopen dan de docenten literatuur en maatschappijleer, zo is de leraar lichamelijke opvoeding geen buurtwerker en ook geen

NGT BEWEGINGSONDERWIJS IN GEVAAR

FOTO: CHRIS MOOIJ

Gym moet

sportschoolhouder. Bewegingsonderwijs en sport zijn niet inwisselbaar. De leerervaringen die je in de sportschool of sportclub opdoet, zijn niet dezelfde als die in het bewegingsonderwijs. Ze zijn in de regel zeer eenzijdig: er wordt slechts één tak van sport aangeboden, er wordt niet óver bewegen geleerd, er wordt geen aandacht geschonken aan het zelf leren regelen van bewegingssituaties en er wordt geen kritische sportattitude bijgebracht.

Het is bovendien geen automatisme, dat jongeren tot de zo belangrijke blijvende deelname aan de bewegingscultuur besluiten.

Daarvoor is een repertoire van kennis, inzichten en vaardigheden vereist, dat niet anders dan via goed georganiseerde onderwijsleerprocessen kan worden eigengemaakt. De school beschikt daartoe over goed opgeleide vakspecialisten, die in staat zijn de voor adequate deelname aan de bewegingscultuur vereiste competenties bij de brengen.

Het bewegingsonderwijs modificeert de sportervaringen die buiten de school worden opgedaan en vult deze aan. Jongeren leren bijvoorbeeld dat sportbeoefening niet per definitie de vorm hoeft te krijgen die zo domineert in het beeld dat de media van sport presenteren.

Het bewegingsonderwijs leert jongeren een manier van omgaan met de eigen lichamelijkeheid en bewegingscultuur te vinden, die ook op latere leeftijd van belang is. Het bereikt alle jongeren - jongens, meisjes, bewegingsbegaafd, bewegingszwak, sociaal sterk, sociaal zwak - en volgt ze in hun bewegingsontwikkeling. En het biedt ze een ade-

quaat pedagogisch klimaat: het onderwijs in bewegen vindt op een systematische wijze plaats, planmatig en aangepast aan individuele behoeften en mogelijkheden.

VOOR NU EN LATER

Als we ons ten slotte nog realiseren dat sportbeoefening op oudere leeftijd vaker blijkt voor te komen naarmate men op school meer en beter bewegingsonderwijs heeft genoten en meer competentiegevoelens heeft ontwikkeld en dat er, naarmate er op school meer adequate leerervaringen op het terrein van sport en bewegen worden opgedaan, later minder hoeft te worden geïnvesteerd in het bewegen stimulerende maatregelen, dan kan de conclusie geen andere zijn dan dat de school bij de introductie in en de voorbereiding op de zo belangrijke deelname aan de bewegingscultuur een sleutelrol vervult. De Tweede Kamer zal zich binnenkort uitspreken over het voornemen van minister Van der Hoeven. Laten we hopen dat de parlementariërs de bewindsvrouw op het rechte pad weten te krijgen!

Harry Stegeman is lector 'Bewegen en gedragsbeïnvloeding' aan de Hogeschool Windesheim en werkt tevens voor het Mulierinstituut aan het kwaliteitsonderzoek van de lichamelijke opvoeding.

CORRESPONDENTIE: harrystegeman@wanadoo.nl

KVLO

SPEECH TER GELEGENHEID VAN HET AFSCHIED VAN J. TIMMERMANS

HOEZO LO?

Tijdens het afscheid van zijn vader als docent LO sprak Jeroen Timmermans de onderstaande woorden uit. In deze tijd waarin het vak op positieve (GYM MOET) en negatieve (afschaffing minimum lessentabel) wijze in de belangstelling staat, is deze speech een mooie steun in de rug uit een onverwachte hoek.

Door: Jeroen Timmermans

De gymleraar. Traditioneel wordt zijn vak qua relevantie ergens in het dubieuze schemergebied tussen aangenaam tijdverdrijf en het begeleid kanaliseren van overtollige puberale energieën ingedeeld. Hoe zou je ook een docent serieus kunnen nemen, die dagelijks in een *trainingspak* door school loopt? En alle verhitte debatten over taakbelastingsuren ten spijt, is het een publiek geheim dat het nakijken van proefwerken en het voorbereiden van lessen aan een gymleraar niet zijn besteed. De vakliteratuur van de gymleraar bestaat hoofdzakelijk uit het kijken naar Studio Sport.

FILOSOFISCHE BENADERING

Hoewel stereotyperingen als deze nooit geheel zonder grond zijn, kunnen we ons desalniettemin afvragen of we de lichamelijke opvoeding daarmee niet onderwaarden. We proberen jonge mensen op school van voor het verdere leven nuttig geachte kennis te voorzien en leren hun zelfstandig te denken. Bestaat er soms een dieper verband tussen de lichamelijke opvoeding en dit vermogen tot goed denken dan we bij een vluchtige beschouwing willen erkennen? Wat is *denken* eigenlijk?

Laten we om deze vraag te kunnen beantwoorden in gedachten terugkeren naar de oorsprong van het leven. Naast de vermogens tot reproductie en bewe-

ging, is *affectiviteit* één van de wezenskenmerken van het leven. Affectiviteit betekent het vermogen door prikkels uit de omgeving te worden aangedaan en er op te reageren. Reeds bij de eerste ééncellige organismen was in primitieve vorm signaal-perceptie aanwezig en speelden deze organismen ten behoeve van hun zelfbehoud in op aandoeeningen door hun onmiddellijke omgeving. Later ontwikkelden deze primordiale organismen receptoren aan hun uitersten, waarmee ze de omgeving konden aftasten op 'vriendelijke' en 'vijandige' chemische stoffen. Je zou dus bij deze oervorm van leven iets van een 'bewustzijn' kunnen onderscheiden: de cel houdt zijn 'binnen' in stand door te reageren op prikkels van 'buiten'. Met het latere ontstaan van complexe, meercellige wezens werden organismen met een vast spijsverteringsstelsel geboren en concentreerden de omgevingsreceptoren zich rond de mond. Deze bundeling van zenuwcellen aan het hoofd van een organisme is wat na vele miljoenen jaren evolutie onze hersenen heeft opgeleverd.

DUALISME

Sinds de Franse filosoof René Descartes in de zeventiende eeuw lichaam en geest radicaal van elkaar heeft gescheiden, handelen we - zij het vaak impliciet - in de vooronderstelling dat de geest de autonome, sturende

instantie is achter de bewegingen van het lichaam. We hebben echter boven gezien dat lichaam en geest twee kanten van dezelfde medaille zijn. Ons denken is een organisch ontstaan vermogen tot interactie met de wereld. Alle zenuwbanen in ons lichaam zijn tentakels van de hersenen, waardoor ons vermogen tot affectiviteit zich over heel het lichaam uitstrekt. We denken in de eerste plaats lichamelijk: het denken begint bij prikkels die we via de lichaamsreceptoren van buiten ontvangen. Je zou kunnen zeggen: denken is materie die aan zichzelf informatie heeft toegevoegd, waarmee de materie is 'vergeestelijkt'. Deze vergeestelijking heeft gaandeweg de evolutie in toenemende mate plaats gevonden. Lichamelijke affectiviteit wijst zo evolutionair-biologisch vooruit naar het complexe denkvermogen van de moderne mens. Hoe hoger op de ladder van de schepping, des te complexer het bewustzijn. Als enige wezen met een symbolisch bemiddeld zelfbewustzijn - de taal - staat de mens voorlopig aan de top van deze evolutie. Zijn vermogen over zichzelf en de wereld met behulp van symbolen te reflecteren, is de meest ontwikkelde gestalte van het natuurlijke vermogen tot affectiviteit.

We zouden samenvattend kunnen zeggen dat de werkelijkheid uit één psychofysische substantie bestaat, waarvan het denken

en de lichamelijke de parallelle uitdrukkingen zijn. Training van de geest is daarom gebaat bij zorg voor het lichaam. Denk niet dat Sokrates zijn beste gedachten heeft ontvangen aan een bureau, of Newton zijn gravitatieleer in een studio ontwikkelde, of Einstein zijn relativiteitstheorie in een laboratorium. Voor goede gedachten is fysieke input en een hoop beweging nodig. Opgroeiende kinderen hebben daarom aan vooral één ding veel behoefte: gymnastiek. Historische feitjes, woordjes Frans, goniometrie, allemaal leuke wetenswaardigheden, soms zelfs nuttig, maar het is de lichamelijke opvoeding die mensen werkelijk vormt. Geen ander vak in het middelbaar onderwijs is zo belangrijk als de gymnastiek. Ook onder ontwikkelingspsychologen treffen we steeds frequenter de opvatting van het niet te onderschatten belang van sport en spel voor opgroeiende kinderen aan. Een kind een uurtje in spelverband buiten laten spelen werpt meer vruchten af voor zijn latere ontwikkeling dan het overloze bestoken van het tere kinderebrein met tot vergetelheid gedomde feitenkennis. Spelend onderhouden kinderen niet alleen hun lichamelijke conditie, maar leren ze op sociale situaties te anticiperen, zich in de belevingswereld van anderen te verdiepen en de gevolgen van hun handelen in te schatten. Alle

onmisbare vaardigheden in een volwassen samenleving. Helaas moest de *obesitas* eerst als volksziekte oprukken om ons van het belang van de lichamelijke opvoeding bewust te maken. Pas nu de economische gevolgen van zwaarlijvigheid zijn berekend, staat de lichamelijke opvoeding weer volop in de belangstelling.

KOESTEREN

Zolang we niet in staat zijn onze lichamelijke helemal af te schaffen en onze geest in een machine te downloaden, doen we er verstandig aan ons biologische lichaam te koesteren. Uit een traag lichaam ontstaat onmogelijk

een lenige geest. De financiële injectie waarop de sport zich volgens de op Prinsjesdag jl. gepresenteerde Miljoenennota volgend jaar mag verheugen getuigt ervan dat de importantie van de lichamelijke opvoeding eindelijk tot de Zoetermeerse beleidsmakers begint door te dringen. Misschien dat de doctent lichamelijke opvoeding nu de waardering krijgt die hij verdient. De Duitse dichter Friedrich Schiller schreef het meer dan tweehonderd jaar geleden al in zijn beroemde *Brieven over de esthetische opvoeding van de mens*: 'Im Spiel, da ist der Mensch erst ganz Mensch'.

Groepshuizen Ardennen

www.GROEPSHUIZEN.be TEL. BELGIE 0032-3-2252160

In de Ardennen beheren wij ca. 20 grote vakantiehuizen. De kleinste huizen zijn voor groepen van minimaal 20 betalenden en de grotere huizen (tot 90 bedden) zijn voor groepen van minimaal 25 personen. Ideaal voor schoolreizen en werkweken! Eenvoudige inrichting voor verblijf op basis van zelfverzorging met een goed uitgeruste keuken, net sanitair, 6- tot 8-persoonskamers met in plastic verpakte matrassen. Prijs bedraagt € 13 p.p. per nacht.

Voor de groepen die in onze groepshuizen verblijven, kunnen wij ook de buitensport-activiteiten laten verzorgen. Uitvoering tegen zeer scherpe prijzen!

Wij informeren vooraf op Uw school het team van leerkrachten en zelfs ouders en leerlingen

Hans Posthumus www.LAESER.nl TEL. 036-5370024

groepshuizen.be en laeser outdoor zijn handelsnamen van TEAMBUILDER o.v., Coelborststraat 2, 1332 ZD ALMERE

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De nieuwste generatie zaalscheidingen

Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaal delen door **nieuw** akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn B.V.
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Mijn
beweegreden:
service

Iedereen die verantwoordelijk is voor sport- en speeltoestellen zoekt houvast bij de aanschaf ervan. En wie daarbij het zekere voor het onzekere wil nemen kiest voor Nijha. Want wij bieden meer dan alleen moderne toestellen. Zoals? Vakinhoudelijke begeleiding op het gebied van veilig sporten en spelen. Gedegen advies inzake financiering. Afstemming van de inrichting van sportaccommodaties op het vakwerkplan. Daarnaast zijn wij voortdurend in touw voor de veiligheid, o.a. met inspectie en onderhoud. Ja, als het om service gaat weten wij wat er speelt. Wat is uw beweegreden om voor Nijha te kiezen?

Nijha. Voor sporttoestellen, speeltoestellen en spelmateriaal. Postbus 3, 7240 AA Lochem, tel. (0573) 28 85 55, fax (0573) 25 45 54, info@nijha.nl, www.nijha.nl

LAATSTE PAGINA

DOOR BAUKJE ZANDSTRA

CDA congres vóór continuering verplichte minimumtabel LO

Het CDA partijcongres heeft op 5 november met overgrote meerderheid een resolutie aangenomen, die voor continuering van de verplichte minimumlessentabel LO staat. De tekst is ondubbelzinnig: 'De Tweede Kamer wordt verzocht pas dan akkoord te gaan met bedoelde wetswijziging, indien adequaat is veiliggesteld dat nieuw en wenselijk aanvullend beleid resulteert in voldoende bewegingsonderwijs'. De overweging is dat: 'regulering van een basisaanbod een voorwaarde is om de streefdoelen van de sportnota en de alliantie te kunnen realiseren'. En: 'deze streefdoelen om op 90 % van de scholen een dagelijks aanbod van sport en bewegen te realiseren niet voor 2010 geëffectueerd zullen zijn' (volledige tekst: www.cda.nl). Dit betekent dat ook de CDA-fractie in de Tweede Kamer, vanuit de eigen achterban, hieraan gehouden is. Gezien de wijze waarop de politieke partijen zich tot nu hebben uitgesproken tekent zich een ruime meerderheid in de Kamer af voor handhaving. Aan de wieg van deze resolutie stond Dirk van Dijk, gymnastiekdocent uit Enschede, tevens CDA-raadslid. Samen met Herman Rotting, voorzitter van de afdeling Twente, hebben ze steun gevonden bij lokale CDA-politici, die weer andere prominente CDA-politici hebben weten te overtuigen. Dit resulteerde in een resolutie vanuit de provincie Overijssel, die, met steun van de CDJA en een positief preadvies van het DB, is ingediend op het partijcongres in Utrecht. Op zaterdagochtend om 9 uur stonden vier collega's met leerlingen (50 totaal) in T-shirtjes met GYMMOET, de 1500 partijangers te trakteren op ludieke jongleer-, dans- en beweegacts en werden

CDA-buttons met de tekst BEWEGEN MOET uitgereikt. Een fantastisch resultaat, dat tevens laat zien dat politieke besluitvorming in Den Haag beïnvloed kan worden door een actieve partijachterban en KVLO-leden. Een resultaat dat nooit tot stand was gekomen als die éne gymnastieker hier niet al zijn tijd en energie in gestoken had. Dirk bedankt. De kans voor handhaving is nu vele malen groter geworden. Juichen doen we echter pas als de besluitvorming in de Kamer positief uitvalt. De behandeling van het wetsvoorstel is nog steeds niet geagendeerd.

Intentie leergang bewegingsonderwijs pabo

De leergang pabo wordt dit cursusjaar op een viertal opleidingen geheel initieel aangeboden. Het bestuur van het Pabo-netwerk heeft haar zorg hierover uitgesproken en middels een goed onderbouwde brief de achterban laten weten dit onwenselijk te vinden. De leergang is inhoudelijk (competenties) zo opgezet dat $\frac{3}{4}$ deel in het postinitiële traject dient te vallen. Het hoofdbestuur van de KVLO deelt deze mening. Als de geraamde 800 uur van de leergang serieus indaalt in de opleiding, dan zou dit tevens betekenen dat de pabo-opleiding voor groepsleerkracht in $3\frac{1}{2}$ jaar voltooid zou kunnen worden. Dit is eveneens onwenselijk. De brief is te lezen op: www.kvlo.nl, knop Onderwijs, PO.

Lobos is (nog) geen vakleerkracht

Dit liet de minister van onderwijs het ROC Zeeland (Cios) per brief weten. Aanleiding vormde een verwarrend en tegenstrijdig persartikel over gymlessen in Kapelle en Wemeldinge. Hierin werd de suggestie gewekt dat de lobos te beschouwen is als een bevoegde vakleerkracht voor bewegings-

onderwijs, die volledig zelfstandig, maar met de status van leraarondersteuner zou kunnen functioneren. Dit is niet juist stelt de minister. Een leraarondersteuner werkt altijd onder verantwoordelijkheid van een bevoegde docent. Tevens werd gesuggereerd dat de lobos de oplossing zou zijn voor het wegvallen van de bevoegdheid van de pabo. Het wordt hoog tijd dat er een protocol komt dat misverstanden bij scholen, opleidingen, studenten en ouders wegneemt. Daarbij zal de uitwerking van 'onder verantwoordelijkheid van' en het volgens OCW 'niet altijd fysiek aanwezig moeten zijn van de docent' nog de nodige discussie vragen. Er moet kwalitatief goed en veilig bewegingsonderwijs plaatsvinden. Het hoofdbestuur roept u op situaties door te geven, waarin een lobos feitelijk als vakleerkracht werkt. Wij willen graag zicht krijgen op omvang en wijze van inzet.

Studiedag SO

Deze vindt plaats op 5 april 2006 te Zwolle.

Verkiezing sportiefste basisschool

De verkiezing van de eerste sportiefste basisschool is op vrijdag 25 november te Garderen.

Sportdevelopment Tour

NKS, FASD en Tio Loiro organiseren niet alleen het congres over de Samenspelen (pagina 39), maar in de week ervoor is er een complete tournee door Nederland. Voor info: www.desamenspelen.nl

ZWERFSPORT OUTDOOR

LET OP: Voor al uw sportieve werkweken

Nederland
Kotterbos

Back to nature

Ervaar de stilte van de natuur vanaf ons tentenkamp in de Franse Ardennen en Duitse Eifel. Eerlijke outdoor activiteiten als abseilen, kano-varen, vlottenbouwen, tokkelen, bivak en volop kampvuur bouwen: perfecte samenwerkingsvormen!

België
Ardennen

Duitsland
Eifel

Frankrijk
Ardennen
Alpen
Verdon
Ardèche

Luxe survival, 2e fase en cultuur

Het grootste aanbod van groepshuizen en bungalowparken bieden wij in Belgische Ardennen. Locaties in het Ourthe- en Amblèveval. Tal van mogelijkheden voor culturele excursies.

Italië
Dolomieten
Gardameer

Slovenië
Bled

Outdoor Xtreme

De outdoor activiteiten in puurste zin van het woord beleven de leerlingen in Italiaanse Dolomieten en Franse Alpen: canyoning, raften, via ferrata, hydrospeed, tubing en kayak.

Samenwerken – Bewegen – Samen leren – Natuur ervaren – Beleven – Grensverleggend

www.zwerfSPORT.nl ~ info@zwerfSPORT.nl ~ Tel 023-5628370 Fax 023-5652986

ACTIE NIEUW bij SIDIJK

Heeft u iets te vieren ...?
Jubileum, Sportdag of Slotfeest

Wij hebben voor u de materialen
SUPERCOOL ... Click & Go!

AIRFUN

Huur nu onze
AIRFUN AANHANGER
met **VIER** artikelen
voor slechts € 250
CLICK & GO

Springkussen of Klimwand
Tumblingbaan of Airvlak
Flikflakker of Creaqbus
Bobslee of Doelschietwand

Bel voor Info: 0348-444879
of bel SIDIJK: 0566-625700

Maak van bewegen een feest!

Professionele coaching- en analysesoftware en de bijbehorende hardware.

Science, géén fiction

Video in de les, Video in mijn les?

Kost mij dat niet te veel tijd? Kunnen leerlingen zelfstandig met video werken? Hoe oud moet je zijn voor effectieve video feedback? Waarom zou ik dat in mijn lessen doen? Kan ik ook voorbeelden afspelen? Mijn school kan dat nooit betalen! Kan ik plaatjes en tekeningen over de video heen leggen? Hoef ik nooit meer een tape heen en weer te spoelen? Kan ik elk moment van de les achteraf vastleggen?

Kan ik gelijktijdig opnames maken en afspelen???

Dus ik kan met één leerling kijken terwijl de anderen door oefenen en opgenomen worden...en dát zie ik dan ook? Altijd? Dat geloof ik niet.

siliconCOACH timeWARP 2

Dat is misschien wel handig

Neem contact op.

Distributie Nederland, België en Duitsland: Visualcoach, Karolusgulden 20, 2353TA Leiderdorp
servicelijn: +316 41767989, info@visualcoach.nl, www.visualcoach.nl

WWW.VISUALCOACH.NL

Unihockey: de nieuwe sportsensatie in Nederland!

Vele duizenden kinderen, scholieren, studenten en anderen hebben de kracht van deze sport al ervaren. Unihockey is gezond, dynamisch, intensief en snel te leren. De technieken zijn eenvoudig, het materiaal is goedkoop en er zijn weinig spelbelemmerende regels.

Geschikt voor iedereen

Alhoewel unihockey in het gehele onderwijs is geïntroduceerd (van basisschool tot universiteit), is het een spel voor iedereen. Steeds meer Nederlanders beoefenen de sport dan ook in clubverband of in de landelijke competitie.

Materiaal

Unihockey wordt, in de basis, gespeeld met een stick en een bal. Daarnaast wordt het veld bij officiële wedstrijden omgeven door een boarding en kan men scoren in een goal. Bij unihockey kleinveld wordt een goal gebruikt van 60 x 90 centimeter. Op het grote veld, waar met een keeper wordt gespeeld, speelt men met een goal van 115 x 160 centimeter.

STARTERSKORTING

Bent u benieuwd geworden naar unihockey? Neem dan contact op met Bosan, want op alle starterspakketten geven wij nu **20% korting!** Bel dus snel met (053) 57 23 115 of kijk op www.bosan.nl en maak kennis met unihockey!

**BESTEL NU
MET 20%
KORTING**

BOSAN
SPORTINSTALLATIES

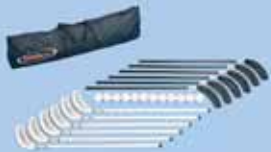
Bosan Sport B.V. Industriestraat 44 - 7482 EZ Haaksbergen T (+31) 053-57 23 115 E info@bosan.nl

Follow-up pakket PRO

12 Pro-Sticks 95 cm
(6 wit/ 6 zwart),
12 matchballen, 1 opbergtas

van € 135,-

voor **€ 108,-** incl. B.T.W.

Aantal

Geschikt voor Basis onderwijs

Adres gegevens

School

Contactpersoon Telefoon

Afl. adres Postcode/Plaats

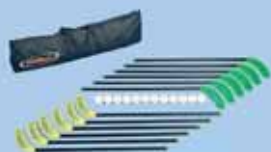
Fact. adres Postcode/Plaats

Follow-up pakket FIBER

12 Fiber-Sticks 110 cm
(6 geel/ 6 groen),
12 matchballen, 1 opbergtas

van € 197,50

voor **€ 158,-** incl. B.T.W.

Aantal

Geschikt voor Voortgezet onderwijs

Starterspakket PRO

12 Pro-Sticks 95 cm
(6 wit/ 6 zwart),
12 matchballen, 1 opbergtas,
4 inklapbare doeltjes met net
van € 559,-

voor **€ 447,-** incl. B.T.W.

Aantal

Geschikt voor Basis onderwijs

Starterspakket FIBER

12 Fiber-Sticks 110 cm
(6 geel/ 6 groen),
12 matchballen, 1 opbergtas,
4 inklapbare doeltjes met net
van € 632,-

voor **€ 505,-** incl. B.T.W.

Aantal

Geschikt voor Voortgezet onderwijs

Actie geldig t/m februari 2006.

Voor ontwikkeling in sport